

**UZAKTAN EĞİTİMDE ÖĞRETİM ELEMANI VE ÖĞRENCİLERİN
MEMNUNİYET DÜZEYİ**

Khadisha BEĞİMBETOVA

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
YÖNETİM BİLİŞİM SİSTEMLERİ ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
BİLİŞİM ENSTİTÜSÜ**

ŞUBAT 2015

Khadisha BEGİMBETOVA tarafından hazırlanan “UZAKTAN EĞİTİMDE ÖĞRETİM ELEMANI VE ÖĞRENCİLERİN MEMNUNİYET DÜZEYİ ” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / ~~OY ÇOKLUĞU~~ ile Gazi Üniversitesi Bilişim Enstitüsü Yönetim Bilişim Sistemleri Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Bilal GÜNEŞ

Fizik Eğitim Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans

Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

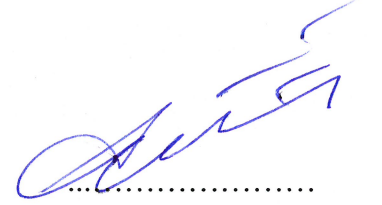

Başkan: Prof. Dr. Alptekin SÖKMEN

İşletme Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans

Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Üye : Doç. Dr. Tolga GÜYER

Bilgisayar ve Öğretim Teknolojisi Eğitimi

Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans

Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Tez Savunma Tarihi:

09.02.2015

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Doç. Dr. Nurettin TOPALOĞLU

Bilişim Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Bilişim Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Khadisha BEĞİMBETOVA

/02/2015

UZAKTAN EĞİTİMDE ÖĞRETİM ELEMANI VE ÖĞRENCİLERİN
MEMNUNİYET DÜZEYİ
(Yüksek Lisans Tezi)

Khadisha BEĞİMBETOVA

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
BİLİŞİM ENSTİTÜSÜ
Şubat 2015

ÖZET

Günümüzde teknolojilerin gelişmeleri ile birlikte gelişen uzaktan eğitim sisteminin kullanımı yaygınlaşmaktadır. Uzaktan eğitim sisteminin gelişmesinde önemli rollere öğretmen ve uzmanlar sahip olmaktadır. Uzaktan eğitimin kullanım oranı gün geçtikçe hız kazanmaktadır. Bu çalışmada, Ahmet Yesevi Üniversitesi TÜRTEP uzaktan eğitim programları önlisans, lisans, yüksek lisans öğrencileri, Gazi Üniversitesi Bilişim Enstitüsü lisansüstü, Gazi Üniversitesi Meslek Yüksekokulu önlisans ve Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü lisansüstü uzaktan eğitim programlarında öğrenim gören 825 öğrenci ve uzaktan eğitim programlarında eğitim veren 128 öğretim elemanı katılmıştır. Katılımcıların ölçekteki tüm maddelere yanıt vermemeleri ve maddelere eksik yanıtlar vermeleri nedeniyle uygulama, 785 öğrenciden ve 125 öğretim elemanından elde edilen veriler ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma bulguların değerlendirildiğinde eğitim veren öğretim elemanları “uzaktan eğitimin olumlu olduğunu ve programların içeriğinin yeterli olduğunu” belirtmiş ve eğitim gören öğrenciler “uzaktan eğitim yönetim sistemiyle verilen eğitimlerden memnun olduğunu” belirtmiştir.

Bilim Kodu : 902.6.004
Anahtar Kelimeler : Öğrenim, uzaktan eğitim
Sayfa Adedi : 99
Danışman : Prof. Dr. Bilal GÜNEŞ

SATISFACTORY LEVEL OF TEACHERS AND STUDENTS IN DISTANCE LEARNING

(M. Sc. Thesis)

Khadisha BEĞİMBETOVA

GAZİ UNIVERSITY
INSTITUTE OF INFORMATICS

February 2015

ABSTRACT

Today, with the relevant technological developments the developing distance learning system is becoming more widespread. Teachers and experts are playing a major role in the development of distance learning system. Utilization ratio of distance learning is rapidly rising day by day. In this study, we conscripted 128 instructors and 825 undergraduate, graduate or postgraduate degree students from TÜRTEP Distance Learning Program of Ahmet Yesevi University; from Informatics Institute of Gazi University; Vocational School of Gazi University; and Social Sciences Institute of Gazi University. Because of the elimination of the participants who did not answer or answered inconsistently, our study sample included data from 785 students and 125 instructors. In evaluation of research findings instructors stated that “distance education is positive and that the content of programs is adequate (sufficient)” while students were “satisfied with the training provided by distance education management system”.

Scientific Code : 902.6.004
Key Words : Learning, distance education
Page Number : 99
Supervisor : Prof. Dr. Bilal GÜNEŞ

TEŞEKKÜR

Hayatım boyunca manevi desteklerini her zaman hissettiğim aileme ve Türkiye Cumhuriyeti'nde eğitim almamı sağlayan Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanına ve çalışanlara,

Ayrıca, bu yüksek lisans eğitim boyunca beni teşvik eden, yönlendiren ve daima destek olan Danışmanım Sayın Prof. Dr. Bilal GÜNEŞ'e,

Tezim için veri toplamakta ve anket çalışmalarının yürütülmesinde yardımlarını esirgemeyen TÜRTEP ve Gazi Üniversitesi Bilişim Enstitüsü öğrenci işleri çalışanlarına,

Yüksek lisans eğitimim boyunca yanımda olan, desteğini her an hissettiğim değerli arkadaşlarımdan biri Aizada Kenzhebayeva'ya,

Son olarak bu çalışma boyunca her konuda beni destekleyen herkese en içten teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLERİN LİSTESİ.....	xii
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xiii
1. GİRİŞ	1
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	5
2.1. Uzaktan Eğitimin Geçmişine Kısa Bir Bakış	5
2.1.1. Uzaktan eğitim sisteminin avantajları ve dezavantajları	14
2.2. Memnuniyet Tanımı	16
2.3. Dünyada Uzaktan Eğitimin Gelişmeleri	17
2.3.1. İspanya	18
2.3.2. İtalya	20
2.3.3. Almanya.....	22
2.3.4. Hollanda.....	26
2.3.5. Fransa.....	27
2.3.6. Hindistan.....	28
2.3.7. Kanada	29
2.3.8. Amerika Birleşik Devletleri	32
2.3.9. Latin Amerika	33
2.3.10. Rusya.....	37

Sayfa

2.4. Türkiye’deki Uzaktan Eğitimin Mevcut Durumu.....	38
2.4.1. Türkiye’deki üniversitelerde uzaktan eğitim uygulamaları	40
2.5. Kazakistan’daki Uzaktan Eğitimin Mevcut Durumu	47
3. YÖNTEM	51
3.1. Evren ve Örneklem	51
3.1.1. Uzaktan eğitim öğretim elemanlarının memnuniyet düzeylerine ilişkin geçerlik ve güvenirlik analizleri.....	51
3.1.2. Uzaktan eğitim öğrencilerinin memnuniyet düzeylerine ilişkin geçerlik ve güvenirlik analizleri	55
3.2. Verilerin Toplanması	58
3.3. Verilerin Analizi	58
4. BULGULAR.....	61
4.1. Gazi ve Ahmet Yesevi Üniversitelerinde Uzaktan Eğitim Programlarında Eğitim Veren Öğretim Elemanlarının Memnuniyet Düzey Durumları	61
4.1.1. Memnuniyet düzeyine ilişkin varsayımların testi	61
4.1.2. Gazi ve Ahmet Yesevi Üniversitelerinde uzaktan eğitim programlarında eğitim veren öğretim elemanlarının cinsiyetine göre uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri farklılıkları	63
4.1.3. Gazi ve Ahmet Yesevi Üniversitelerinde uzaktan eğitim programlarında eğitim veren öğretim elemanlarının görev yaptıkları üniversitelere göre uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri farklılıkları	64
4.1.4. Gazi ve Ahmet Yesevi Üniversitelerinde uzaktan eğitim programlarında eğitim veren öğretim elemanlarının unvanlarına göre uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri farklılıkları	65
4.2. Gazi ve Ahmet Yesevi Üniversitelerinde Uzaktan Eğitim Programlarında Eğitim Gören Öğrencilerin Memnuniyet Düzey Durumları.....	68
4.2.1. Öğrenciler için memnuniyet düzeyine ilişkin varsayımların testi	68

Sayfa

4.2.2. Gazi ve Ahmet Yesevi Üniversitelerinde uzaktan eğitim programlarında eğitim gören öğrencilerin cinsiyetine göre uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri farklılıkları.....	69
4.2.3. Gazi ve Ahmet Yesevi Üniversitelerinde uzaktan eğitim programlarında eğitim gören öğrencilerin eğitim aldıkları üniversitelere göre uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri farklılıkları	71
4.2.4. Gazi ve Ahmet Yesevi Üniversitelerinde uzaktan eğitim programlarında eğitim gören öğrencilerin medeni durumlarına göre uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri farklılıkları	71
4.2.5. Gazi ve Ahmet Yesevi Üniversitelerinde uzaktan eğitim programlarında eğitim gören öğrencilerin yaşlarına göre uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri farklılıkları.....	72
4.2.6. Gazi ve Ahmet Yesevi Üniversitelerinde uzaktan eğitim programlarında eğitim gören öğrencilerin eğitim düzeylerine göre uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri farklılıkları	74
4.2.7. Gazi ve Ahmet Yesevi Üniversitelerinde uzaktan eğitim programlarında eğitim gören öğrencilerin evden, işyerinden ve hem ev hem işyerinden faaliyetleri takip eden öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversitelere göre uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri farklılıkları	75
4.2.8. Gazi ve Ahmet Yesevi Üniversitelerinde uzaktan eğitim programlarında eğitim gören öğrencilerin öğrenim alanlarında bulunan öğrenim gördükleri üniversitelere göre uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri farklılıkları.....	77
4.3. Gazi ve Ahmet Yesevi Üniversitesi örneğinde Türkiye’deki uzaktan eğitim sistemi ile mülakat bulguları	78
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	81
KAYNAKLAR	85
EKLER.....	95
EK-1. Uzaktan Eğitim Öğretim Elemanlarının Memnuniyet Düzeyi Anketi.....	94
EK-2. Uzaktan Eğitim Öğrencilerin Memnuniyet Düzeyi Anketi.....	96
ÖZGEÇMİŞ	99

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 2.1. Günümüze kadarki süreçte kullanılan uzaktan eğitim uygulamaları.....	10
Çizelge 2.2. Almanya'daki uzaktan eğitim öğrencilerin farklı disiplinlere göre dağılımı.	24
Çizelge 2.3. Uzaktan Eğitim Durumu (2000-2004 yılları, Brezilya).....	36
Çizelge 2.4. 2004 yılındaki uzaktan eğitimin geleneksel eğitim ile karşılaştırması (Brezilya).	36
Çizelge 2.5. Türkiye'deki uzaktan eğitim uygulamaları.....	40
Çizelge 2.6. 2002-2015 Güz Dönemler arasındaki ön lisans öğrenci sayısındaki artışlar.	42
Çizelge 2.7. 2002-2015 Güz Dönemler arasındaki lisans öğrenci sayısındaki artışlar.....	43
Çizelge 2.8. 2002-2015 Güz Dönemler arasındaki yüksek lisans öğrenci sayısındaki artışlar.	43
Çizelge 2.9. Bilişim Enstitüsü 2008-2014 yılları arasındaki lisansüstü öğrenci sayısındaki artışlar.	44
Çizelge 2.10. Sosyal Bilimler Enstitüsü 2013-2014 yılları arasında yüksek lisans öğrenci sayısındaki artışlar.	45
Çizelge 3.1. Uzaktan eğitim programlarında eğitim veren öğretim elemanlarının faktör analiz sonuçları.....	52
Çizelge 3.2. Ölçek maddelerinin faktör yükleri ile birlikte madde toplam korelasyonları.....	53
Çizelge 3.3. Eğitim gören öğrencilerin faktör analiz bilgileri.	55
Çizelge 3.4. Ölçek maddelerinin faktör yükleri ile birlikte madde toplam korelasyonları.....	57
Çizelge 4.1. Öğretim elemanlarının memnuniyet düzeyine ilişkin varsayımların test bilgileri.....	62
Çizelge 4.2. Öğretim elemanlarının cinsiyetine göre bilgilerin Mann Whitney U testi sonuçları.....	63
Çizelge 4.3. Öğretim elemanların üniversitelere göre kişisel bilgileri.	64

Çizelge	Sayfa
Çizelge 4.4. Öğretim elemanları genel kişisel bilgilerinin Mann Whitney U test sonuçları.	65
Çizelge 4.5. Öğretim elemanlarının unvanlarına göre bilgilerinin Kruskal Wallis test sonuçları.	65
Çizelge 4.6. Uzaktan eğitim veren farklı unvanlardaki bilgelerin Mann Whitney U test sonuçları.	66
Çizelge 4.7. Eğitim gören öğrencilerin memnuniyet düzeyine ilişkin varsayımların test bilgileri.	69
Çizelge 4.8. Öğrencilerin cinsiyetine göre bilgelerin Mann Whitney U testi sonuçları.....	70
Çizelge 4.9. Üniversiteye göre eğitim gören öğrencilerin bilgileri.	71
Çizelge 4.10. Öğrencilerin medeni durum bilgilerinin Mann Whitney U test sonuçları.	71
Çizelge 4.11. Öğrencilerin üniversitelere göre yaş grup bilgilerinin karşılaştırma Mann Whitney U test sonuçları.	73
Çizelge 4.12. Öğrencilerin üniversitelere göre yaş grup bilgilerinin Kruskal Wallis test sonuçları.	73
Çizelge 4.13. Öğrencilerin üniversiteye göre eğitim düzey bilgileri.	74
Çizelge 4.14. Uzaktan eğitim faaliyetlerini takip edebilme durum bilgilerinin Mann Whitney U test sonuç bilgileri.	75
Çizelge 4.15. Öğrencilerin öğrenim alan bilgilerinin Mann Whitney U testi sonuç bilgileri.	77

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 1.1. 90'lı yıllar ortalarındaki üniversite ve merkezlerinin sayı artışı.....	3
Şekil 3.1. Öz değerlere ilişkin faktör grafiği (Öğretim elemanları için).....	53
Şekil 3.2. Öz değerlere ilişkin faktör grafiği (Öğrenciler için).....	56

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış bazı kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklama
BA, Bphil, Bsc	Lisans Dereceleri (Bachelor of Arts, Bachelor of Philosophy, Bachelor of Science)
D.P.R	Cumhurbaşkanı ve Kararı (Decreto Del Presidente Della Repubblica)
MBA	İşletme Yönetimi Yüksek Lisansı (Master of Business Administration)
MOODLE	Esnek Nesne Yönelimli Dinamik Öğrenme Ortamı (Modular Object Oriented Dynamic Learning Environment)
Mphil	Araştırmalı Master Dereceli (Master of Philosophy)
PhD	Doctora-Araştırma Dereceli (Doctor of Philosophy)
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences
TV	Televizyon
UE	Uzaktan Eğitim
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)

1. GİRİŞ

İnsanlık yeni bilgi işlem ve iletişim teknolojisi yüzyılına girmiştir. Bu durum önde gelen ülkeler arasında, yeraltı kaynakları bol olan ve üretim seviyesi yüksek olan ülkelerin değil, bilime dayalı teknolojisi gelişmiş, genç nesli bilgili ülkelerin yer alacağını göstermektedir. Günümüzde en değerli ürün, bilgi işlem ve iletişim teknolojisidir. Bu yüzden bir ülkede bilgi edinme imkânı ne kadar fazla olursa, bilgiye ulaşım ne kadar kolaysa ve yüksek bilgi işlem teknolojisini kullanarak eğitim veriliyorsa o ülke, önde gelen ülkeler arasında yer alacaktır. Bir ülkenin geleceği teknolojiyi nasıl kullandığına ve toplumu bilgilendirmeyi nasıl sağladığına bağlı olacaktır. Bunu gerçekleştirme yolunda atılacak en önemli adım, eğitimde bilgi işlem teknolojisinin kullanılması olacaktır. Eğitimde bilgi işlem teknolojisi kullanılmadaki yöntemlerden birisi de uzaktan eğitim sistemidir.

Uzaktan eğitim, yeni sayılabilecek bir eğitim yöntemidir. Uzaktan eğitim, sanal eğitim amfilerinde eğitim alarak çok yönlü kitle iletişim araçlarını verimli kullanmaya ve öğretim üyesi ile öğrenci arasındaki iletişimi organize etmek için yeni bilgi işlem ve iletişim teknolojilerini kullanmaya dayalı olarak geleneksel eğitimin teknolojiyle uyumsal birleşmesinin göstergesidir.

Uzaktan eğitim, öğrenim süreci sırasında çağımıza uygun bilgisayarlara ve iletişim teknolojilerine dayalı geleneksel ve yeni eğitim yöntemleri kullanılarak, örgün ve açık öğretim gibi kaliteli eğitim vermenin bir yoludur.

Açıkgöz'e göre; Gelişen iletişim teknolojileri bakımından dünya ülkelerinde uzaktan eğitim sistemleri incelenmek üzere ele alındığında bütün modellerin aslında ortak kaygıların mevcut olduğunu görmek mümkündür. Bunların arasında; eğitime gereksinim duymakta olan ekonomik, fiziksel ve zaman yetersizliği nedenleriyle orta veya yükseköğrenim olanağı bulamayan bireylere, eğitim görebilecekleri uygun şartları sağlayarak öğrenimde imkân denkliği yaratma olduğunu söyleyebiliriz [1].

Sözen Üzeyir'e göre; Değişen ve gelişen dünyanın koşullarına uyum sağlayabilmek, mesleki kazanımlar ve kişisel gelişim için "yaşam boyu öğrenme" kavramını benimsemek gerekmektedir. Yaşam süreci boyunca öğrenme teşebbüsleri, bireylerin öğrenim sürecini hayatlarının belli bir döneminin dışında, hayat boyunca devam edecek olan bir süreç

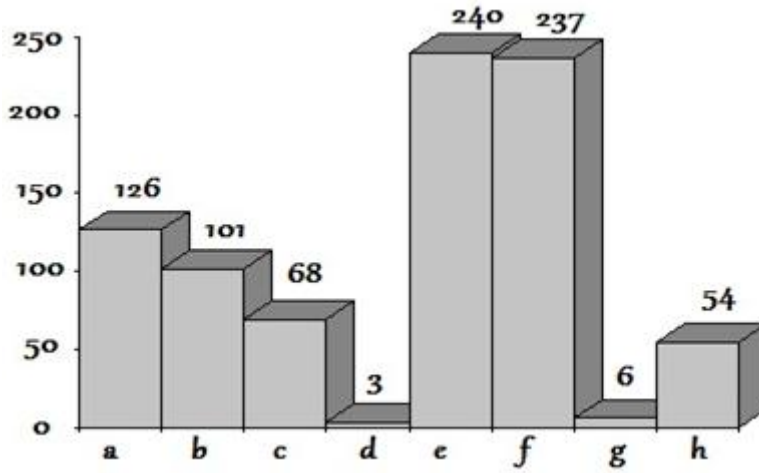
durumuna değiştiğini söylemek isabetli olur. Hayat boyu öğrenme faaliyetini başka bir ifadeyle temel becerilerin güncellenmesi ile kişilere ikinci bir fırsat yaratabilmek ve öğrenim olanaklarını ileri düzeyde sunmak anlamında ortaya çıktığını söyleyebiliriz. Bu yüzden, bilgi edinme ve yeterliliklerin gelişimini destekleyen tüm eğitim, ğretim ve öğrenme etkinliklerini içerir. Bu yaklaşıml, insanın her an öğrenim görmesine imkân verebilen bir teknoloji ile sağlanabilir. İçinde bulunduğumuz yüzyılda ve gelecekte her düzeyde iyi eğitimli elemanlara ihtiyaç duyacağımız kesindir. Uzaktan eğitim, sağladığı kitlesel eğitim, fırsat eşitliği, düşük maliyet gibi olanakları ve esneklikler sayesinde yaşam boyu öğrenme yaklaşımlında önemli bir yere sahiptir [2].

Eğitimin nemi

Uzaktan eğitim konusunda Dünyanın önde gelen yükseköğretim kurumları aşağıda belirtilmiştir:

- Fransa'daki Ulusal Merkezi (1993), 400 bin kişi,
- Almanya'daki Hagen Fern niversitesi (1974), 55 bin kişi,
- İngiltere'deki Açık niversitesi (1969), 200 bin kişi,
- İşpanya'daki Halkın Ulusal niversitesi (1972), 124 bin kişi,
- Türkiye'deki Anadolu niversitesi (1982), 300 bin kişi,
- ABD'deki Kaliforniya Sanal niversitesi (1972), 28 bin kişi,
- Kanada'daki Athabasca Açık niversitesi (1972), 14 bin kişi,
- Güney Afrika niversitesi (1973), 120 bin kişi,
- İsrail'deki Açık niversitesi (1974), 29 bin kişi,
- Çin'deki şanghay Tele niversitesi (1972), 500 bin kişiye eğitim verilmiştir [3].

şekil1'de 90'lı yıllar ortalarında uzaktan eğitim ve niversiteler ile uzaktan eğitim merkezlerinin sayısı gösterilmiştir [4].

Şekil 1.1. 90'lı yıllar ortalarındaki üniversite ve merkezlerinin sayı artışı

a – Afrika, b – Asya, c – Avustralya,
d - Yakın Doğu, e – Avrupa, f - Kuzey Amerika,
g - Orta Amerika, h - Latin Amerika.

Günümüzde özellikle ABD ve Avrupa ülkelerinde uzaktan eğitim kullanım sayısı her geçen gün artmaktadır. 2014 yılın başında ABD’de çevrimiçi ders alan öğrenci sayısının 7,1 milyona ulaştığı Slogan Raporu’nda yayınlanmıştır [5]. YÖK Raporu’na göre Türkiye’deki yükseköğretim kurumlarında kayıtlı toplam 5,476,035 öğrencinin 53,186’sı uzaktan eğitim düzeyindedir [6]. Uzaktan eğitim, teknolojiyi kullanarak, örgün eğitim alamayan gençlere ve çalışanlara eğitim fırsatı sunmaktadır.

Araştırma Problemi

Uzaktan eğitim sisteminin gelişmesinin incelenmesi ve Kazakistan’da ve Ahmet Yesevi Üniversitesi’nde uzaktan eğitim sisteminin geliştirilmesi yolunda karşımıza çıkan problemler nelerdir?

Alt Problemleri

1. Kazakistan’daki uzaktan eğitimin mevcut durumu nedir?
2. Türkiye’deki uzaktan eğitimin mevcut durumu nedir?
3. KAZTEP – RUSTEP – TÜRTEP’in mevcut durumu nedir?
4. TÜRTEP ve Gazi Üniversitesi örneğinde Türkiye’deki uzaktan eğitim sistemi nasıldır?

5. TÜRTEP ve Gazi Üniversitesindeki uzaktan eğitim öğrencilerinin memnuniyet düzeyi nasıldır?
6. TÜRTEP ve Gazi Üniversitesi uzaktan eğitimdeki öğretim elemanlarının memnuniyet düzeyi nasıldır?

Sınırlılıklar

Araştırma Ahmet Yesevi Üniversitesi - TÜRTEP ve Gazi Üniversitesi'ndeki uzaktan eğitim sisteminde çalışan akademisyenler ve eğitim alan öğrenciler ile sınırlıdır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde öncelikle uzaktan eğitimin geçmişine kısa bir bakış daha sonra uzaktan eğitimin avantajları ve dezavantajları ile Dünya'daki ve Türkiye'deki uzaktan eğitimin gelişimi ve uygulamalar hakkında genel bilgiler verilmiştir.

2.1. Uzaktan Eğitimin Geçmişine Kısa Bir Bakış

On dokuzuncu yüzyılda Amerika Birleşik Devletlerinde, yetişkin eğitiminin çeşitli aktivitelerle üniversite teşkilatından kampüs ötesine yayılması teşvik edilmiştir. 1873'te, Anna Ticknor toplumdaki bütün sınıflara mensup kadınlar için eğitim fırsatı yaratmak amacıyla evde eğitimi teşvik eden bir topluluk kurmuştur. Bu Boston merkezli topluluk, büyük oranda gönüllülük esasında dayanan çabalarla, 24 yıllık bir dönem boyunca 10,000 üyesine mektupla açık öğretim sağlamıştır. 1883'te merkezi Cornell Üniversitesi'nde bulunan bir mektupla açık öğretim üniversitesi kurulmuştur, fakat kendi ayakları üzerinde duramamıştır. Açık öğretim resmi olarak ilk olarak Chautauqua Beşeri Sanatlar Koleji tarafından tanınmıştır. New York eyaleti tarafından bu koleje, mektup yoluyla yaz enstitülerindeki çalışmalarını başarıyla tamamlayan öğrencilere, akademik dereceler verme yetkisi tanınmıştır. Geleneksel eğitimle mukayese edildiğinde mektupla açık öğretimin ne kadar verimli olduğu konusu çeşitli tartışma ve anlaşmazlıkların konusu olmuştur. Mektupla eğitimi tamamlayan öğrencilere akademik derece verme yetkisi tanınan Yale Üniversitesi'ndeki İbranice profesörü olan William Rainy, “mektupla öğrenimin, sözel eğitimin yerini alamayacağına ve onun ikamesi olarak görülemeyeceğine” inanmıştır. Watkins kitabında, Vincent'in “mektupla ezber yapanların sayısı sözel ezber yapanların sayısını kat be kat aştığı zaman; akademilerimiz ve kolejlerimizdeki sınıflarda yapılandan çok daha fazla işin mektup vasıtasıyla yapılacağı gün gelmektedir” yazdığını aktarmıştır.

Vincent'in öngörüsü kurumlara, uzaktan eğitimin değerine ve geleceğine yönelik yeni bir düşünüş biçimi kazandırmıştır. Watkins üniversite seviyesindeki açık eğitimin ülke çapında yayılmasına liderlik edenin, döneminin önde gelen tarihçilerinden olan Herbert Baxter Adams olduğunu söylemektedir. Herbert Baxter Adams'ın eğitimin yaygınlaştırılmasına yönelik heyecanı John Hopkins Üniversitesi'ndeki öğrencilerine de olumlu bir itici güç olmuştur. Buna bağlı olarak onun öğrencileri de açık eğitimin ülke çapına yaygınlaştırılmasını için çaba sarf etmişlerdir.

Mektupla eğitim gittikçe daha fazla popülerlik kazanmış, kabul görmüş ve verimliliği artmıştır. 1915'te Ulusal Üniversite Eğitiminin Yaygınlaştırılması Derneği'nin kurulması, mektupla eğitim programlarından alınan krediler, bu kredilerin nakli, mektupla eğitim veren öğretmenlerin kalitesi, ulusal seviyedeki kılavuzlar ve yeni pedagojik modellerin gerekliliği gibi diğer meselelere odaklanılmasını sağlamıştır.

Chicago Üniversitesi'nin 1933'teki fakülte anketinin sonuçları, eğitim teknolojisinde gelişmeler sağlayacak yenilikler üreterek mektupla eğitimin haklılığının deneysel temelde kanıtlanması gerektiğine işaret etmektedir. Bu araştırma, bu alanda bilgi temeli olması açısından çok önemlidir. Baskın iletişim sistemi 40 yılı aşkındır posta iken mektupla eğitim yanında yeni iletişim sistemleri, yeni seçenekler sunulmaya başlanmıştır. Pittman 1910-1920 döneminde pek çok eğitim yaygınlaştırma biriminin repertuarına dialar ve görüntülü materyaller de dâhil olmak üzere yeni görsel eğitim materyallerinin dâhil olduğunu belirtmiştir, mektupla eğitim dışında en çok umut vaat eden yeni teknoloji ise radyoyla eğitimidir.

Dünya Savaşları arasındaki yıllarda (1918-1946), federal hükümet 202 kolej, üniversite ve okul kuruluna radyo yayın lisansı vermiştir. Radyoyla eğitime yönelik talep ve popülerlik artışına rağmen birlikte, 1940 yılına gelindiğinde radyo ile eğitim veren sadece bir kolej programı kalmıştı ve bu program da katılımcı toplamakta başarısız olmuştur. 20. yüzyıl ortasında televizyondan eğitim geliştirilmesinin ana sebebi de radyoyla eğitim konseptiydi. Her geçen gün uzaktan eğitim ile ilgilen dernek sayısı artmış ve yeni sosyal destek programları geliştirilmiştir. Paketleme şirketleri, tren yolları, Amerikan Bankalar Derneği, sendikalar, ordu, donanma, devlet ve kurumsal refah kurumları açık/uzaktan eğitimin faydalarını anlamışlardır. Uzaktan eğitime yönelik ihtiyacın ve popülerliğinin artmasıyla birlikte, yüz yüze eğitimle karşılaştırıldığında öğrenenlerin karakteristikleri, öğrencilerin ihtiyaçları, iletişimin etkinliği ve sonuçlarının değeri gibi yeni sorular ilgilenilen yeni konular haline gelmiştir. Uzaktan eğitime yönelik bilgi dağarcığındaki artışa katkıda bulunan pek çok yeni araştırmanın nedeni de bu sorulara cevap bulmaya duyulan ilgiydi. Clark Melody “Thorndike eğitimde emek tasarrufu sağlamanın bir aracı olarak resimlerin kullanımını önerdiğinden bu yana eğitimin medya araçları kullanılarak iyileştirilmesine yönelik araştırmalar eğitim araştırmalarının bir parçası haline gelmiştir” demektedir. Savaş dönemindeki ihtiyaçlara yanıt olarak, eğitimin yaygınlaştırılması programları da çeşitli teknik ve mekanik fırsatların yanı sıra kısa programlar ve tazeleme eğitimleri de sağlamaya

başlamışlardır. II. Dünya Savaşı'ndan sonra, uzaktan eğitimin sunulmasında başka bir seçenek olan televizyon öne çıkmıştır [7].

1950'lerin başlarında, alandaki liderlerin çabalarına karşın, mektupla eğitime akademisyenler tarafından şüpheyle bakılmaya başlanmıştır. Childs'ın dikkat çektiği gibi, bu yöntemin açıkça görülen ve algılanan güçlü yanlarını destekleyecek pek az çalışma vardı. Alberta, Kanada'da düzenlenen Beşinci Uluslararası Mektupla Eğitim Konferansı esnasında, üniversiteler, hükümetler ve özel kurumların temsilcileri mektupla eğitim çalışmalarına ilgi göstermişlerdir. Ford Vakfı, Amerika'da yüksek eğitimin desteklenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Ford Vakfının sağladığı fonlarla, Childs 1956'da mektupla eğitimle birlikte televizyon derslerinin kullanımına yönelik bir proje başlatmıştır. Bu çalışma sonucunda, Childs “televizyonla eğitimin bir yöntem olmadığı; televizyonun derslerin bir yerden başka bir yere yayınlanması için önemli bir araç olduğu” kanaatine varmıştır. Childs aynı zamanda televizyonun kullanıldığı ya da mektupla eğitim ile televizyonun birlikte kullandığı sınıflar arasında kayda değer bir fark tespit edememiştir [8].

1960'lar ve 1970'lerde, Birleşik Devletlerde geleneksel yüksek eğitime karşı çeşitli alternatifler geliştirilmiştir. Geleneksel eğitim maliyetindeki artışlar, Amerikan halkının gittikçe daha mobil hale gelmesine öncülük etmiş, kariyer odaklı aktivitelerde artış ve yeni yeterliliklerin öğrenilmesi ihtiyacı, geleneksel eğitim kurumlarına yönelik tatminsizlikle birleşince Açık Üniversitenin erken dönemdeki başarısını beraberinde getirmiştir [9].

İngiltere'deki Açık Üniversite geleneksel eğitimden farklı olarak yeni bir bağımsızlık vizyonu getirmiştir ve uzaktan eğitimin gelişiminde önemli bir rol oynamıştır. İngiltere'deki Açık Üniversite dünyadaki en büyük ve en yenilikçi eğitim kurumudur. Uzaktan eğitimin sağlanmasında teknolojinin geniş kapsamlı uygulanmasının da lideridir. Açık Üniversite uzaktan eğitime dünya çapında ihtiyaç duyduğu saygınlığı ve itibarı kazandırmıştır. İngiltere'deki Açık Üniversitenin başarısı Amerika ve Japonya gibi diğer ülkelerde de açık üniversitelerin kurulmasının temel nedenidir. Açık Üniversite sadece kısıtlayıcı zaman ve mekân kavramlarını aşmakla kalmaz, aynı zamanda ulusal ve uluslararası sınırları ortadan kaldırır. Hâlihazırda Açık Üniversitede eğitim gören 218,000 kişi vardır ve bu üniversitenin verdiği temel unvanlar şunlardır: BA ve Bsc dereceleri, Yüksek Lisans, MBA ve Bphil, Mphil ve PhD dereceleridir.

Birleşik Devletlerde ilk açık üniversite 1971’de faaliyete başlayan New York’da bulunan Empire State Koleji’dir. Kolej’in ana amaçlarından birisi yüksek eğitim derecelerini geleneksel programlar ve kampüs temelli programlara iştirak edemeyen öğrenciler açısından daha erişilebilir hale getirmektir. Kolej’deki program akademik kredi kavramını değiştirmiş ve geleneksel akademik derece programlarının nitelikleriyle karşılaştırıldığında akademik derece esterleri ve süre kısıtlamaları açısından esneklik sağlamıştır. Bu alandaki liderlerin temel endişesi, uzaktan eğitimdeki araştırma faaliyetlerinin ilerlemesine bir yön sağlanmasıdır. Alandaki akademik araştırmaların ilerlemesinde temel roller oynamış olan iki kişi Wisconsin Üniversitesi’nden Charles Wedemeyer ve Nebraska Üniversitesi’nden Gayle Childs’dır. Wedemeyer ve Childs, uzaktan eğitimin bir meslek haline gelişine önemli katkılar yapmışlardır. Her ikisi de uzaktan eğitim araştırmalarının ilerlemesinde önemli roller oynamışlardır. 1950’ler, 1960’lar ve 1970’ler boyunca hareketin liderleri olarak tanınmışlardır. Wedemeyer ve Childs sadece üniversitelerinin uzaktan eğitim programlarının gereksinim duyduğu liderliği sağlamakla kalmamış, aynı zamanda bu eğitim ve öğrenim yönteminin ulusal ve uluslararası seviyede gelişimine de yön vermişlerdir. Her iki bilim adamı da Ulusal Üniversite Eğitiminin Yaygınlaştırılması Derneği uzaktan eğitim çalışmaları bölümüne ve uzaktan eğitimle ilgili yapılan konferanslara önemli katkılarda bulunmuşlardır. Wedemeyer ve Childs’ın uzaktan eğitim çalışmaları üzerine makaleleri, kitapları ve filmleri uzaktan eğitimin süreç tasarımı ve uzaktan eğitim ve öğrenimin gelişimine yönelik değerli kaynaklar olmuştur.

1960’ların ortalarında, uzaktan eğitim araştırmaları projesinin gelişimi Amerikan yüksek eğitimindeki uzaktan eğitim çalışmalarının durumunun tanımlanması ve daha fazla araştırma yapılması açısından büyük bir umut vermiştir. 1968’de, Uzaktan Eğitim Çalışması Bölümü adını Bağımsız Çalışmalar Bölümü olarak değiştirmiştir; bu yeni bölüm videoteyp, bilgisayar dersleri, televizyon, telefon ve diğer multimedya eğitim ve öğrenim araçlarını kullanarak eğitim sunulması konusunda yeni seçenekler sağlamıştır.

Son 23 yıl içinde, teknolojiye ileriylemeyle birlikte, uzaktan eğitim öğrencileri için bağımsız eğitime ulaşım daha kolay hale gelmiştir. Zigerell “Modern iletişim teknolojilerinin, eğitim kurumlarını evlere, işyerlerine ve toplumsal merkezlere ulaştırmakta sağladığı kolaylık, yetişkin eğitimi ve yaşam boyu öğrenim konularını ulusal bir politika haline getirmiştir” demektedir. Aynı zamanda yetişkinlerin yükleri ve sorumlulukları, uzaktan eğitim alanındaki uzmanlar ve öğretmenlerin ilgilerini çekmeye

başlamıştır. Feasley uzaktan eğitim görmek zorunda olan bireylerin iş ve ailevi sorumlulukları, engelleri gibi zorunlulukları olduğunu ya da coğrafi olarak izole bölgelerde yaşadıklarını ifade etmektedir. 1970’ler ve 1980’ler geleneksel eğitime meydan okuyan “uzaktan eğitim” konsepti ortaya çıkmıştır ki, bu yeni uluslararası hareket bağımsız eğitim kavramının yeniden incelenmesi ve yeniden tanımlanmasını zorunlu kılmıştır [10].

1970’lerin sonlarında ve 1980’lerin başlarında, uzaktan eğitim programlarının iletim ortamına kablolu ve uydu televizyon girmiştir. 1980’ler boyunca, kablolu ve uydu televizyon ortamları kullanılarak pek çok kaliteli televizyon okulu hizmeti sunulmuştur. Fakat Munshi’nin de söylediği gibi “Ne yazık ki, televizyon okullarının yaygınlaştırılmasına yönelik sistematik çabalar bir kuraldan ziyade bir istisna olagelmıştır”. Kadınların uzaktan eğitime katılma istekleri, uzaktan eğitimin 1980’ler ve 1990’lardaki gelişimine katkıda bulunmuştur. Amerika’daki beş eyalette televizyon eğitim programlarına katılıma yönelik bir inceleme raporu uzaktan eğitime katılanların %67’sinin kadınlar olduğunu göstermiştir. Kadınların uzaktan eğitime katılımları, kadının aile ve toplum içindeki durumundaki siyasi ve sosyal değişiklikler, işyerlerindeki teknolojik değişimler, kadınların ekonomiye katılma gerekliliği, işgücü pazarının şartları ve yeni iş fırsatlarıyla doğrudan ilişkilidir.

İngiltere’deki Açık Üniversite’nin faaliyetleri alanda daha fazla araştırmaya ihtiyacın altını çizmiş ve araştırmalara yeni yönler sağlamıştır. 1989’da yayınlanan Uzaktan Eğitim Araştırmaları Dergisi devam etmekte olan araştırma projeleri ve uzaktan eğitim alanındaki mevcut çalışmaların sonuçları hakkında bilgi toplanması için büyük bir fırsat sağlamıştır. Bu yeni dergi ortaya çıkana kadar, çoğu araştırma kurumunun yaptıkları araştırmalar ancak Birleşik Devletlerden erişimin zor olduğu kaynaklardan bulunabilmiştir [11-12].

Wallace “Televizyon Kullanılarak Verilen Uzaktan Eğitime Yönelik Fakülte ve Öğrenci Algıları” konulu tezinde, yetişkinlerin televizyon kullanılarak verilen eğitime katılma nedenleri hakkında önemli bilgiler sağlamıştır. Çalışmasının sonucunda televizyon kullanılarak verilen eğitime katılma nedenlerinin MBA kazanma fırsatı (%90,9), iş becerilerini geliştirme fırsatı (%75,1) ve işletme konseptleri hakkında daha çok şey öğrenme fırsatı (%83,2) olduğu ortaya çıkmıştır. Bulguları bu tip eğitimlere katılanların hedeflerini açık bir şekilde göstermiştir. Bu programlara iştirak eden öğrencilerin çoğunun teknoloji tecrübeleri olumlu olmuştur. Wallace, öğretmenler ve öğrencilerin eğitim

ihtiyaçları, öğretim kaynakları, fakültenin uzaktan eğitim öğrencilerine yönelik tutumu, grupla kişisel etkileşimin olmadığı durumlarda eğitim deneyimlerinin değerlendirilmesi, yüz yüze sınıf öğrencileri ile uzaktan eğitim öğrencilerinin performanslarının karşılaştırılmalı incelenmesi gibi konuları detaylı olarak araştırmıştır. Ayrıca televizyon eğitimine elektronik posta sisteminin dâhil edilmesinin öğretmenler ile öğrenciler arasında daha iyi bir iletişim imkânı sağlayabileceğini de önermiştir. Wallace’ın çalışmasının ana bulgusu, daha iyi iş performansı ve işgücü pazarındaki ilerlemeler açısından sürekli eğitimin gerekli olduğudur. Uzaktan eğitim programının ana meseleleri onun asenkron teknoloji (e-posta) ile eşzaman teknolojinin (TV) bir arada kullanılmasına yönelik tavsiyesi ve uzaktan eğitim öğrencilerinin eğitim ihtiyaçlarıdır [12].

Bugüne kadar Dünyadaki uzaktan eğitim uygulamaları aşağıdaki Çizelge 2.1.’de gösterilmiştir [13].

Çizelge 2.1. Günümüze kadarki süreçte kullanılan uzaktan eğitim uygulamaları

Tarih	Uzaktan Eğitim Uygulamaları
1728	İlk defa Boston Gazetesinde “Steno Dersleri” ile uzaktan eğitim çalışmaları başlatılmıştır.
1833	Hanımlar için İsveç Üniversitesi’nde “Mektupla Bilişim Dersleri” vermeye başlanmıştır
1840	İngiltere’de mektup aracılığıyla steno ile yazma öğretilmeye başlatılmıştır.
1856	Berlin’de Alman Gustav Langenscheidt ile Fransız Charles Toussaint Mektupla Eğitim Okulu’nu kurmuşlardır.
1870	ABD’de Illinois Wesleyan Üniversitesi’nde evde öğrenim programı başlamıştır.
1883	Ithaca’da kadınların sekreterlik becerileri için “Yazışma Öğretim Üniversitesi” kurulmuştur.
1890	Avustralya’da Queensland Üniversitesi’nde yerleşke dışında açık öğretim programı yürütülmüştür.
1892	İlk kolej seviyesi eğitim programını Chicago Üniversitesi açmıştır.
1898	Uzaktan eğitimde Dünyada önde gelen kurumlardan birisi olan “Hermands” dil eğitim kurumu İsveç’te kurulmuştur.
1906	Amerika Birleşik Devletleri’nde yazışmalı ilköğretim başlamıştır.
1910	Avustralya’da uzaktan eğitim yükseköğretim kademesinde başlatılmıştır. Bu uygulamada, üniversitedeki yüz yüze eğitimde uygulanan standartlar uzaktan eğitim öğrencilerine de uygulanmıştır.

Çizelge 2.1. (devam) Günümüze kadarki süreçte kullanılan uzaktan eğitim uygulamaları

1919	Eğitimle ilgili ilk radyo istasyonu, Amerika Birleşik Devletleri'nde kurulmuştur.
1920	Eğitim amacıyla Amerika Birleşik Devletleri'nde 176 tane radyo istasyonu inşa edilmiştir. Aynı yıllarda İngiltere'de BBS okul radyosu programları başlamıştır.
1921	Kolejler radyo aracılığıyla eğitim sunmaya başlamıştır.
1922	Yeni Zelanda'da mektupla öğrenim okulu açılmıştır. Kanada, İtalya, İspanya, İsrail, Polonya ve Hindistan'da uzaktan eğitim projeleri geliştirilmiş ve uygulanmaya başlamıştır.
1923	Amerika Birleşik Devletleri'nde mektupla lise eğitimi başlamıştır.
1932	Amerika Birleşik Devletleri'ndeki IOWA Üniversitesi'nde eğitim televizyonu yayınları başlamıştır.
1930	Okullarda radyo aracılığıyla eğitim yapılmaya başlamıştır.
1933	Dünyanın ilk eğitsel televizyon programı, Iowa State Üniversitesi'nde yayınlanmıştır.
1939	Savaş yıllarında Fransa'da uzaktan eğitim sistemiyle eğitim sağlanmıştır. Aynı yıllarda Rusya'da da uzaktan eğitimin halk eğitimi boyutunda uygulamaları başlatılmıştır.
1946	Uzaktan eğitim alanında Güney Afrika Üniversitesi'nde "Dış Araştırmalar" adlı bölüm açılmıştır ve bu bölüm 11 üniversiteden birisi hâline gelmiştir.
1950	Amerika Birleşik Devletleri'nde askeri amaçlı uzaktan eğitim uygulamaları yapılmıştır. Çin uzaktan eğitimi "Mektupla Eğitim" adı ile başlatmıştır.
1960	İngiltere'de "Britanya Açık Üniversitesi" açılmıştır.
1963	FCC Eğitim Televizyonu sabit hizmeti ITFS'nı kurmuştur. ITFS, eğitim kurumlarının TV üzerinden yayın yapabilmelerine imkân sağlayan düşük maliyetli, abonelik temelli bir sistemdir. ITFS lisansı için başvuruda bulunan ilk üniversite Kaliforniya Devlet Üniversitesi'dir.
1964	Wisconsin Üniversitesi eklemli eğitim ortamı projesini başlatmıştır. Uzaktan eğitim uygulamalarını tespit etmeyi, sınıflandırmayı ve sistematize etmeye çalışan ilk çaba AIM Projesidir. Aynı zamanda çoklu ortam materyallerinin yaratılması ve uzaktan eğitime dâhil edilmesine yönelik rehberlik de sağlamaktadır. Çin'de ülke çapında radyo ve televizyon üniversiteleri ve kolejleri kurulmuştur.
1970	Coastline Bölge Koleji fiziksel bir kampüsü olmayan ilk kolej olmuştur.
1971	İngiltere'de Açık Üniversite kurulmuştur.
1972	İspanya'da "Ulusal Uzaktan Eğitim Üniversitesi" kurulmuştur.

Çizelge 2.1. (devam) Günümüze kadarki süreçte kullanılan uzaktan eğitim uygulamaları

1974	İngiltere’de “Ulusal Genişletme Koleji” açılmıştır. Almanya’da “Hagen Açık Öğretim Üniversitesi” kurulmuştur.
1978	Tayland’da kurulan devlet üniversitesi STOU, maddi, coğrafik veya akademik nedenlerle okuyamayan öğrencilere ve yeteneklerini artırmak isteyen öğrencilere, bilgi bilimi alanında uzaktan eğitim yolu ile yüksek lisans, lisans ve sertifika düzeyinde 3 tür derece vermiştir.
1980	Learn/Alaska’da ilk kamusal uydu tabanlı eğitim sistemi oluşturulmuştur.100 kasabadaki öğrenciler her gün eğitim televizyonundan altı saat ders dinleyebiliyorlardı.
1985	Ulusal Teknoloji Üniversitesi, uydu yayınlarını kullanarak çevrimiçi lisans dersleri sunmaya başlamıştır.
1986	Japonya’da “Hava Üniversitesi” açılmıştır.
1991	Tim Berners-Lee, World Wide Web’i kurmuştur.
1992	Michigan Üniversitesi’nde öğrenim yönetim sistemi uygulaması olan bilgisayar destekli kişiselleştirilmiş yaklaşım uygulanmıştır. Aynı yıllarda, New Mexico Üniversitesi, Oklahoma Üniversitesi, Florida Eyaleti Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi, Arizona Eyalet Üniversitesi ve Wyoming Üniversitesi bilgisayar aracılığıyla öğrencileriyle iletişim kurmuştur.
1993	Bütünüyle çevrimiçi olarak eğitim veren ilk üniversite olan Jones Uluslararası Üniversitesi Amerika Birleşik Devletleri’nde kurulmuştur.
1994	İnternet kullanımı yaygınlaşarak evlere girmiştir. “Virtual Summer School” yaz okulunun pilot uygulaması aracılığıyla öğrenciler, evlerinde modem ve bilgisayar kullanarak eğitim almaya başlamışlar.
1996	John Bourne, asenkron eğitim ağını (ALN) kurmuştur. Gelişim çabalarına Alfred P. Sloan-C Vakfı destek vermiştir. “Asenkron Eğitim Ağı” eğitimin internet vasıtasıyla her yerde ve her an sunulmasını ifade etmektedir.
2001	Açık kaynak olanaklarını sunan uzaktan eğitim sistemi Moodle, moodle.com tarafından başlatılmıştır. Adobe Connect’in ilk uygulaması olan Macromedia Breeze kullanıma açılmıştır.
2002	MIT, açık ders internet sitesini kurmuştur. Açık ders, ders notları, sınavlar ve videolar da dâhil olmak üzere MIT ders materyallerinin internet üzerinden ücretsiz olarak sunumudur. Bu sistemin başlangıcı seçkin bir yüksek eğitim kurumunun müfredatındaki materyalleri internet üzerinden ücretsiz ve açık olarak paylaşması açısından tarihi bir dönüm noktasıdır.
2008	Açık Üniversite YouTube üzerinden yayına başlamıştır.
2011	Stanford Üniversitesi Profesörü Sebastian Thrun, bir kitlesel açık çevrimiçi ders başlatmıştır.

Çizelge 2.1. (devam) Günümüze kadarki süreçte kullanılan uzaktan eğitim uygulamaları

2012	Tüm öğrencilerin üçte biri yarı zamanlı çalışma yaparken İngiltere’de yaklaşık 400,000 öğrenci uzaktan eğitim görmektedir.
2013	İngiltere hükümeti ilk kez uzaktan eğitim ve yarı zamanlı lisans öğrencileri için öğrenci kredileri yapmıştır.

Bilişim teknolojisinin hızla geliştiği günümüzde, şartlara uygun olarak yeni teknolojilerle eğitim vermek ve bilgili ve deneyimli uzmanlar yetiştirmek gerekmektedir. Toplumda bilgi akışı ve sürecinin hız kazanması, çağdaş teknolojileri iyi kullanabilen kişilere olan ihtiyacı artırmaktadır. Eğitim alanında çağdaş bilişim teknolojileri aracılığıyla yeni sistemler uygulanmaktadır. Bunlardan biri olan uzaktan eğitim sistemi, dünyanın neresinde olursa olsun İnternete erişimin sağlandığı her yerde serbestçe eğitim alma imkânı sunan ve sürekli araştırmayı gerektiren bir eğitim sistemidir.

Uzaktan eğitim, insanların ihtiyaç duyduğu alanda bilgi edinmesine imkân sağlamaktadır. Ayrıca demokratik bir eğitim sistemi olarak algılanan bu sistem sayesinde insanlar daha az malzeme (materyal) kullanarak uzmanlık kazanma, bilgi ve beceri artırma fırsatı yakalamaktadırlar. Bu nedenle uzaktan eğitim sistemi, günümüzde diğer eğitim sistemlerine göre büyük önem arz etmekte ve eğitim kurumlarında yaygın bir şekilde uygulanmaya başlanmaktadır.

Uzaktan eğitim sisteminin esas amacı, insanın bilgi düzeyini ve bilgiyle çalışma becerisini geliştirmektir. Tek başına (kişisel) çalışma imkânı sunan bu sistemde, öğrencinin derse katılımı zorunlu değildir. Yani öğrenci videokaset, CD ile çalışan programlarla eğitim alır. Eğitim sisteminin mahiyeti (özü) değişmez, ancak öğretmen ile öğrenci arasında yüz yüze etkileşim azalır. Diğer sistemlerde olduğu gibi bu sistemde de tüm unsurlar (bileşenler) mevcut olup, öğrencilere internet ortamında verilir.

Uzaktan eğitim, örgün ve açık öğretim ile birlikte devam eden bir eğitim türüdür. Eğitim ve öğretimde pedagoji kurallarına uyulmalı ve eğitim psikolojisine dayanılmalıdır. Uzaktan eğitimde sanal kütüphane, veri tabanı, elektronik eğitim sistemi gibi çeşitli bilişim kaynaklarının sunduğu imkânlardan yararlanılır.

Uzaktan eğitimde, öğrenim yönetim modüllü ve nesne yönelimli Moodle Sistemi yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu sistem, uzaktan eğitim sistemi olarak Avrupa ülkelerinde Open University (İngiltere), Microsoft (ABD), Google (ABD) ve Istituto Superiore di Sanità - ISS (İtalya) gibi kuruluşlar tarafından geliştirilmekte ve uygulanmaktadır.

Günümüzde yükseköğretim kurumlarında uzaktan eğitimin iki türü kullanılmaktadır. Birincisi, İnternet ortamındaki eğitimidir. Bu eğitimde; öğrenciler üniversitelerin eğitim portalına kaydını yaptırarak, mevcut eğitim kaynakları (ders kitabı, vb.) ve bilgilerden yararlanır, sınav verir veya ev ödevlerini yerine getirir. Öğretmenler ise ödevleri inceler, değerlendirir ve dönüş verir. İkincisi, durum çalışmasıdır. Bu eğitimde; öğrenciye bir dönem için tüm kaynak, malzeme ve ödevler verilir. Öğrenci ise tek başına ders çalışarak ve ödevleri yaparak, önceden belirlenen tarihte (süre içinde) öğretmene gönderir. Başka bir deyişle uzaktan eğitim; öğretmenin yüz yüze ya da e-posta aracılığıyla danışmanlık yapmasıyla öğrencinin kendi kendine çalışması şeklinde geçer.

2.1.1. Uzaktan eğitim sisteminin avantajları ve dezavantajları

Uzaktan eğitim sisteminin avantajları aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Uzaktan eğitimde okula gitmek gerekmez. Bu durum okula gitmek için harcanan zaman ve paradan tasarruf sağlar. Eğitiminizi, kişisel ve mesleki yaşamınızdaki diğer olaylara uyacak şekilde programlayabilirsiniz,
- Derslerin çoğu size uygun zamanlarda tamamlanabilmektedir. Ayrıca derslerin çoğu asenkrondur, yani derse belirli bir yer ve zamanda katılmanız gerekmez. Verilen ödevleri iş dışındaki saatlerinizde evinizden inceleyebilir ve tamamlayabilirsiniz,
- İstedığınız alanda eğitim görürken istediğiniz yerde çalışabilir ve yaşayabilirsiniz. İstedığınız eğitim kurumunda eğitim görmeniz için aynı şehirde hatta aynı ülkede bile yaşamınıza gerek yoktur. Bir bilgisayar ve internet bağlantısı olan her yerden eğitim alabilirsiniz,

- Uzaktan eğitim tecrübeniz esnasında elde ettiğiniz bilgisayar ve internet becerilerini yaşamınızın diğer yerlerinde de kullanabilirsiniz,
- Uzaktan eğitimde eğitim hızı kişiye göre ayarlanabilir. Bu durum yavaş veya hızlı öğrenenler için stresi azaltırken eğitimden duyulan tatmini artırır,
- Uzaktan eğitimde erişilebilirlik kolaydır. İnternet üzerinden ders almak, geleneksel derslere katılırken ulaşım zorlukları yaşayan kişilerin dertlerine derman olur. Dersliğe ulaşmak ya da rahatsız sandalyelerde oturmak gibi bir derdiniz olmaz. Eğitim görürken evinizdeki rahat ortamdan yararlanabilirsiniz,

Uzaktan eğitimin avantajlarının yanında dezavantajları da vardır. Bunlar aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Uzaktan eğitim sunduğu pek çok fırsata karşılık pahalı ve daha karmaşık bir teknoloji gerektirdiğinden maliyeti de kaçınılmaz olarak yüksektir. Canlı video iletişimi için kaliteli ekipman ve tesis gerektirir. Uzaktan eğitime erişim için interneti olan bir bilgisayarınız olmalı ya da en azından bir bilgisayara erişiminiz olmalıdır. Bu nedenle gereken bu teknoloji her zaman elde edilemeyebilir. Ayrıca bazı öğrenciler teknofobik olabilirler yani teknolojiden korkuyor olabilirler,
- Uzaktan eğitim önceden planlama gerektirir. Uzaktan eğitimde hem öğretmenler hem de öğrencilerin bazı şeyleri zamanında yapabilmek için bazı konularda fedakârlıklar yapmaları gerekebilir,
- Uzaktan eğitimde görünmeyen saklı maliyetler ortaya çıkabilir. Örneğin orduda çalışıyorsanız veya bir gemideyseniz, eğitim materyallerinize nasıl ulaşacaksınız? Önceden postalanmaları gerekebilir ki bu da ilave kargo maliyetinin ortaya çıkması demektir,
- Uzaktan eğitim doğrudan geri besleme alma imkânı sunmaz. Geleneksel bir sınıf ortamında, bir öğrencinin performansı sorular ve kısa sınavlarla derhal değerlendirilebilir. Uzaktan eğitimde, öğrencinin öğretmen çalışmasını inceleyip yanıt verene kadar geri beslemeyi beklemesi gerekir,

- Uzaktan eğitim gerekli bütün dersleri her zaman internet üzerinden sunmayabilir. Belirli bir sertifika programını takip eden ya da belirli bir lisans derecesi almaya çalışan öğrenciler, bütün derslerini uzaktan eğitim vasıtasıyla alamayabilirler. Bir tarih dersi tamamıyla internet üzerinden takip edilebilirken, hemşirelikteki klinik derslerini internet üzerinden yapamazsınız. Bu nedenle dersin tamamlanabilmesi için fiziksel olarak derse katılım zorunlu tutulabilir,
- Bütün işverenler uzaktan eğitimi kabul etmeyebilir. Her ne kadar çoğu işveren uzaktan eğitimi kabul etse de bazıları etmemektedirler. Mezun olan olduktan sonra belirli bir işveren için çalışmak isteyen öğrencilerin o işverenin internet üzerinden eğitime yönelik bakış açısından emin olmaları gerekir,
- Uzaktan eğitim, öğrencilerin sözlü iletişim becerilerini geliştirmelerine imkân sağlamaz. Uzaktan eğitim derslerindeki öğrenciler, hocalarıyla ve diğer öğrencilerle sözlü etkileşime giremezler,
- Uzaktan eğitim öğrencileri çoğunlukla tek başlarına çalışırlar. Bu öğrenciler kendilerini tecrit edilmiş hissedebilirler ya da bir derse fiziksel olarak katılımda gerçekleşen sosyal, fiziksel etkileşimi özleyebilirler. Ancak bu kişisellikten uzaklık, yazışma odaları, canlı yazışma, chat, e-posta ve konferanslar gibi iletişim teknolojilerinin kullanımıyla azaltılabilir [14].

2.2. Memnuniyet Tanımı

Memnuniyetin İngilizce anlamı satisfaction sözcüğünün, Latince satis (yeterli, kâfi) köklerinden türetilmiş bir kelime olduğunu ifade etmektedir. Basit anlamda, kelimenin kökleri dikkate alındığında, ürün ya da hizmet memnuniyetinin temel tanımı, yeterliliğin arandığı noktanın sağlanması olarak ifade edilmektedir [15].

Literatürde en geniş anlamda kabul gören memnuniyet tanımı, Oliver tarafından ortaya konulmuştur. Bu tanımda, beklenti kavramı memnuniyet yargısında referans noktası oluşturan bir bileşen olarak tanımlanmakta ve memnuniyet kavramının temel bileşeni olarak ifade edilmektedir. Oliver'ın ortaya koyduğu bu yaklaşım, yapılan birçok kantitatif çalışmayla da desteklenmektedir [16-17]. Bu bağlamda, ilk olarak Oliver tarafından ortaya

koyulan ve literatürde beklentilerin onaylanmaması olarak ifade edilen memnuniyet tanımı, tüketicinin beklentiler ve ürün performansı arasında algıladığı farklılığı değerlendirmesi ve sonuca verdiği bir tepki olarak tanımlamaktadır [18]. Oliver’ın ifade ettiği memnuniyet tanımında ürün ya da hizmet beklenen düzeyde ya da üzerinde bir performans gösterirse olumlu yönde, performans kriteri beklenen düzeyin daha altında bir seviyede algılanırsa olumsuz yönde onaylama gerçekleşmektedir. Memnuniyetsizlik ise tüketici negatif yönde bir onaylama yargısına vardığında ortaya çıkmaktadır. Memnuniyet kavramı, Oliver’ın ifade ettiği çerçevede düşünüldüğünde şüphesiz performans kriterlerinin tespiti ve beklenti oluşturma süreci olumlu bir memnuniyet algısının ortaya çıkmasında büyük bir rol oynamaktadır.

Geleneksel memnuniyet araştırmalarında, memnuniyetin sadece bilişsel bir yapı olarak gerçek ürün performansının değerlendirildiği bir süreç olmadığı, duygusal bileşenleri de kapsayan bir kavram olarak değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmektedir [15].

2.3. Dünyada Uzaktan Eğitimin Gelişmeleri

John Daniel, öğrenci sayısı yüz binden fazla olan açık üniversiteleri büyük üniversite olarak adlandırmıştır. 1999 yılı itibariyle öğrenci sayısı bakımından 11 büyük üniversitede (aralarında Anadolu Üniversitesi’nin de bulunduğu) milyonlarca öğrenci yükseköğrenim olanağı bulmuştur. National Technological University (NTU) gibi üniversitelerde aralarında uzak mesafe olan öğretim elemanı ve öğrenciler uydu ya da ses bağlantısı ile sınıfta bir araya gelir ve iki yönlü görüntü ile buluştururlar. Uzaktan kontrol edilen sınıfın, yüz yüze ders yapılan klasik sınıfa bağlanarak öğrencilerin uzaktan dersi takip etmeleri ve katılmaları da ele aldığımız uygulamaların arasında bulunmaktadır. Kennedy Western Üniversitesi ve Jones Uluslararası Üniversitesi gibi çevrimiçi üniversiteler bilgisayarlar, iletişim ağları ve özellikle internetin sağladığı iletişim ve etkileşim imkânlarından yararlanarak zaman, mekân ve mesafeden bağımsız eğitim olanağı sağlamaktadırlar.

Öte yandan uzaktan eğitimdeki başka bir girişim, çeşitli kurumların birleşmesiyle oluşturulan büyük ortaklıklardır. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri’nin batısında bulunan 10 eyaletin yöneticileri, “Batı Valileri” adlı üniversite kurmuşlardır ve bu

kurulmuş olan üniversite “İngiliz Açık Üniversitesi”, Türkiye’deki “Açık Öğretim Fakültesi” gibi geniş bir kitlelere eğitim hizmetini götürerek “Büyük Üniversite” derecesi almayı amaçlamaktadır. Üyesi olan eyaletlerde bulunan üniversitelerdeki öğretim elemanlarından istifade ederek öğrencilere kaliteli hizmet sunmayı amaçlamaktadır. Bu tür gelişmeler, eğitim alanında çalışan nitelikli insan gücünün az olduğu ve geleneksel öğretim kurumlarının yetersiz kaldığı bölgelerde, sanal üniversite olarak da isimlendirilen Batı Valileri Üniversitesi gibi kurumların çoğalacağını göstermektedir [19].

2.3.1. İspanya

Ulusal Uzaktan Eğitim Üniversitesi, 1972 yılında kurularak hizmet vermeye başlamıştır ve bu üniversitenin Madrid’de bulunan merkezi 1973 yılında öğretim faaliyetlerini düzenlemiştir. Aynı yıllarda İspanya’da başka uzaktan eğitim uygulamaları da kullanılmaya başlamıştır. Uzaktan eğitim alanın da çalışan iki kurumdan söz edebiliriz:

1. Ulusal Uzaktan Eğitim Üniversitesi

İspanya’da uzaktan eğitim kurumu olarak çalışan Ulusal Uzaktan Eğitim Üniversitesi genel olarak yetişkinlere eğitim veren ve İspanya’da bulunan diğer bütün üniversiteler ile aynı kurumsal statüye sahip bir üniversitedir.

Ulusal Uzaktan Eğitim Üniversitesi’nin eğitim programları bu eğitim içinde önemli bir yer kaplar. Tarih, coğrafya, felsefe, eğitim, psikoloji, fen bilimleri, ekonomi ve iş idaresi alanlarında eğitim verilmektedir.

Uzaktan eğitim yoluyla verilen dil programları, İngilizce, Almanca, Fransızca, İtalyanca, Bask Dili ve İspanyolca’yı kapsamaktadır. Üniversite, iş dünyası ile yürüttüğü ortak çalışmalar kapsamında toplumun gereksinimlerine yönelik programlar da geliştirmektedir. Öğretim yöntemi genel olarak basılı yayına dayanmakta olup kendini değerlendirme ve kontrol gibi farklı yöntemlerle desteklenmektedir.

Uzaktan eğitim, öğrencilerin faks, e-mail, mektup ya da telefon ile iletişim kurabileceği, 72’si İspanya’da, 13’si diğer ülkelerde olan merkezler ağı yoluyla sürdürülmektedir.

2. Yenilik ve Uzaktan Eğitim Geliştirme Merkezi

İspanya Bilim ve Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak uzaktan eğitim vermek amacıyla kurulmuş bir merkezdir. Öğrencilerine doğrudan özel bir eğitim vermemekle beraber kurslar Kamu Eğitim Merkezi'nin Networku üzerinden verilmektedir.

Merkezin amaçları şunlardır:

- Yetişkin insanların ihtiyacı olan eğitim eksikliğinin giderilmesi ve sürekli eğitim sağlanması,
- Planlanmış kursların açık üniversite aracılığıyla geniş kitlelere ulaştırılması,
- Açık üniversite olmanın bir gereği olarak öğrencilerin aldıkları kurslar çerçevesinde basılı materyallerin ve diğer malzemelerin öğrencilere ulaştırılması.

Merkezin yöntemleri şunlardır:

- Kurs materyallerini hazırlamak ve değerlendirmek,
- Açık üniversite aracılığı ile yeni teknolojilere yatırım yapmak,
- Özel eğitim modelleriyle ilgili yeni yöntemler geliştirmek,
- Açık eğitim sisteminde öğretim verilmesi amacıyla kurs programları geliştirmek,
- Açık eğitim süreçlerini ve sistemini değerlendirmek,
- Bilim ve Eğitim Bakanlığı'na açık öğretim sistemi ile ilgili öneriler ve teklifler hazırlamak,
- Finansal ve idari sorunlarla ilgili tavsiyelerde bulunmak,
- Açık Üniversite'nin kullandığı kaynakların ve yönetimin etkinliği ölçmektir.

Kurslar için değişik çoklu ortam ürünleri kullanılmaktadır. Bunlar; basılı yayınlar, audio-videokasetler, telefon ve özel eğitim desteğini kapsamaktadır. Bu ürünler enstitü tarafından hazırlanmakta ve öğrencilere dağıtılmaktadır [20].

Madrid Uzaktan Eğitim Üniversitesi, Madrid Topluluğunun faaliyetlerini düzenleyen 14 Haziran tarihli 1/2006 nolu kanunun kabul edilmesi ile kurulmuştur. Üniversite uzaktan eğitim sistemi esasında faaliyetlerini sürdüren tek özel yükseköğretim kurumu olmuştur.

Madrid Uzaktan Eğitim Üniversitesi eğitim için kişiselleştirilmiş bir yaklaşımı kullanan, açık, esnek ve yaratıcı bir üniversitedir. Öğrencilerin eğitim kurumunda bulunmalarına gerek yoktur, onların eğitimleri internete bağlanabilecekleri ev, işyeri veya herhangi başka bir yerde geçmektedir. Zaman veya kaynaklara ulaşım ile ilgili herhangi bir sınırlamaları da yoktur. Üniversite, eğitim için her öğrenciye özel uygun zaman seçme imkânını sağlamak için günde 24 saat yılda 365 gün çevrimiçi çalışmaktadır.

Eğitim sürecinde iletişim teknolojilerinin kullanımına dayalı yeni araçların ve yöntemlerin kullanılmasında öncü bir üniversite olan Madrid Uzaktan Eğitim Üniversitesi Linux, Moodle, Google Docs, Open Office, vs. gibi uygun ve ücretsiz yazılımlarının kullanımına önem vermektedir.

Öğrenci ve eğitmen arasındaki devamlı iletişimi etkinleştirerek eğitim sürecini kolaylaştırmış, çevrimiçi üniversitenin insana uygun olmasını sağlamıştır.

Madrid Uzaktan Eğitim Üniversitesi'nin eğitim faaliyetleri 2008-2009 eğitim yılında hukuk, turizm, şirket yönetimi, emek ve personel ve psikoloji bilim dallarında olmak üzere toplam 5 uzmanlık alanı ile başlamıştır. Bilişim ve iletişim teknolojilerin kullanımı ile birlikte eğitimde yenilikçi yöntemler de kullanılmıştır. Aynı zamanda eğitimde kişiselleştirilmiş yaklaşım yöntemleri planlanmış ve uygulanmıştır.

Madrid Uzaktan Eğitim Üniversitesinin 14 ülkede eğitim merkezleri ve 13 ülkede sınav noktaları bulunmaktadır. Günümüzde 11 lisans ve 11 lisansüstü programda 260,000 den fazla öğrenci ile eğitim devam etmektedir [21].

2.3.2. İtalya

Avrupa Birliği'nin diğer ülkelerinde kazandığı başarıyla karşılaştırıldığında İtalya'da Açık ve Uzaktan Öğrenim (Open and Distance Learning-ODL) çok sınırlı bir başarı kazanabilmiştir. Son birkaç yılda, örneğin Birleşik Krallıkta olanın aksine ODL sistemlerini geliştirme amacı olan hiçbir eğitim politikası oluşturulmamıştır. İtalya'da 1960'ların sonlarında ODL'yi destekleyecek aktif sadece bir politika ortaya çıkmıştır. İspanya'daki Uzaktan Eğitim Millî Üniversitesi ya da Portekiz'deki La Universidade Aberta'da da olduğu gibi İtalya'da tamamıyla uzaktan eğitim esasları ile eğitim veren

üniversite bulunmamaktadır. Dahası, geleneksel programların yanında ODL ile eğitim sunan üniversitelerin sayısı da çok azdır.

İtalya'daki üniversiteler uzaktan eğitimin kullanıldığı üç farklı alan bulunmaktadır:

1. Uzaktan eğitimle verilen lisans programları (Mesafe Üniversitesi Konsorsiyumu);
2. Uzaktan eğitimle verilen lisansüstü programları (Roma Üniversitesi "Tor Vergata", Roma Tre Üniversitesi, Ferrara Üniversitesi, Floransa Üniversitesi.);
3. Geleneksel lisans programları yapısı içinde sunulan uzaktan eğitim dersleri (örneğin: CTU ile işbirliği yapan Milan Üniversitesi).

1984 yılında kurulan CUD (Mesafe Üniversitesi Konsorsiyumu), D.P.R. 382/80'den gelişen ilk üniversiteler arası konsorsiyumdur. Konsorsiyuma bağlı olan üniversiteler şunlardır: Calabria Üniversitesi, Roma Üniversitesi, Milano Politeknik Üniversitesi, Siena Bari Politeknik Üniversitesi, Trento Üniversitesi. Bu üniversitelere ek olarak konsorsiyuma katılmak üzere seçilmiş çeşitli özel şirket paydaşlar da vardır: CRAI (Araştırma ve Bilgisayar Bilimleri Uygulamaları Konsorsiyumu), Olivetti, Confindustria (İtalyan Sanayicileri Derneği), Telekom (günümüzde SIP) ve Telespazio merkezi, RAI ve IBM.

Mesafe Üniversitesinin Konsorsiyumu'nun eğitimleri birinci seviye üniversite programlarını kapsamaktadır. Lisans programları "Bilişim ve Bilgisayar Mühendisliği" alanında başlatılmıştır. Ayrıca ekonomi eğitiminin ilk iki yılının yerini alan ek programlar ve ikinci eğitime yönelik programlar vardır.

Benimsenen kurumsal model, her ne kadar ülke çapına yayılmış eğitim merkezlerinin varlığını (yaklaşık 16) öngörmüş olsa da materyal seçimi ve didaktik planlama sorumluluklarının merkez ofisinde olduğu merkezi bir modeldir. Uzaktan eğitime ve genel olarak geleneksel eğitime yabancı her türlü eğitim yöntemine yönelik olumlu bir kültürün oluşmamasıyla birlikte bu merkezileşme Mesafe Üniversitesi Konsorsiyumu'nun potansiyelini kısıtlamıştır. Mesafe Üniversitesi Konsorsiyumu birkaç kriz geçirmiştir ve sonraki birkaç yıl içinde konsorsiyumun çalışmayı durduracağı öngörülmektedir. Hâlihazırda her biri 36 ay süreli olan iki program faaliyettedir. Bunlar yaklaşık 120 öğrencisi olan ekonomi lisans eğitimi ve sadece 40 öğrencisi olan bilgisayar tabanlı lisans

eğitimidir. Yakın gelecekte, Mesafe Üniversitesi Konsorsiyumu faaliyetlerini üniversitelere hazırlık kursları kurulması üzerine odaklanacak şekilde değiştirecektir.

Uzaktan eğitime yönelik ikinci İtalyan tecrübesi Nettuno Konsorsiyumu'dur. Burada benim senen kurumsal ve yapısal model de geleneksel üniversiteler ve şirketlerden oluşan bir konsorsiyum grubu şeklindedir. Öğretim ve öğrenim sistemi, başta televizyon olmak üzere, hâlihazırda halkın uygun fiyatlarla kolay şekilde erişebildiği iletişim sistemlerinin kullanımına dayanmaktadır.

Konsorsiyum 1992'de kurulmuştur ve ilk başta 3 üniversite ve 5 şirketten oluşmaktayken üç yıl içerisinde üniversite sayısı 24'e çıkmıştır. Bunlar: Politeknik Bari, Politeknik Milano, Politeknik Torino, L'Aquila, Genova, Lecce, Bologna, Camerino, Cassino, Milano, Modena Üniversitesi, Napoli Federico II, Napoli İkinci, Firenze, Padova, Parma Üniversitesi, Pisa, Roman Tor Vergata, Salerno, Siena, Torino, Trento, Trieste Üniversitesi, Viterbo "Tuscia"dır. Konsorsiyumdaki şirketler ise şunlardır: Telekom İtalya, IRI, RAI, Confindustria. Konsorsiyum 92-93, 93-94 ve 94-95 eğitim yıllarında 2,000 saatlik video ders yayınlanmıştır.

Nettuno Konsorsiyumu'nun stratejisi, programların üretiminin konsorsiyumda yer alan üniversitelere verilmiş olması nedeniyle merkezi olmayan bir yapıda olup Mesafe Üniversitesi Konsorsiyumu'nun stratejisinden farklıdır. Merkezi seviyede kontrol ve koordinasyon sağlanmaktadır. Programlara katılımla ilgili veriler göstermektedir ki bu strateji meyve vermektedir. Dört yıllık bir zaman içinde, programlara katılan öğrenci sayısı artmıştır. 1993-1994'te 589 olan öğrenci sayısı 1996-1997'de 2,200'e çıkmıştır. Programlara katılan öğrencilerin neredeyse %82'si tam zamanlı çalışmaktadırlar ve öğrencilerin %50'si geleneksel eğitim sisteminden ayrılmış öğrencilerdir [22].

2.3.3. Almanya

Almanya'da eğitim sisteminin eyaletler tarafından kontrol ediliyor olmasından dolayı durum biraz karmaşıktır. Farklı eyaletlerin mevzuatlarına çerçeve oluşturacak ulusal seviyede yasal düzenlemeler bulunmaktadır. Eğitime yönelik ulusal seviyedeki bir diğer düzenleme de her eyaletin eğitim bakanları arasında yapılan anlaşmalardır. Son olarak, farklı eyaletler tarafından müşterek olarak işletilen kurum ve kuruluşlar mevcuttur.

Örneğin, Eğitim Planlaması ve Araştırması Ulusal Eyaletler Komisyonu ve Uzaktan Eğitim Ulusal Merkez Ajansı (National Central Agency on Distance Education – NCADE) vardır.

Uzaktan eğitim eyalet kanunlarının yanı sıra ulusal kanunlarla da düzenlenmektedir. Uzaktan eğitim programı sunan kuruluşlar kabaca iki gruba ayrılabilir:

➤ Özel uzaktan eğitim kuruluşları

Almanya'daki özel kuruluşlarca sunulan uzaktan eğitim hizmetinin geçmişi uzun bir zamana dayanmaktadır. Bir yüzyıldan daha önce profesyonel eğitim ve öğretim alanında uzaktan eğitim programları sunan özel kuruluşlar bulunmaktaydı. 1856'da, Berlin'de Gustav Langenscheidt Fransızca eğitim mektupları göndermeye başlamıştır ve bu Almanya'daki ilk uzaktan eğitim programıdır. Bu program yabancı dil eğitimine odaklanmıştır. 1895'de, Simon Mueller okuyucularına tasarım ve inşaat alanlarını öğreten mektuplar sunmuş bundan bir yıl sonra da Berlin'de bir yayınevi ile işbirliği yaparak üniversiteye giriş için ön koşul olan Abitur sınavına hazırlanan öğrenciler için uzaktan eğitim kursları düzenlemeye başlamıştır [23].

Birinci Dünya Savaşını müteakiben, uzaktan eğitim programlarının sayısı ve çeşitliliği artmıştır. Savaş yıllarında eğitimleri zafiyete uğrayan pek çok insan kaybettikleri zamanı telafi etmek istiyorlardı ve mesleki eğitimlerine katkıda bulunacaklarını düşündükleri programlara kaydoldular. Nazilerin iktidara gelmesiyle birlikte uzaktan eğitim programları sunan kurumlar da dâhil olmak üzere bütün eğitim sistemi rejimin kontrolü altına girdi.

İkinci Dünya Savaşını, insanlara sosyal statülerini iyileştirme fırsatı sunan Almanya'nın yeniden inşası dönemi izlemiştir. Uzaktan eğitim programları sunan özel kurumlar insanların sadece mesleki eğitimlerine yönelik olarak değil, aynı zamanda daha genel ve skolâstik eğitimle ilgili olan arzularını da gerçekleştirmelerine yardımcı olmuşlardır. Bunun sonucu olarak, özel uzaktan eğitim işletmelerinin sayısı artmıştır ve bu da istismlara yol açmıştır. Örneğin, insanlara uzaktan eğitim programlarından ayrılmasını önleyecek ya da eğer bırakırlarsa büyük zorluklar çıkartacak sözleşmeler imzalatılmıştır. Dolayısıyla, altmışlı yıllarda farklı Alman eyaletlerindeki kültür bakanları özel kurumların sunduğu uzaktan eğitim programlarının eyalet kanunlarıyla nasıl kontrol edilebileceği ve

edilmesi gerektiğini tartışmaya başlamışlardır. 1969'da, Alman eyaletleri arasında uzaktan eğitimin merkezi bir ajans tarafından yürütülmesine yönelik bir antlaşma imzalanmasını önermişler ve bu antlaşma her eyaletin başkanı tarafından imzalanmıştır.

01 Haziran 1971'de, Uzaktan Eğitim Ulusal Merkez Ajansı (National Central Agency on Distance Education-NCAD) eğitim alanında uzaktan eğitim programları sunan özel kuruluşları kontrol etme sorumluluğunu üzerine almıştır. Aynı zamanda, Berlin'de Ulusal Mesleki Eğitim Araştırmaları Enstitüsü kurulmuştur. Her iki kurum da uzaktan eğitim programlarının kalitesinin kayda değer miktarda iyileşmesine yardımcı olmuşlardır. 1980'den başlayarak, özel bir kurum tarafından eğitim alanında sunulan her uzaktan eğitim programının NCAD tarafından onaylanması gerekmiştir.

Özel kurumlar tarafından verilen uzaktan eğitim programlarını başarıyla tamamlayan öğrencilere ya o kurumun bir sertifikasını alma hakkı ya da devlet eğitim sistemine devam etmek istiyorlarsa eyalet kontrolündeki bir okulda dışarıdan sınava girme fırsatı verilmektedir.

1995'de, özel kurumlar tarafından sunulan uzaktan eğitim programlarında yer alan kişi sayısı 142,066 idi ve bu öğrencilerin yaklaşık üçte biri devlet ya da eyalet kontrolündeki okulların sundukları sınavlara hazırlanmaktaydı. Uzaktan eğitim öğrencilerinin farklı disiplinlere göre dağılımları Çizelge 2.2.'de verilmiştir [24]:

Çizelge 2.2. Almanya'daki uzaktan eğitim öğrencilerin farklı disiplinlere göre dağılımı

Sosyal bilimler	3,709
Eğitim bilimleri	2,157
Fen edebiyat fakültesi	4,496
Lisan eğitimi	13,996
İşletme eğitimleri	62,740
Doğa bilimleri	10,233
Boş zaman faaliyetler	16,640
Lise seviyesinde	10,713
Üniversite seviyesinde	17,469

➤ Kamu Kuruluşlarının Sunduğu Uzaktan Eğitim Programları

Uzaktan eğitim programı sunan kamu kurumları genellikle üniversite seviyesinde faaliyet göstermektedirler. Üniversiteler ve kolejler (Fachhochschulen) ya devlet kurumları tarafından yönetilmekte ya da eğer özellerse eyalet kanunlarıyla kontrol edilmekte veya en azından onay alması gerekmektedir. Almanya’da çok az sayıda özel üniversite bulunmaktadır. Bu birkaç Alman eyaletinin kamusal medya sistemleri tarafından ortak olarak işletilen bir uzaktan eğitim kurumu olan Telekolleg için de geçerlidir.

Alman üniversitelerinde, uzaktan eğitime yönelik tutum çok da olumlu gözükmemektedir. Diğer yandan, uzaktan eğitimin Alman eğitim sisteminin bir parçası haline getirilmesi gittikçe daha fazla arzulanmaktadır. Dolayısıyla Ulusal Eyaletler Komisyonu 1993’de uzaktan eğitime yönelik özel bir komisyon kurmuştur. Bu komisyonun sağladığı fayda kamu eğitim kurumlarının sağladıkları uzaktan eğitim programları için uzaktan eğitime yönelik bilimsel çalışmalara finansal destek sağlaması idi. 1996 sonuna gelindiğinde, Komisyona 44 teklif sunulmuştu ki, bunlardan 23’ü kabul edilerek finansal destek sağlanmıştır; sağlanan fon toplamı 27 milyon Alman Markına yakın idi.

Uzaktan eğitim programları, uzaktan eğitim üniversitelerinin yanı sıra “normal” ya da “sıradan” üniversitelerde de sunulmaktadır. Örneğin 1975’de Kuzey Rhine-Westphalia Eyaletinde kurulan Fern-Universität bir uzaktan eğitim üniversitesidir. 1995/96 güz döneminde, 54,728 öğrenci kaydolmuştur ve bunların 30,593 (%55,9)’u yarı zamanlı öğrencilerdir, yani aynı zamanda çalışan öğrencilerdir [25].

1 Aralık 1974 tarihinde kurulmuş olan Almanya’daki Hagen Uzaktan Eğitim Üniversitesi 1975-76 bahar döneminde 1,300 öğrenciyle eğitim faaliyetine başlamıştır. 1970’li yılların başlarında Federal Almanya’da artmaya başlayan öğrenci sayısını karşılamak için uzaktan eğitim programlarına başvurmuşlardır. Üniversiteler, konfederasyonlar ve eyaletlerde uzaktan eğitim tartışılmış ve çeşitli modeller geliştirilmiştir. Kuzey Ren West Falya Eyaleti, tek merkezden kontrol edilen bir model geliştirerek, Federal Almanya’da ilk uygulamaya geçen uzaktan eğitim üniversitesini kurmuştur.

Üniversitenin kurulması için üç temel hedeflenmiştir:

- Yüksekokulların ve üniversitelerin kapasitelerinin yükselmesi,
- Eğitim reformunun farklı açılardan desteklenmesi,
- Bilimsel alanda sürekli eğitim için ortam sağlanmasıdır [26].

2.3.4. Hollanda

Hollanda’da uzaktan eğitim ilk kez 1984 yılında başlamıştır. Hollanda Açık Üniversitesi hem mesleki hem de bilimsel açıdan üniversite seviyesinde yüksek eğitimi uzaktan eğitim vasıtasıyla sunan bir üniversitesidir. Açık Üniversite yazılı materyaller, internet üzerinden düzenlenen seminerler ya da günlük seanslar gibi çeşitli uzaktan eğitim yöntemlerini kullanmaktadır.

Açık Üniversite, Hollanda dilinde kurslar, lisans ve yüksek lisans programları sunmaktadır. Sadece kısıtlı sayıda kurs İngilizce olarak verilmektedir. Hollanda Açık Üniversitesi’nde eğitim görmek çalışanlara becerilerini arttırma imkânı sunmaktadır. Hâlihazırda pek çok mezun vermiştir ve bunlar farklı bir mesleğe geçmek ya da ilave beceriler kazanmak için bir ya da daha fazla sayıda kurs almaktadırlar.

Hollanda Açık Üniversitesi’ne kaydolun öğrenciler üniversitenin sunduğu kurslardan birini ya da tamamıyla akredite olan lisans veya yüksek lisans programlarını takip etmektedirler. Bu öğrencilerin yaklaşık %60’ı öğrenimleri boyunca çalışmaya devam etmektedirler ve neredeyse %35’inin kayıt olma nedeni istedikleri yer ve zamanda ders çalışmalarına ve kendi ayarladıkları bir hızda çalışabilmelerine imkân sağlamasıdır.

Hollanda Açık Üniversitesi, önceki eğitimleri ne olursa olsun, 18 yaş ve üstü herkese açıktır. Öğrenciler derslerini istedikleri yer ve zamanda çalışabilirler. Ders verme usulü yönlendirilmiş kişisel çalışmaya dayalıdır. Genel olarak, zorunlu sınıflar ve ders seansları yoktur.

Öğrenciler istedikleri zaman kaydolabilirler, istedikleri hızda ders görebilirler ve genellikle ne zaman sınav olacaklarına kendileri karar verirler. Modüler eğitim sistemi, öğrencilerin ister tam zamanlı programlara ister tek bir derse de kayıt olabilecekleri bir sistemdir.

Öğrenciler eğer isterlerse diploma ya da derece almak için ders kredilerini birleştirebilirler. Diploma programları tamamıyla akreditedir.

Üniversitenin ders materyallerinin çoğu Hollanda dilindedir ve sadece birkaç ders İngilizce verilmektedir. Bu nedenle, lisans ve yüksek lisans programları iyi bir Hollandaca bilgisi gerektirir. Gerek standart gerekse de bilgisayar tabanlı olsun bütün sınavlar Hollanda'da, genellikle de çalışma ya da destek merkezlerin birinde uygulanmaktadır. Açık Üniversite, Çin İş Hukuku alanındaki Yüksek Lisans programı için Hong Kong Açık Üniversitesi (HKAÜ) ile işbirliğine gitmiştir.

Hollanda Açık Üniversitesi (HAÜ), uzun süredir yetişkinler için akademik ve mesleki öğrenim üniversitesi olarak bilinmektedir. Açık Üniversite, Hollanda RPL Önceki Eğitimin Tanınması (RPL) Bilgi Merkezinin teşvik ödülüne aday gösterilmiştir. Bu adaylığının nedeni Hollanda Açık Üniversitesi'nin, yüksek kaliteli yaşam boyu öğrenimin gerçekleştirilebilmesi için yeni bir eğitim ve öğretim biçimi olarak RPL'yi deneyen ilk üniversite olmasıdır. Hollanda Açık Üniversitesi'nin hedef kitlesi göz önünde bulundurulduğunda, üniversite seviyesindeki yüksek kaliteli uzaktan eğitim açısından RPL makul ve iyi karşılanan bir destekleyiciydi. Hollanda Açık Üniversitesi sadece öncü olmayı amaçlamamıştır, aynı zamanda uzmanlığını diğer eğitim kurumlarını teşvik etmek ve desteklemek için kullanmakta da isteklidir [27].

2.3.5. Fransa

Fransa'da 1939 yılında resmi olarak uzaktan eğitim merkezi kurulmuştur. Bu sistemin en önemli temsilcisinin Uzaktan Öğretim Millî Merkezi (Centre National d'Enseignement à Distance-CNED) olduğunu söyleyebiliriz. Bu merkez, Fransız Millî Eğitim Bakanlığına bağlı oluşturulan bir merkezdir.

1939 yılında kurulmuş olan CNED belli sebeplerden okula gidemeyen çocukların eğitim almalarını sağlamak için o günden bu güne etkinlik alanını oldukça genişletmiştir.

CNED faaliyete geçirdiği eğitim programlarıyla öğrencilere imkânları dâhilinde öğrenimini uzaktan tamamlayabilme imkânı sağlar. Bu bakımdan CNED'in uzaktan eğitim sisteminin gelişmesinde önemli rol oynadığını belirtebiliriz. Sınavlara katılmak ve diploma

almak isteyen öğrencilerin CNED'in dışında ilgili okul ya da merkezlere de kayıt yaptırmaları şarttır.

1997 yılında CNED uzaktan eğitimle ilgili çeşitli meslek dallarına hazırlık eğitimi veren “Meslek Dallarında Uzaktan Eğitim Ulusal Okulunu kurmuştur.

CNED'in farklı düzeyde ve farklı alanlarda hizmet veren 8 Enstitüsü, Fransa'ya bağlı 7 ülkedeki temsilciliklerinde 2,900 personeli ve bünyesinde 5,700 sözleşmeli çalışanı ve Fransa'da ve yurtdışında kayıtlı 400,000 öğrencisi bulunmaktadır.

UNESCO düzeyinde CNED, Fransız Ulusal Komisyonu üyesi ve Avrupa Uzaktan Öğrenim Üniversiteler Birliği yürütme heyeti üyelerinden biri olan Uluslararası Açık ve Uzaktan Eğitim Konseyi'nin Fransızca konuşulan ülkelerinde yürütme sekreterliği görevini üstlenmektedir [28].

2.3.6. Hindistan

Hindistan, Dünyanın toplam alanının %2,4'lük bölümünde ama Dünya nüfusunun %17'sinin yerleşik olduğu bir ülkedir. Bütün dünyada 2820 dil konuşulurken sadece Hindistan'da etkin olarak 325 dil konuşulmaktadır. Ayrıca Hindistan Dünyadaki en büyük yüksek eğitim sistemlerinden birisine sahiptir.

Hindistan'daki açık öğrenim ve uzaktan eğitimin geçmişi 1960'lara kadar dayanmaktadır. 1980'lere gelindiğinde bu amaçla tasarlanmış departmanlar vasıtasıyla mektupla eğitim fırsatı sunan 34 üniversite vardı. İlk tek modlu açık üniversite 1982'de Andhra Pradesh'te kurulmuştur, bunu Indira Gandhi Ulusal Açık Üniversite'si ve sonrasında 1980'lerden 1990'lara kadar olan sürede kurulan Rajasthan, Bihar, Maharashtra ve Madhya Pradesh, Batı Bengal, Gujarat, Utter Pradesh ve Karnataka Açık Üniversiteleri takip etmiştir. Bu tek modlu uzaktan eğitim üniversitelerinin kurulmasının itici gücü, hükümetin eğitimi demokratikleştirme ve yaşam boyu eğitim haline getirme niyeti olmuştur. İnisiyatif, çift modlu üniversitelerdeki mektupla eğitim programlarının aynı dönemde yaygınlaşmasını da engellememiştir. 1995 yılında 200,000 öğrenci açık ve uzaktan eğitim programlarına kayıtlıdır ve bu sayı toplam yüksek eğitim kayıtlarının %3'üne karşılık gelmektedir.

Hindistan'daki açık ve uzaktan eğitim üniversitelerinin çoğu Birleşik Krallık Açık Üniversitesi'nin modelini izlemişlerdir. Bunlar iletişimi ve öğrencilerle yazışmalarını 1992'de kurulan Uzaktan Eğitim Konseyi (Distance Education Council-DEC) aracılığıyla koordine etmektedirler. Kalite ve standartların teşvik edilmesi, koordinasyonu ve sürdürülmesinden DEC sorumludur.

Liberalleşme, özelleşme ve küreselleşme gibi çeşitli faktörler de açık ve uzaktan eğitim talebini güçlendirmiştir. Her ne kadar açık ve uzaktan eğitim fonlarının %90'ından hükümet sorumlu olsa da, özel sektörü özellikle harçlarda artışa izin verilmesi yoluyla işin içine sokmak için planlar yapılmaktadır [29].

Hindistan'daki açık ve uzaktan eğitim Kütüphane ve Bilgi Bilim Eğitimi (Library and Information Science-LIS)'ile 1985 yılında başlamıştır ve ardından Andhra Pradesh Açık Üniversitesi (günümüzde BR Ambedkar Open University) aynı alanda yüksek lisans derecesi sunmuştur. Bunu Indira Gandhi Ulusal Açık Üniversitesi'nde (Indira Gandhi National Open University-IGNOU) başlatılan LIS yüksek lisans derecesi programı izlemiştir. Hindistan'daki 232 üniversiteden 34'ünde uzaktan eğitim modu vasıtasıyla sertifika, lisans ve yüksek lisans derecelerinde LIS eğitimi sunulmaktadır. Bu verilen LIS eğitimlerini incelersek 17'si lisans derecesi, 8'i yüksek lisans derecesi, 3'ü diploma programı ve 6'sı sertifika seviyesinde eğitimidir.

UGC tarafından yetkilendirilen ve aşağıdaki belirtilen Tamil Nadu şehri Üniversiteleri uzaktan eğitim yoluyla M.Phil. Derecesi vermektedirler:

1. Alagappa Üniversitesi, Karaikudi ve Tamil Nadu eyaletleri,
2. Annamalai Üniversitesi, Tamil Nadu eyaleti,
3. Takdiren Üniversite, Salem Tamil Nadu eyaleti,
4. SASTRA Üniversitesi, Vallen ve Tamil Nadu eyaletleri [30].

2.3.7. Kanada

Kanada'da da uzaktan eğitim en iyi seçeneklerden birisidir ve Dünya çarpında sunulan tüm uzaktan eğitim programlarının yaklaşık % 20'sini kapsar. İlk uzaktan eğitim kursları öğretmenlerin meslek gelişimleri için 1889 yılında Quinn Üniversitesi'nde düzenlenmiştir.

Yeterliliğini geliştirmek isteyen öğretmenler öğretim hayatlarını bozmadan öğrenebilmişlerdir. O zaman internet yoktu, fakat postane vardı. Yaşadığımız yüzyılda, posta yerine e-posta gelmiştir. Gelişim özellikle de telekomünikasyon ağlarının gelişimi uzaktan eğitime yeni bir yön vermiştir [31].

Kanada'nın açık üniversitesi olan Athabasca Üniversitesi (Athabasca University - AU), internet ve uzaktan eğitim alanlarında Dünya lideridir. Athabasca Üniversitesi, öğrencilerine istedikleri yerde, zamanda ve kendilerine uygun hızda öğrenmeleri için imkân sağlamaktadır. Kanada ve Dünya üzerindeki 90 ülkede, yılda 40,000'in üzerinde öğrenci ev ve işyerlerinden ayrılmadan yüksek kalitede lise üstü eğitim almaktadırlar.

1970 yılında kurulan Athabasca Üniversitesi, 1978 yılında Alberta'nın dördüncü devlet üniversitesi olmuştur. 1984 yılına gelindiğinde, üniversite ilk başta yerleşmiş olduğu Edmonton kampüsüne sığmamaya başlamış ve 145 km kuzeyde olan Athabasca'ya taşınmıştır. Uydu yer istasyonları Calgary, Edmonton ve St. Albert, Alberta'da bulunmaktadır. Dünyanın internet üzerinden verilen ilk E-MBA'ı olan Athabasca Üniversitesi'nin Yönetim MBA programı 1994 yılında başlatılmıştır.

Athabasca Üniversitesi, sanat, fen bilimleri ve mesleki alanlarda ön lisans ve lisans dereceleri ile diploma ve sertifika verilmesi gibi geniş bir spektrumda yer alan 852 program sunmaktadır. Uzmanlık alanları arasında ceza hukuku, mimarlık, yasa tasarısı hazırlık süreci ve küresel çalışmalar gibi alanlar bulunmaktadır. İnternet üzerinden verilen Yönetim MBA programı, sağlık alanlarında verilen yüksek lisans dereceleri (Hemşirelik Yüksek Lisansı, Sağlık Çalışmaları Yüksek Lisansı, Rehberlik Yüksek Lisansı) ve işletme alanındaki doktora programları Üniversitenin en önemli uzaktan eğitim programları arasında yer almaktadır.

Geçmiş eğitim başarısına bakılmaksızın, 16 yaş ve üzerinde olan herkes ön lisans eğitimine başlayabilirler. Öğrenciler yıllık dönemler halinde kabul edilir ve çoğu ön lisans programına ne zaman isterlerse o tarihte başlayabilirler. Athabasca Üniversitesi'nin internet üzerinden sunduğu programlar pek çok kaynak ve aktivite içermektedir.

Athabasca Üniversitesi programına başvuran öğrencilere diğer lise üstü akredite kurumlarda tamamladıkları dersler için transfer kredisi verilir. Pek çok öğrenci Athabasca

Üniversitesi programlarını, başka bir kurumdaki başka bir programa transfer olmak için almaktadır. Bir kısmı da Athabasca Üniversitesi programlarını kişisel ya da mesleki gelişim amacıyla almaktadırlar.

Athabasca Üniversitesi'nin akademik programları ve araştırma faaliyetleri İşletme, Sağlık Disiplinleri, Beşeri ve Sosyal Bilimler, Bilim ve Teknoloji ve Lisans Çalışmaları olmak üzere beş fakülteye dağılmıştır ve 699 akademik öğretim üyesi bulunmaktadır.

Athabasca Üniversitesi kendisini araştırma ve akademik çalışmalarda mükemmeliyete adanmıştır. İnternet üzerinden uzaktan eğitim ortamlarının tasarımı ve geliştirilmesi konusundaki araştırmalar öncelikli olarak kabul edilmektedir. Üniversite'de Dünya lideri Teknoloji Destekli Bilgi Araştırma Grubu, semantik teknolojilerde Kanada Araştırma Masası ve bilişimde kişiselleştirme ve uyumluluk alanında bir NSERC/i COE Endüstriyel Araştırma Masası bulunmaktadır. İlave olarak Athabasca Üniversitesi, uzaktan eğitim ortamlarında öğrenmenin kolaylaştırılmasına odaklanmış araştırmalarda yüksek bir standart sürdürmektedir.

Kanada Araştırma Masası aynı zamanda uzay biliminde, donanım ve ağ yapıları alanındaki çalışmalarda ve kanuni düzenlemeler ve yasalar alanındaki başka çalışmalarda araştırmalara da destek vermektedir. Üniversite mensuplarının uygulamalı matematik, küreselleşme ve kültürel çalışmalar, yerel eğitim ve kronik hastalıklar, beslenme ve egzersizle ilgili sağlık konularında ciddi başarıları vardır. Hem Athabasca Nehir Yatağı Araştırma Enstitüsü hem de Proje Yönetimi Araştırma Enstitüsü disiplinler arası araştırmaları desteklemektedirler [32].

2000'de oluşturulan Kanada Sanal Üniversitesi (Canadian Virtual University-CVU), Kanada'daki 12 büyük üniversiteyi bir araya getirmiştir ve çeşitli düzeylerde 280 uzaktan eğitim programı sunmaktadır. Kanada'nın önde gelen üniversitelerinden biridir. Amacı Kanada ve Dünyadaki öğrencilerin kaliteli, güvenli çevrimiçi eğitim bulmasına yardımcı olmaktır [33].

2.3.8. Amerika Birleşik Devletleri

Uzaktan eğitim alanındaki ilk girişimlerden biri olarak Boston’da faaliyete geçen Evde Çalışmayı Destekleme Derneği’nin faaliyetlerini sayabiliriz. 1883 tarihinde kurulan Correspondence Üniversitesi’nin da mektupla öğretim alanında önemli aşamaları kaydettiğini söylemek mümkündür.

1960’ların ortasından itibaren bazı Amerikan Mühendislik kolejleri, eğitim kurslarını düzenlemek amacıyla televizyonu kullanmaya başlamışlardır. Bu girişim Millî Teknolojik Üniversitesi’nin kurulmasını sağlamıştır. Yalnız sonradan Colorado Eyaletindeki Ford-Koliniz şehrinde 40 mühendislik okulundan oluşan bir konsorsiyuma dönüştü. 90 yılların başında 1,100 öğrenci uzaktan eğitim ile Millî Teknolojik Üniversitesi’nden mezun oldu. Güney Carolina Eyaleti Lotus Learning Space sistemini kullanır.

Amerika Birleşik Devletleri’nde uzaktan eğitim alanının gelişme sürecine baktığımızda, 1873 yılında Anna Eliot Ticknor’un kurduğu “Evde Çalışmayı Destekleme Derneğinin” faaliyetlerinden itibaren kullanılmaya başladığını görebiliriz. Bununla beraber hem 1874 yılında ülkedeki örgütlü uzaktan eğitim çalışmaları hem lisans hem de yüksek lisans düzeylerinde yürütülmüştür. Illinois Wesleyan Üniversitesi’nde başlatılan uygulamalar 36 yıl sürmüştür. 1910 yılına gelindiğinde ise son bulmuştur. 1883 senesinde Ihaca bölgesinde Mektupla Eğitim Üniversitesi kurulmuş, ancak bu kurum da bir süre sonra Illinois Wesleyan Üniversitesi ile aynı kaderi paylaşmıştır. 1891 yılına gelindiğinde, Pennsylvania’da yayımlanan bir gazetede yayınlanan bir broşürde madencilik yöntemleri ve maden ocaklarında kazalara karşı alınması gereken önlemler öğretilmeye başlanmıştır. Bu girişimlerden sonra 1891 yılında, Wisconsin Üniversitesi yönetim kurulu uzaktan eğitim derslerinin yaygınlaştırılması ile ilgili karar almıştır. Günümüzde Wisconsin Üniversitesi binlerce öğrenciye ve aşağıdakiler de dâhil olmak üzere çok çeşitli uzaktan eğitim aracı vasıtasıyla çalışan yetişkinlere hizmet vermektedir:

- Sesli konferans,
- Web üzerinden konferans,
- Etkileşimli video konferans,
- Uydu yayını,
- Video yapım stüdyoları,

- İnternet ve bilgisayar destekli dersler,
- Bağımsız çalışmalar,
- CD-ROM, teyp ve DVD dersleri,
- Radyo ve televizyon dersleri.

1892 yılında ise, Chicago Üniversitesi'nde, Amerikan Baptist Eğitim Vakfı ve ünlü zengin John D. Rockefeller'in parasından doğan yeni bir üniversite olarak, uzaktan eğitim bölümü oluşturulmuştur. Ülkenin her yerinden ve kendilerini "yüksek eğitimde bir lider" ve daha sonra kurulacak üniversiteler için bir model olacak şeyin yaratımına adanmış pek çok akademisyen geldi. Amerikan tarihinde yüksek eğitimde gelişme ve yenilikçilik açısından "bir çağın ruhunu gözler önüne seren tarihsel olaylardan biri" olarak adlandırılmıştır.

1989 yılında, Amerika Birleşik Devletleri dört eğitim kanalında eğitim veren Public Broadcasting Sistemini kurmuştur. Bunlar arasında dikkat çeken bilim, iş ve yönetim gibi alanlarda dersler verilen yetişkin eğitimi programı PBS Adalt Öğrenme Servisidir. 1990 yılı ortasında, Halk TV sistemin de bir milyon öğrenci eğitim almıştır [34].

2.3.9. Latin Amerika

Çoğu Latin Amerikan ülkesi uzaktan eğitimi temel eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için kullanmaktadır. Latin Amerika'da çocuklar ve yetişkinlere her seviyede uzaktan eğitim sağlanmaktadır ve bu da öğretim kalitesini arttırmaktadır. Uzaktan eğitimin Latin Amerika'da bu kadar popüler olmasının nedenlerinden birisi, bir yandan öğretim için az sayıda insan kaynağı kullanırken diğer yandan nüfusun büyük bir kısmını eğitime şansının olmasıdır.

Meksika

Meksika'da, uzaktan eğitim için kullanılan araçlar yazılı basın, radyo ve televizyondur. Öğretmenlerin becerilerini geliştirmeye yönelik bir çaba içerisinde olan Kamusal Eğitim Bakanlığı 1947'de Federal Öğretmen Eğitimi Enstitüsü'nü kurmuştur. Eğitim Enstitüsü, öğretmenin çalışmasını sürdürmesine olanak sağlayacak mektupla ve yerinde eğitim

programları sunmuştur. Bu, Latin Amerika'daki açık ve uzaktan eğitime yönelik ilk teşebbüstür.

1934'de, Eğitim Bakanlığı radyo yoluyla bir yetişkin okuryazarlık programı başlatmıştır. Bu program, Meksika genelinde yetişkin okuryazarlığını teşvik etmek için tasarlanmıştır. 1965'de, Meksika'daki yetişkin okuryazarlığını arttırmak için aynı yetişkin okuryazarlığı programını kaydedilen sekiz desten oluşan bir program şeklinde televizyona uyarlamışlardır.

Başka bir verimli televizyon eğitim programı 1968'de başlatılan telesecundaria adlı programdır. Telesecundaria, 100'den az öğrencisi bulunan okullarda kullanılacak, ikinci seviye (ortaokul) öğrencilere yönelik bir eğitim materyalidir. Bu ikinci seviye okullar, Meksika'da az nüfuslu kırsal alanlar ve küçük şehirlerde bulunmaktadır. Telesecundaria günümüzde bir milyondan fazla öğrenciye ulaşmaktadır. 1996'dan bu yana telesecundaria'nın kullanımı %38 oranında artmıştır. Telesecundaria'yı takip eden öğrenciler, 1972'de Eğitim Bakanlığı ve Stanford Üniversitesi tarafından gerçekleştirilen bir değerlendirmede geleneksel sistem öğrencilerine yakın bir performans göstermişlerdir [35].

Brezilya

Brezilya'da ilk uzaktan eğitim çalışmaları Rio de Janerio Radyocular Derneği tarafından 1922'de yayınlanan eğitim programları olmuştur. Bu programlar Brezilya Deniz Kuvvetleri'nin sunduğu uzaktan eğitim kursları ve Evrensel Brezilya Dili Enstitüsü'nün verdiği mektupla lisans eğitimi kurslarıydı. 1942'de kurulan Ulusal Endüstriyel Eğitim İdaresi, 1946'da kurulan Ulusal Ticari Eğitim İdaresi ve 1972'de kurulan Brezilya Küçük ve Orta Boyutlu İşletmeleri Destekleme Kurumu uzaktan eğitim hizmeti veren diğer kurumlardır. 1960'larda, Eğitim Bakanlığı'nın kendi radyo kanalı üzerinden yayınladığı bir temel eğitim projesi olan Minerva Projesi gibi çeşitli projeler başlatılmıştır. 1968'de Ulusal Uzay Araştırmaları Enstitüsü Saci Projesini başlatmış ve sekiz yıl sonra da sonlandırmıştır. Projenin amacı uydu üzerinden yayınlanan ulusal bir eğitim sisteminin kurulmasıydı. Bu kurumların yanı sıra çeşitli devlet televizyon kanalları ve radyo istasyonları da eğitim programları geliştirmişlerdir. 1977'de kurulan Roberto Marinho Vakfı, aralarında ilk ve

orta öğretim için olan Telecurso 2000 de çeşitli programlar sunmuş ve kamu eğitim sekreterlikleriyle işbirliği içinde görsel kütüphaneler kurulmuştur.

1993'den başlamak üzere uzaktan eğitim konusunda çeşitli toplantılar ve konferanslar düzenlenerek eğitimcilerin dikkati bu konuya çekilmeye çalışıldı. Çeşitli devlet üniversitelerinin uzaktan eğitim denemeleri oldu, bunlar arasında en başarılılardan birisi 1979 yılında başlayan Brezilya Üniversitesi'nin (University of Brasilia-UnB) yazışmalı eğitim programıydı. On yıl sonra UnB, diğer devlet üniversiteleriyle birlikte Brezilya uzaktan yüksek eğitim ağını kurdu. İlk bilgisayarlı eğitim programları 1992'de üretildi. Brezilya Üniversitesi'nin uzaktan eğitim alan toplam öğrenci sayısı yaklaşık 50,000 kişidir.

Brezilya'da bir açık üniversite kurulması için de çeşitli girişimlerde bulunulmuştur. 1972'de bir kanun teklifi gönderildi ama başarı sağlanamadı. 1986'da lise sonrası eğitime, kalitede artışa ve sürekli eğitime yönelik taleplerin artmasıyla Federal Eğitim Konseyi, uzaktan eğitim konusunu ve açık üniversite kurulması durumunu incelemesi için bir komite kurulması teklifinde bulundu. Ülkede devam etmekte olan çeşitli tecrübeleri sistematik olarak incelemek, analiz etmek, değerlendirmek ve birleştirmek üzere Eğitim Bakanlığı tarafından çalışma grupları kuruldu. Sonuç olarak, Federal Eğitim Konseyi 10 projeyi finanse etti ve yönetti ancak ne yazık ki bunların hepsi başarısız oldu. 1987'da Kongre'ye başka bir kanunu teklifi verildi. Açık üniversite kurulmasına yönelik bir teklif sunmak için 1988'de yeni bir komite kuruldu. Bu defa Ulusal Pedagojik Çalışmalar ve Araştırmalar Enstitüsü tarafından kurulan komite, 1989'da uygulama stratejilerini de içeren "Açık Uzaktan Eğitime Yönelik Ulusal Politika" adlı raporu yayınlanmıştır.

2004 yılında Brezilya Uzaktan Eğitim Derneği tarafından yayınlanan ilk Brezilya Açık ve Uzaktan Eğitim İstatistik Yıllığındaki verilere göre, 166 akredite kurumda ilkokuldan lisans eğitimine kadar uzanan akredite uzaktan eğitim programlarına kayıt olan öğrenci sayısı 309,957 olmuştur.

Çizelge 2.3. ve 2.4.'te Brezilya'da uzaktan yüksek eğitimin 2000 - 2004 yılları arasındaki durumu ve 2004 yılındaki Brezilya'da geleneksel eğitim ve uzaktan eğitimin karşılaştırmasını göstermektedir.

Çizelge 2.3. Uzaktan Eğitim Durumu (2000-2004 yılları, Brezilya)

Yıl	Program Sayısı	Aday Sayısı	Kayıt Sayısı	Mezun olan Sayısı
2000	10	6,430	8,002	-
2001	16	6,856	5,359	131
2002	46	24,389	40,714	1,712
2003	52	24,025	49,911	4,005
2004	107	113,079	59,611	6,745

Çizelge 2.4. 2004 yılındaki uzaktan eğitimin geleneksel eğitim ile karşılaştırması (Brezilya)

İstatistikler ve Göstergeler	Toplam	Kamu	Özel	Uzaktan Eğitim
Kurumlar	2,013	224	1,789	-
Kurs Sayısı	18,644*	6,262	12,382	107
Açık Kadro Sayısı**	2320,421	306,492	2011,929	113,079
Aday Sayısı	5053,922	2431,388	2622,604	50,705
Kabul Sayısı	1303,110	287,242	1015,868	25,005
Kayıt Sayısı	4163,733	1178,328	2985,405	59,611
Mezun olan Sayısı	625,617	202,262	424,355	6,745

* Uzaktan eğitim ve bağlantılı programlar hariç.

** 2004'deki açık kadroların %43,8'i kullanılmamıştır.

2000 yılında, Uzaktan Eğitim Sekreterliği ana programların sayısını azaltmıştır: Eğitim TV, Öğretmen Kalifikasyon Programı, Ulusal Eğitim Teknolojileri Programı, Eğitim Radyosu ve Uzaktan Eğitim Araştırmalarını Destek Programı (Paped) (SEEDa).

Brezilya son birkaç yıl içerisinde ciddi sosyoekonomik değişimler geçirmiştir ve bu değişimler arasında fakirlikte azalma ve yeni bir orta sınıfın ortaya çıkışı vardır. Yüksek eğitim ve yaşam boyu eğitime yönelik talep bu toplumsal değişimi yönlendirmiş ve

değişime eşlik etmiştir. 2004 ila 2008 yılları arasındaki dönemde ön lisans uzaktan eğitim programlarına girenlerin sayısının her yıl olanın %40 üstünde fazla olduğuna ve 2005 yılında %407 ile zirve yaptığına dikkat edilmelidir. 2005 yılı aynı zamanda ülkenin tamamında ön lisansa başlayan öğrenciler arasında, uzaktan eğitim öğrencilerinin yüzdesinde de ciddi bir artışın olduğu yıldır.

2002 yılında %1,4 olan uzaktan eğitimdeki öğrenci yüzdesi oranı 2009 yılında %19,8'e çıkmıştır ki, bu oran 2009 yılında %19,8 ile zirve yapmış ve ulusal mevzuattaki bazı değişikliklere bağlı olarak 2010 yılında %14,6'ya düşmüştür. Brezilya'da ön lisansa başlayan neredeyse her altı öğrenciden birisi bir uzaktan eğitim programına girmektedir [36].

2.3.10. Rusya

Uzaktan eğitimin, Rusya ve eski Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB)'deki geçmişi, ideoloji, kavramsal çerçeve ve yaklaşımda dramatik bir değişimin tarihidir. İki ana aşamaya ayrılabilir: 1920'li yılların ortasından 1990'lı yıllara kadar süren ve dünyanın en büyük mektupla öğrenim sisteminin gelişim süreci ile eski Sovyet sisteminden miras alınan mektupla eğitime alternatif olarak uzaktan eğitim 1990'ların başlarında tecelli etmiştir. İletişim teknolojisine (BİT) dayalı, modern bir açık ve uzaktan eğitim sistemi şeklinde ortaya çıktığını söyleyebiliriz. Rusya'da uzaktan eğitimin geliştiği bu ikinci aşama, tarihsel olarak ciddi bir reform süreci olan Perestroyka (1990'ların başları ile ortaları) ile denk gelmiştir. Günümüzde, uzaktan eğitim hala çok geleneksel olan Rus eğitim sisteminin modernleşmesinde aracı rolü oynamaktadır. Getirdiği yeni konseptler ve eğitimin rolüne yönelik geleneksel olmayan tutumuyla, uzaktan eğitim Rusya'nın dört bir yanındaki akademisyenlerin zihniyetlerinde önemli değişimler sağlamaktadır.

1929'da uzaktan eğitim programları basit birer kendi kendine eğitim kursları olarak tasarlanmaktaydı ve bu kurslarda öğrencilerin öğretmenlerle o da düzensiz olmak üzere çok az irtibatları vardı. Takip eden yıllarda uzaktan eğitimin gelişimini niteleyen kavramlar değişken uzaklık ve katılım olmuştur ki, bu günümüz karma eğitim formatıyla da karşılaştırılabilir. Harvard Üniversitesi'ndeki Rus Araştırma Merkezinin üyesi olan Nickolas de Witt, farklı çalışma biçimlerinden oluşan sistemi şu şekilde betimlemiştir:

Sovyet yüksek eğitim kurumları tarafından sunulan üç temel eğitim programı tipi şunlardır: “düzenli günlük” ya da “tam zamanlı eğitim”; “yarı zamanlı akşam eğitimi” ve “yarı zamanlı uzun mesafe mektupla eğitim” programları. Bu programların belirli kurumlarla özdeşleştirilmeye çalışılması bayağı bir kafa karışıklığına yol açmıştır.

Avrasya Açık Enstitüsü (AAE) 1998 yılında faaliyete geçmiştir. Enstitünün temel faaliyetleri arasında pazarlama, işletme, iktisat ve bilgi teknolojileri alanlarında çalışacak uzmanların eğitimi ve yetiştirilmesi vardır. Avrasya Açık Enstitüsü, yenilikçi bilgi yönetimi ve e-öğrenim alanlarında tanınmış bir liderdir. Bütün öğretim alanları, hükümet tarafından akredite edilmiştir. Avrasya Açık Enstitüsündeki eğitim süreci, hükümet tarafından belirlenmiş eğitim standartlarını tam olarak izler ve yüksek eğitim seviyesinde bir eğitim sağlar.

Avrasya Açık Enstitüsü birinci yüksek eğitim, ikinci yüksek eğitim, lisansüstü eğitim ve ilave olarak mesleki eğitim, mesleki yetiştirme programları, destekleyici yetiştirme programları ve kısa süreli kurslar sunmaktadır.

Avrasya Açık Enstitüsü yüksek ekonomi eğitimi programları, işletme alanında yüksek eğitim programları ve BT alanında yüksek eğitim programları yürütmektedir. AAE’ nün, uzaktan eğitimde teşkilatlanma alanında tanınmış bir uzmanlığı vardır. Yüksek mesleki eğitim birinci ve ikinci yüksek eğitimin şu biçimlerde alındığını varsayar: tam zamanlı, hafta sonu kursları, yerleşke dışı ve uzaktan eğitim. Günümüzde, Avrasya Açık Enstitüsü’nde 3,500 öğrenci, 35,000’den fazla dinleyici ve 150 yüksek lisans öğrencisi eğitim görmektedir. Enstitünün geniş bölgesel teşkilatlanması Rusya ve BDT içinde 9 şube ve 75 ortak kurum içermektedir [37].

2.4. Türkiye’deki Uzaktan Eğitimin Mevcut Durumu

Bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişmeler sayesinde uzaktan eğitim, gerek Türkiye’de gerekse Dünya çapında önemli ilerlemeler göstererek yaygınlaşmasını sürdürmektedir. Eğitimde fırsat eşitliğinden faydalanma konusunda klasik eğitim sisteminin yetersiz kalması nedeni ile uzaktan eğitim alan öğrenci sayısı gün geçtikçe artmaktadır.

Uzaktan eğitim, bireyin hızına, yaşına, yerine, zamanına ve ortamına uygun öğrenme olanağı sağlamaktadır. Türkiye’de nüfusun hızlı bir şekilde artması ve eğitimi geniş kitlelere eşit haklarla ulaştırma gereksinimi uzaktan eğitime önem kazandırmaktadır. Bu nedenle uzaktan eğitim Türkiye’de, gelişmiş ülkelere kıyasla çok daha büyük bir kitleye hitap etmektedir [38].

Uzaktan eğitim terimi Dünyada ilk defa 1892 yılında Wisconsin Üniversitesi’nin kataloğunda geçmiş ve 1906’da William Light tarafından kullanılmıştır [39]. 20. yüzyılın sonuna doğru uzaktan eğitim sistemi bütün Dünyada yaygınlaşarak uygulama alanı genişlemiştir.

Türkiye’de ilk uzaktan eğitim uygulaması 1956 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü’nde başlatılmıştır. 1965 yılında banka personellerine mektupla öğretim hizmeti Ankara Üniversitesi tarafından gerçekleştirilmiştir.

İkincisi uzaktan eğitim uygulaması olarak 1958-1974 yılları arasında Millî Eğitim Bakanlığı Mesleki ve Teknik Öğretim Danışmanlığı tarafından bazı özel şirket ve şahıslara yabancı dil ve meslek öğretiminde bu yöntemin kullanılmasını sayabiliriz.

Üçüncüsü, uzaktan eğitim yönteminin yükseköğretim seviyesine girmesidir. Bu faaliyetin ilk deneyimi 1974 yılında Mektupla Yüksek Öğretim Merkezi’nin kurulmasıyla ortaya çıkmıştır. Bu Merkezin adı 1983’te “Mesleki ve Teknik Açık Öğretim Okulu” olarak değiştirilmiştir. Ancak uzun süre faaliyetlerine devam edememiştir. 1981 yılında Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi kurulmuş ve Türkiye’de uzaktan eğitim bir yapılanma süreci ile uygulama alanı bularak gelişmiş ve yaygınlığını arttırmıştır. Fakülte, eğitimine 27,000 öğrenciyle başlamış, günümüzde yaklaşık 70,000 öğrenciye uzaktan eğitim ile önlisans ve lisans eğitimi sunmaktadır. 1992–1993 öğretim yılından itibaren Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde Açık Öğretim Lisesi kurulmuştur [40]. Türkiye’deki uzaktan eğitim uygulamaları Çizelge 2.5.’te gösterilmiştir [41].

Çizelge 2.5. Türkiye’deki uzaktan eğitim uygulamaları

Tarih	Uzaktan eğitim uygulaması
1927	1925-1929 yılları arasında Dönemin Millî Eğitim Bakanı Mustafa Necati Uğurla tarafından tartışılmıştır.
1956	Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü bölümünde başlamıştır.
1961	Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde Mektupla Öğretim Merkezi kurulmuştur.
1974	Mektupla Yüksek Öğretim Merkezi kurulmuştur.
1975	Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu uygulamaları gerçekleştirilmiştir.
1978	Açık Üniversitesini kurulmasına karar verilmiştir.
1981	Anadolu Üniversitesi’nde Açık öğretim Fakültesi açılmıştır.
1981	Anadolu Üniversitesi Türkiye Radyo Televizyon Kurumu işbirliği ile televizyon kullanarak eğitim vermeye başlamıştır.
1992	Açık Öğretim Lisesi açılmıştır.
1998	Orta Doğu Teknik Üniversitesi’nde internet ile eğitim kullanılarak IDE-AS (İnternete Dayalı Eğitim Asenkron/Senkron) Öğretim Teknolojileri Sertifika programı başlatılmıştır.

Üniversitelerin yenilikçi eğitim arayışları, yeni teknolojileri eğitim alanında kullanarak, daha büyük kitlelere daha nitelikli, daha hızlı eğitim olanağı sağlamak üzerine olmuştur. Bu arayışların sonucu olarak da uzaktan eğitim yaklaşımları kullanılmıştır. Türkiye’de 2014 yılı itibariyle 184 üniversitede toplam 19,988 ön lisans; 16,297 lisans ve 7,935 yüksek lisans öğrencisi uzaktan eğitim ile öğrenimine devam etmektedir [6-42].

2.4.1. Türkiye’deki üniversitelerde uzaktan eğitim uygulamaları

Türkiye’de bulunan 184 üniversitenin, 104’ü devlet üniversitesi, 80’i özel (vakıf) üniversitesidir. 2014 yılı itibariyle 184 üniversitenin 80’inde uzaktan eğitim birimi bulunmaktadır. Uzaktan Eğitim Birimi olan 80 üniversiteden 58’i devlet üniversitesi, 22’si özel (vakıf) üniversitesidir. Bu 80 üniversitenin 54 tanesinde ön lisans, lisans veya yüksek lisans seviyesinde uzaktan eğitim verilirken, 26 tanesinde sertifika eğitimi ya da kampus içi uzaktan eğitim dersi verilerek uzaktan eğitim faaliyetleri sürdürülmektedirler. Bu üniversitelerde ön lisans, lisans ve lisansüstü düzeyde uzaktan eğitim alan toplam öğrenci sayısı 53,186’dır [43].

Anadolu Üniversitesi

Anadolu Üniversitesi'ndeki uzaktan eğitim uygulamalarının gelişmesinde televizyon ve radyodan faydalanılmasının rolü büyüktür. 1982 yılında Açık öğretim Fakültesinde modern bir uzaktan eğitim modeli uygulanmıştır. O zamandan günümüze kadar televizyon ile uzaktan eğitim modeli web tabanlı çalışmalar ve yeni teknolojilerle geliştirilmeye devam etmiştir. Kurulduğu yıl sadece İş İdaresi ve İktisat programlarında eğitim vermeye başlayan fakülte, günümüzde 11 lisans ve 30 önlisans programı ile eğitim hizmetini devam ettirmektedir [44].

Ahmet Yesevi Üniversitesi

31 Ekim 1992 tarihinde Türkiye ve Kazakistan Cumhuriyeti arasında Ankara'da imzalanan uluslararası sözleşmeye istinaden iki ülkenin meclis kararları ile iki devletin ortak üniversitesi olarak kurulmuştur. Kazakistan'da yükseköğretim konusunda yeni üniversitelerin açılmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Eğitim alanındaki bu boşluğu doldurmak amacıyla son yıllarda çok sayıda özel ve devlet üniversitesi açıldığını söyleyebiliriz.

Günümüzde çalıştığından dolayı örgün öğretime devam edemeyecek durumda bulunan toplumun önemli bir kesiminin yükseköğretim istekleri yerine getirilememektedir. Bu kesiminin yükseköğrenim taleplerini karşılayabilmek için üniversitelerde Uzaktan Eğitim Fakülteleri veya Merkezleri kurulmaktadır.

Ahmet Yesevi Üniversitesi'nde 2001 yılında Uzaktan Eğitim Fakültesi'nde Türk Dünyasına yönelik bilgisayar iletişim ağı ortamında etkileşimli olarak uzaktan eğitim programı başlatılmaya karar verilmiştir. Bu karara göre 2002 - 2003 eğitim döneminden itibaren yeniden teşkilatlandırılan Türkistan Uzaktan Eğitim Fakültesi "İnternet ortamında uzaktan eğitim programlarını" uygulamaya geçirmiştir. Fakülte'de uzaktan eğitim 3 amaçla uygulanmıştır:

1. Eşzamanlı Etkileşimli Görüntülü Uzaktan Eğitim

1997 tarihinde "Video / Tele-Konferans" sistemi ile uzaktan eğitim, Bilgi Teknolojileri Projesi'nin devamı niteliğinde uydu aracılığıyla uygulamaya geçmiştir.

2. Karma Yönetimli Uzaktan Eğitim

2000-2001 eğitim döneminde Kazak Türkçesiyle Uzaktan Eğitim Programları (KAZTEP) ve Türkiye Türkçesiyle Uzaktan Eğitim Programları (TÜRTEP) adı altında iki büyük ana bölüm kurulmuştur.

3. Web Tabanlı İnternet Üzerinden Yürütülen Uzaktan Eğitim

2002-2003 eğitim döneminde daha geniş bir kitleye, uzaktan eğitim ile bulundukları ortamda yükseköğrenim hizmeti verilmesine karar verilmiştir. TÜRTEP, tüm Türk Dünyasına uzaktan eğitim sunmak amacıyla uzaktan eğitim programı oluşturmuştur [45].

Günümüzde TÜRTEP uzaktan eğitim programlarında 147 öğretim elemanı tarafından, 5,533 öğrenciye uzaktan eğitim verilmektedir. Öğrencilerin 2,871'i %20 indirimden yararlanmaktadır. Bugüne kadar TÜRTEP uzaktan eğitim programlarında eğitim alan öğrenci sayılarındaki artış aşağıdaki şekillerde görünmektedir. Bu sayılar Ahmet Yesevi Üniversitesi TÜRTEP uzaktan eğitim programlarındaki yıllık raporlardan alınmıştır [46].

Çizelge 2.6. 2002-2015 Güz Dönemler arasındaki ön lisans öğrenci sayısındaki artışlar

Tarih	Dönem için kayıtlı olan öğrenci sayısı	Mezun olan oranı
2002-2003	16	-
2003-2004	12	1
2004-2005	25	8
2005-2006	43	7
2006-2007	51	14
2007-2008	37	12
2008-2009	82	18
2009-2010	22	16
2010-2011	37	15
2011-2012	38	23
2012-2013	23	27
2013-2014	29	9
2014-2015 Güz Dönemi	50	

Çizelge 2.7. 2002-2015 Güz Dönemler arasındaki lisans öğrenci sayısındaki artışlar

Tarih	Dönem için kayıtlı olan öğrenci sayısı	Mezun olan oranı
2002-2003	50	-
2003-2004	142	-
2004-2005	150	6
2005-2006	134	21
2006-2007	316	53
2007-2008	450	76
2008-2009	317	151
2009-2010	178	141
2010-2011	260	130
2011-2012	432	138
2012-2013	348	136
2013-2014	369	193
2014-2015 Güz Dönemi	415	

Çizelge 2.8. 2002-2015 Güz Dönemler arasındaki yüksek lisans öğrenci sayısındaki artışlar

Tarih	Dönem için kayıtlı olan öğrenci sayısı	Mezun olan oranı
2002-2003	7	-
2003-2004	229	7
2004-2005	249	35
2005-2006	1008	169
2006-2007	589	241
2007-2008	512	217
2008-2009	659	182
2009-2010	836	283
2010-2011	1175	385
2011-2012	1985	769
2012-2013	2069	1065
2013-2014	2925	1230
2014-2015 Güz Dönemi	1441	

Akdeniz Üniversitesi

Akdeniz Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi 2010 yılında kurulmuş olup bugün 1 ön lisans ve 1 yüksek lisans programı ile uzaktan eğitim hizmetini sürdürmektedir [47].

Amasya Üniversitesi

2011 tarihinde kurulan Amasya Üniversitesi Uzaktan Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi 2013-2014 eğitim yılı rakamlarıyla, 5 önlisans programında 518 öğrenci ve 1 yüksek lisans programında 123 öğrenci ile uzaktan eğitim çalışmalarını sürdürmektedir [48].

Ankara Üniversitesi

2002 yılında kurulmuş olan Ankara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi (ANKUZEM) bugün 5 önlisans, 1 lisans tamamlanma, 4 yüksek lisans, 6 sertifika programı ile yaklaşık 10,000 öğrenciye uzaktan eğitim vermektedir. Sınavları yurt içinde 9 merkezde ve yurtdışında Almanya’da yapılmaktadır [49].

Gazi Üniversitesi

2006-2007 eğitim döneminde Üniversite birikimlerini daha geniş kitlelere ulaştırmak amacıyla ve çağın gerektirdiği teknolojik gelişmelere paralel olarak Uzaktan Eğitim Meslek Yüksekokulu’nda iki ön lisans programı ile eğitime başlanmıştır. İlk mezunlarını olanlarını 2007-2008 eğitim döneminde vermiştir. Günümüzde Mesleki Yüksekokulu’nda 1,786 öğrenci önlisans düzeyinde eğitim almaktadır [50].

2006 yılında üniversite bünyesinde Bilişim Enstitüsü, lisansüstü eğitim vermek üzerinde kurulmuştur. Bilişim Enstitüsü’nde, 2008-2014 yılları arasında lisansüstü uzaktan eğitim öğrenci sayılarındaki artış aşağıdaki şekilde görünmektedir [51].

Çizelge 2.9. Bilişim Enstitüsü 2008-2014 yılları arasındaki lisansüstü öğrenci sayısındaki artışlar

Tarih	Dönem için kayıtlı olan öğrenci sayısı	Mezun olan oranı
2008-2009 Bahar Dönemi	64	-
2009-2010	101	283
2010-2011	127	29
2011-2012	138	83
2012-2013	313	72
2013-2014	139	49

2014-2015 Güz Döneminde 93 öğrenci kayıt yaptırmış ve eğitimlerine devam etmektedir.

Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne bağlı olarak kurulan Sağlık Kurumları Yönetimi yüksek lisans uzaktan eğitim programı, 2013-2014 eğitim döneminde 27 öğrenci ile eğitimine başlamış ve 2014-2015 eğitim döneminde kayıt olan 23 öğrenci ile devam etmektedir.

Sosyal Bilimler Enstitüsü Sağlık Kurumları Yönetimi yüksek lisans uzaktan eğitim programının, 2013-2014 yılları arasında öğrenci sayılarındaki artış Şekil 2.10.'da görülmektedir [52].

Çizelge 2.10. Sosyal Bilimler Enstitüsü 2013-2014 yılları arasında yüksek lisans öğrenci sayısındaki artışlar

Tarih	Dönem için kayıtlı olan öğrenci sayısı	Mezun olan oranı
2023-2014	27	-
2014-2015	23	-

İstanbul Teknik Üniversitesi

İstanbul Teknik Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi 1996 yılında örgün eğitime destek olmak amacı ile kurulmuştur. 2000 yılında video-konferans aracılığıyla Virginia Üniversitesi ile ders başlatılmış ve 2003 yılında bazı yüksek lisans dersleri bütünleştirilmiş sayısal ağ hizmetlerine (Integrated Service Digital Network-İSDN) dayalı canlı yayın yoluyla izlenmeye başlamıştır [53].

Mersin Üniversitesi

Mersin Üniversitesi, 1992 tarihinde açılan bir devlet üniversitesidir. Üniversite eğitimi daha geniş alana yaymak ve eğitim kaynaklarını daha aktif kullanmak maksadıyla 2002 senesinde Uzaktan Eğitim Merkezi oluşturmuştur. 2002-2003 eğitim öğretim yılında Elektronik Teknolojisi ön lisans programı ile internet aracılığıyla yürütülen uzaktan eğitim çalışmalarına başlayan Üniversite, sonraki dönemlerde uzaktan eğitim ile verdiği programların sayısını çoğaltmıştır. Şu an 12 önlisans programıyla eğitimini devam ettirmektedir. 2009-2010 öğretim yılında e-MBA programı eğitime de başlamıştır [54].

Ondokuz Mayıs Üniversitesi

2009-2010 eğitim döneminde açılan Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi çalışmalarına yaklaşık 5,000 öğrenciye Ebelik lisans tamamlama eğitimini başarıyla vererek başlamıştır. 2013 yılında Merkez; Hitit, Gaziosmanpaşa ve Melik şah Üniversitelerinde uzaktan eğitim altyapısını kurmuştur. Günümüzde uzaktan eğitim hizmetlerini 7 yüksek lisans, 2 lisans tamamlama, 4 önlisans ve sertifika programları ile devam ettirmektedir [55].

Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ)

1995-1996 öğretim yılında Profesör Paul H.Randolph, ODTÜ'den Texas Tech Üniversitesi'ne internet üzerinden Üretim ve Yönetim (Production and Management) yüksek lisans dersi vermiştir. Randolph tarafından verilen derste, öğretim yöntemi olarak soru-cevap tekniği içeren Sokratik yöntem kullanılmıştır.

Uzaktan eğitim uygulamaları internet üzerinden radyo yayınları verilmesiyle başlamıştır ve web üzerinden çalışmaları başlamak amacıyla Enformatik Enstitüsü kurulmuştur. 2000 öğretim yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde uzaktan eğitim merkezi kurulmuştur ve Enformatik yüksek lisans uzaktan eğitim programı başlatılmıştır [56].

Sakarya Üniversitesi

2000 yılında “Sakarya Üniversitesi Uzaktan Eğitim Projesi” başlatılmıştır. 2001-2002 öğretim yılında Türkiye’de internet destekli uzaktan eğitim alanında gerçekleşen ilk projelerden biri olarak “Bilgi Yönetimi” ve “Bilgisayar Programcılığı” önlisans programlarıyla 130 civarında öğrenci eğitime başlamıştır. Günümüzde Sakarya Üniversitesi 7 önlisans, 1 lisans tamamlama, 9 karma lisans ve 18 yüksek lisans programıyla yaklaşık 8,000 öğrenciye uzaktan eğitim hizmeti vermektedir [57].

Süleyman Demirel Üniversitesi

2008-2009 öğretim yılında kurulan Süleyman Demirel Üniversitesi Uzaktan Eğitim Meslek Yüksekokulu Bilgisayar Programcılığı, Bilgi Yönetimi, Büro Yönetimi ve Sekreterlik, Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik, Çağrı Merkezi Hizmetleri ile Tıbbi Tanıtım ve Pazarlama önlisans programlarıyla uzaktan eğitim hizmetlerini sürdürmektedir [58].

Uşak Üniversitesi

Uşak Üniversitesi'nde Uzaktan Eğitim Meslek Yüksek Okulu, Bilişim Bölümü tarafından 2009 yılında kurulmuştur. 2009-2010 eğitim döneminde İşletme Yönetimi ön lisans programında 200 öğrenci ile ve 2012-2013 eğitim döneminde Bilgisayar Programcılığı ön lisans programında 100 öğrenci uzaktan eğitim hizmeti almaya başlamıştır [59].

Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Yüzüncü Yıl Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi 2012 yılında kurulmuş olup ilk olarak 2013-2014 öğretim döneminde Sağlık Kurumları Yöneticiliği, Yönetim Bilişim Sistemleri, İstatistiksel Bilgi Sistemleri ve İşletme Yönetimi yüksek lisans programları ile uzaktan eğitim hizmetlerini başlatmıştır [60].

2.5. Kazakistan'daki Uzaktan Eğitimin Mevcut Durumu

Uzaktan eğitim; devletin eğitim politikasının mesafe ve mekân tanınmaksızın yerine getirilmesini sağlar. Bununla ilgili olarak, Kazakistan-2020 Stratejik Gelişme Planına dayalı olarak Kazakistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı'nın 1 Şubat 2010 tarih ve 922 sayılı kararı alınmış ve “Bilişime Dayalı Kazakistan-2020” konulu devlet programı onaylanmıştır. Programın esas amacı, Kazakistan'ın bilgi toplumuna geçişi için elverişli ortam yaratmaktır. Ayrıca, söz konusu Programda; kamu yönetim sistemi etkinliğinin artırılması, yenilikçi bilişim ve iletişim altyapısına kolayca erişimin sağlanması, toplumun sosyal, ekonomik ve kültürel gelişimini hızlandıracak bilgi ortamının oluşturulması ve yerel bilişim alanının iyileştirilmesi gibi güncel konularda çözüm yolları aranmaktadır.

Günümüzde uzaktan eğitim sistemi, farklı eğitim düzeylerinde uygulanmaktadır. Hatta doktora eğitim programlarında da akredite edilmiş uzaktan eğitim sistemi kullanılmaktadır. Kazakistan’da uzaktan eğitim sistemi, ülkenin önde gelen yükseköğretim kurumlarında K.Satpayev Kazak Millî Teknik Üniversitesi, E.Buketov Karagandı Devlet Üniversitesi, S.Toraygırov Pavlodar Devlet Üniversitesi, M.Avezov Güney Kazakistan Devlet Üniversitesi, D.Serikbayev Doğu Kazakistan teknik Üniversitesi gibi üniversitelerinde uygulanmaktadır. Ancak, Kazakistan eğitim piyasasında örneğin Londra Üniversitesi, Uluslararası İşletmecilik (Business) Üniversitesi, Tomsk Devlet Üniversitesi, Çağdaş Beşeri Bilimler Üniversitesi, Tomsk Radyoelektronik ve Yönetim Sistemleri Üniversitesi gibi yurtdışı eğitim kurumlarının payı hayli yüksektir. 100 binden fazla öğrencinin öğrenim gördüğü uzaktan eğitim kurumları, büyük üniversitelere dönüşerek bünyesinde birçok üniversite ile kurumu bulunduran konsorsiyumları oluşturmaktadır. Örneğin; E.Buketov Karagandı Devlet Üniversitesi, S.Toraygırov Pavlodar Devlet Üniversitesi, Pavlodar Devlet Pedagoji Enstitüsü, Avrasya İnovasyon Üniversitesi gibi Kazakistan’ın birçok eğitim kurumunun yanı sıra 40’tan fazla eğitim kurumunu birleştiren “Sibirya Açık Üniversitesi” Şirketi, uzaktan eğitim alanındaki büyük konsorsiyumlardan sayılır.

Toplum arasında uzaktan eğitim sistemine ilişkin farklı fikirler oluşmuştur. Halkın çoğu uzaktan eğitim sistemiyle kazanılan bilginin kalitesinin, geleneksel eğitim sistemiyle elde edilen bilgiye göre daha düşük olduğu görüşündedir. Çünkü uzaktan eğitim sistemine göre geleneksel sistemde öğrencinin öğretmen ile yüz yüze görüşerek, sorularına doğrudan cevap alma ve öğretmenin deneyiminden yararlanma; ayrıca kimya, fizik gibi derslerde laboratuvar çalışmalarını yürütme imkânı bulunmaktadır. Bu nedenle geleneksel eğitim sistemi, geniş kapsamda kullanılan eğitim sistemi olarak bilinmektedir. Fakat bilişim teknolojileri ile otomasyon sistemlerinin hızla gelişmesiyle birlikte uzaktan eğitim sistemine olan talebin de artmakta olduğunu göz ardı edemeyiz.

Uzaktan eğitim sistemi üzerinde yapılan değerlendirme sonucu eğitim kurumlarının büyük çoğunluğunda uzaktan eğitimde bilişim ve iletişim araçlarını kullanma becerisi ile tecrübesinin yetersizliği ya da kullanılan teknoloji kalitesinin düşük veya dağınık olduğu görülmüştür.

Uzaktan eğitim alanındaki bilimsel kaynak ve yayınları inceleme esnasında:

- İnternet ortamında eğitim ve metodolojik kaynakların dağılımında eksikliklerin olduğu;
- Asenkron ve senkron uzaktan eğitim yöntemlerinden yeterli ölçüde yararlanılmadığı;
- Bilişim teknolojilerinin, uzaktan eğitim sisteminin özelliklerine uygun olarak sistemleştirilmediği tespit edilmiştir [61].

Uzaktan eğitim araçları; bilişim teknolojilerinden sayılması sebebiyle özel metodolojik ve teknolojik yaklaşımların yanı sıra öğretmenlerin mesleki yetenek ve yeterliliklerinin geliştirmelerini gerektirerek, uzaktan eğitimin verimliliğini etkiler.

Uzaktan eğitim sisteminde belli bir standarda göre hareket edilmemesi, ayrıca bilişim ve iletişim araçlarının kullanımında bilimsel yaklaşıma dayalı metodolojinin esas alınmaması, yerel şartları göz önünde bulunduran eğitim kurumlarında uzaktan eğitim sisteminin uygulanmaması gibi güncel sorunların çözümüne katkıda bulunacak ve çok yönlü düşünme becerisi ile öz yeterlilik derecesi yüksek olan öğretmenlerin yetiştirilmesi gerekmektedir.

Uzaktan eğitim sistemiyle ders öğretiminde; ders materyallerinin hiyerarşik yapısı ile web tabanlı eğitim sistemlerindeki bilgi paylaşım hareketliliği dikkate alınarak, İnternet ortamında ders materyali seçme ve kullanmanın geleneksel bilişim ve matematiksel yöntemleriyle birlikte modüler düşünme teorisi de kullanılmadır.

Ayrıca, uzaktan eğitimde bilişim ve iletişim teknolojileri ile eğitim teknolojilerinin entegrasyonu, uzaktan eğitim araçlarının entegrasyonu, bilgisayar ve matematiksel yöntemlerin yerinde kullanımı sağlandığı takdirde uzaktan eğitim sisteminin özellikleri, öğrencilerin mesleki hazırlık alanları ve ders içerikleri dikkate alınan bir eğitim verilebilir.

Yükseköğretim kurumlarındaki uzaktan eğitim sürecine yapılan değerlendirme sonucu Kazakistan'da uzaktan eğitimi geliştirmek için:

- Uzaktan eğitim alanında ortak bir uzman yetiştirme metodolojisi oluşturulmalı,
- Yükseköğretim kurumlarında bilgili ve deneyimli öğretim üyelerinin sayısı artırılmalı,

- Uzaktan eğitimden yararlanacak öğrenci kontenjanları günümüz taleplerine uygun olarak belirlenmeli ve etkin bir öğrenim yönetimi sağlanmalı,
- Ortak teknik ve metodolojik veri tabanı hazırlanmalı,
- Elektronik bilgi kaynaklarını içeren sanal kütüphane ve kataloğu oluşturulmalı,
- Öğretmenlerin bilgi ve becerilerini artırma ve değerlendirme sistemi kurulmalı,
- Üniversite içi (arası) e-posta ve video konferans araçlarının kullanımı ve eğitim-öğretim sürecinde kaynak ve dokümanlara kolayca erişim sağlanmalı,
- Yükseköğretim kurumu faaliyetlerine ilgi duyan kurum ve kuruluşlarda çalışan uzmanların ihtisaslarını artırma sistemi oluşturulmalıdır.

Uzaktan eğitim sistemi, eğitim alanında önemli rol üstlenir. Çünkü bu sistem, Dünya bilişim alanına girmek ve bilimsel araştırma faaliyetlerini geliştirmek için büyük olanak sağlar.

2006 yılından itibaren Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu uzaktan eğitim merkezi MOODLE yürürlüğe girmiştir. Bu proje “uzak ve zayıf bölgelerdeki ortaokulları uzaktan eğitimi kullanarak eğitmek” adlı UNESCO projesi sayesinde gerçekleştirilmektedir.

1998 yılından itibaren Ahmet Yesevi Üniversitesi’nde uydu aracılığıyla Ankara’dan Türkistan yerleşkesine video-tele-konferans şeklinde uzaktan eğitim dersleri interaktif ve eşzamanlı olarak verilmektedir.

Aradaki uzak mesafelere bakmaksızın öğrencilere internet teknolojileri yardımıyla eğitim vermek için 2001 yılında TÜRTEP (Türkçe), KAZTEP (Kazakça) ve RUSTEP (Rusça) öğrencilere uzaktan eğitim vermek üzere kurulmuştur. TÜRTEP 2002-2003 eğitim döneminden itibaren öğrenci kabul etmeye başlamıştır. Günümüzde KAZTEP programı çerçevesinde uzaktan eğitim sistemini yürütmek için Ahmet Yesevi Üniversitesi Rektörlüğü özel uzaktan eğitim merkezleri ile sıkı iletişim içindedir. 2015-2016 eğitim yılında KAZTEP finans, ekonomi ve bilişim teknoloji programlarını başlatmayı planlamaktadır [62].

3. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın amacı, evreni ve örnekleme verilerin analizine ait bilgiler bulunmaktadır.

3.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Ahmet Yesevi Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi olmak üzere üniversitede 2014-2015 Güz Döneminde uzaktan eğitim programlarında öğrenimleri eğitimi devam eden öğrenciler ve uzaktan eğitim programlarında eğitim veren öğretim elemanları oluşturmaktadır. Ahmet Yesevi Üniversitesi uzaktan eğitim programlarında – 1906 öğrenci (önlisans-50, lisans-415, yüksek lisans-1441), Gazi Üniversitesi Bilişim Enstitüsü lisansüstü uzaktan eğitim programlarında 93 öğrenci, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü lisansüstü uzaktan eğitim programlarında 23 öğrenci ve Gazi Üniversitesi Meslek Yüksekokulu önlisans uzaktan eğitim programlarında 485 öğrenci eğitim almaktadır. Ahmet Yesevi Üniversitesi’nde 147 öğretim elemanı ve Gazi Üniversitesi’nde uzaktan eğitim programlarında 150 öğretim elemanı eğitim vermektedir. Ahmet Yesevi ve Gazi Üniversitelerinde eğitim gören öğrencilerin tamamına veri toplama aracı olarak hazırlanan anket ulaştırılmış, 785 öğrenci ve 125 öğretim elemanı anketi cevaplamıştır. Anket yanıtlarını incelediğinde bazı katılımcıların anketin 5’li Likert bilgilerin bazı kısımlarını doldurmadan sistemden ayrıldığı görülmüştür. Anketin tamamını yanıtlayan 785 öğrenci ve 125 öğretim elemanının yanıtları ve adı geçen üniversitelerde çalışan personellerle yapılan mülakat görüşmeleri değerlendirmeye alınmıştır. Araştırmanın örneklemini 785 öğrenci ve 125 öğretim elemanı oluşturmuş olup, anket katılımcılarından eğitim gören öğrencilerin %52,’sinin, ders veren öğretim elemanlarının %49’unun yanıtları değerlendirilmiştir.

3.1.1. Uzaktan eğitim öğretim elemanlarının memnuniyet düzeylerine ilişkin geçerlik ve güvenirlik analizleri

Uzaktan eğitim programlarında eğitim veren öğretim elemanlarının “uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeylerini” ölçmek amacıyla beşli Likert tipi 16 madde hazırlanmış ve 125 öğretim elemanına uygulanmıştır. Ölçeğin faktör yapısını belirlemek ve aynı zamanda

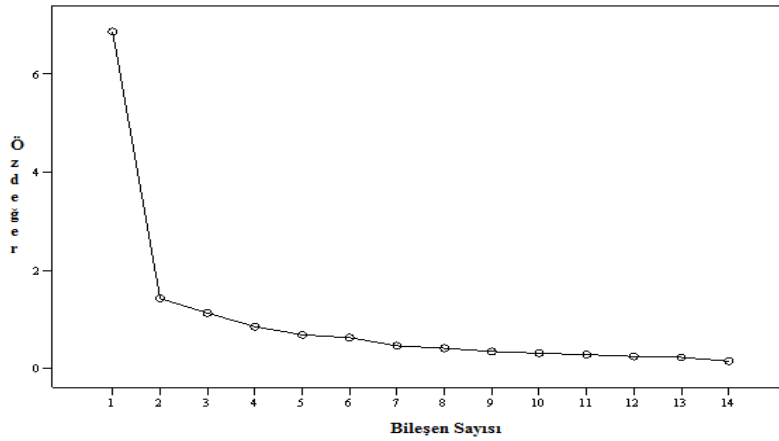
geçerlik çalışması için verilere açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Yapılan açıklayıcı faktör analizinde baskın tek faktörün olduğu gözlenmiş ve ikinci kez tek faktörle sınırlandırılarak analiz tekrarlanmıştır. Bu işlem sonucunda 11. ve 14. maddelerin faktör yükleri 0,30 değerinden düşük bulunmuş ve bu iki madde analizden çıkarılarak kalan maddeler üzerinden üçüncü kez faktör analizi yapılmış ve faktör yüklerinin uygun değerlerde olduğu gözlenmiştir. Kalan 14 madde üzerinden tek faktörle sınırlandırılmış faktör analizi sonuçlarına ilişkin açıklanan varyans bilgileri Çizelge 3.1.'de gösterilmiştir.

Çizelge 3.1. Uzaktan eğitim programlarında eğitim veren öğretim elemanlarının faktör analiz sonuçları

Faktör	Öz değerler			Tek faktörle sınırlandırılmış Faktör yüklerinin kareleri toplamı		
	Toplam	Açıklanan Varyans %	Birikimli Varyans %	Toplam	Açıklanan Varyans %	Birikimli Varyans %
1	6,867	49,047	49,047	6,867	49,047	49,047
2	1,425	10,175	59,223			
3	1,129	8,061	67,284			
4	0,851	6,076	73,359			
5	0,684	4,889	78,249			
6	0,627	4,476	82,725			
7	0,459	3,281	86,006			
8	0,411	2,932	88,938			
9	0,345	2,464	91,402			
10	0,307	2,196	93,598			
11	0,280	2,003	95,601			
12	0,242	1,732	97,332			
13	0,225	1,604	98,936			
14	0,149	1,064	100,000			
Kaiser-Meyer-Olkin örneklem yeterliliği:0,883						
Bartlett's Küresellik testinin Ki-kare değeri= 942,304 Sd= 91 p=0,000						

Kaiser-Meyer-Olkin istatistiğinin 0,883 olduğu görülmektedir ve bu istatistiğin 0,50 den büyük çıkması, verilerin örneklem sayısının yeterli olduğunun göstergesidir [63]. Oran ne kadar yüksek ise veri seti faktör analizi yapmak için o kadar iyidir. Bartlett küresellik testi sonuçları da verilerin faktör analizi için uygunluğunu test eder. Dolayısıyla bu veriler için verilerin faktör analizine uygun olduğu gözlenmiştir ($p<0,05$).

Açıklanan toplam varyans tablosu incelendiğinde 14 maddelik ölçekte 1 öz değerinden büyük üç faktörün bulunduğu; ancak birinci öz değerin büyüklüğü, ikinci öz değerin büyüklüğünün yaklaşık 2-3 katı olması sebebiyle baskın tek faktörün olduğu gözlenmektedir. Tek faktörlü bu ölçme aracı ile ölçülen özelliğin %49'unun ölçüldüğü gözlenmiştir. Öz değerlere ilişkin faktör grafiği sonuçları incelendiğinde belirgin olarak 14 maddenin tek faktör altında toplandığı gözlenmiştir. Öz değerlere ilişkin grafik Şekil 3.1.'de gösterilmiştir.

Şekil 3.1. Öz değerlere ilişkin faktör grafiği (Öğretim elemanları için)

Ölçek maddelerinin sıralanmış faktör yük değerleri ile birlikte madde toplam korelasyonları Çizelge 3.2.'de gösterilmiştir.

Çizelge 3.2. Ölçek maddelerinin faktör yükleri ile birlikte madde toplam korelasyonları

	Faktör Yükü	Madde Toplam Korelasyonu
m1- UE öğrenme sürecine genel anlamda olumlu katkıda bulunuyor.	0,782	0,725
m2-UE zaman tasarrufu sağlıyor.	0,691	0,615

Çizelge 3.2. (devam) Ölçek maddelerinin faktör yükleri ile birlikte madde toplam korelasyonları

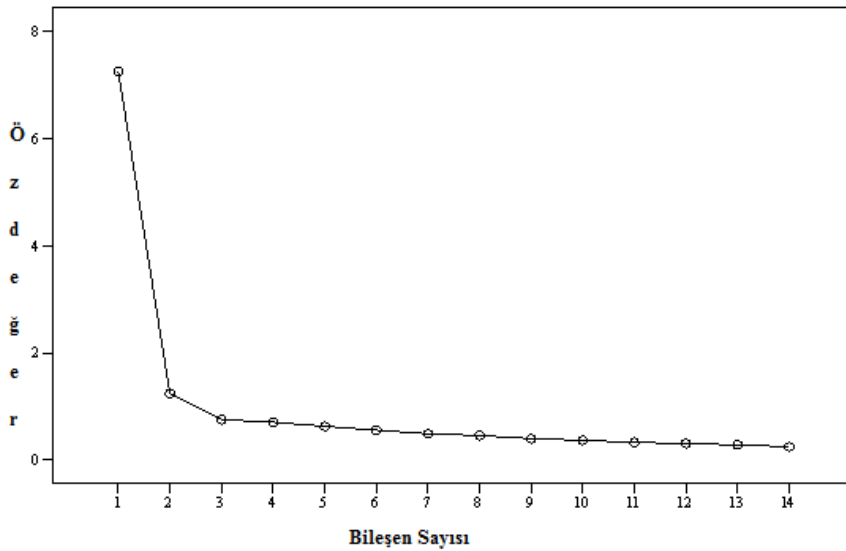
m3-UE'le işlemleri (ödev teslimi, duyuru forum paylaşımı vb.) hızlı bir şekilde gerçekleştirebiliyorum.	0,733	0,649
m4-UE ders içeriğini daha iyi öğrenmeme imkân sağlıyor.	0,702	0,657
m5-UE üzerinden materyallere herhangi bir zamanda herhangi bir yerden erişebiliyorum.	0,687	0,608
m6- UE kullanılması derse olan ilgimi artırıyor.	0,733	0,713
m7-Ders materyallerine UE üzerinden ulaşmak günlük hayatımı kolaylaştırıyor.	0,757	0,718
m8- UE'i sıkça kullanmak isterim.	0,766	0,722
m9- Derslere UE'i kullanarak uzaktan eğitim yoluyla da katılmayı tercih ederim.	0,694	0,639
m10- UE kolay kullanılabilir bir platformdur.	0,776	0,724
m12- UE'in ara yüz öğeleri (semboller, ikonlar, düğme isimleri vb.) anlaşılır niteliktedir.	0,706	0,674
m13-Öğrencilerin büyük çoğunluğu UE'i kullanmayı çabucak öğrenebilirler.	0,569	0,518
m15-UE'in tüm derslerde ve sürekli kullanılmasını isterim.	0,495	0,455
m16-UE'in çevrimiçi kullanım kılavuzu, sistemi öğrenmemde çok yararlı oldu.	0,653	0,610

Faktör yüklerinin 0,495 ile 0,782 ve madde toplam korelasyonlarının ise 0,455 ile 0,725 arasında değiştiği gözlenmiştir. Dolayısıyla maddelerin faktör yükleri ve madde toplam korelasyonlarında 0,30 değerinden düşük bir madde bulunmamaktadır. Uygulamalarda madde elemesi için faktör yük değerinin 0,30 olduğu görülmektedir [64].

Öğretim elemanlarının uzaktan eğitime ilişkin memnuniyet düzeylerine ilişkin vermiş oldukları cevapların iç tutarlılığına (güvenirliğine) Cronbach Alpha katsayısı ile bakılmıştır. 14 maddelik ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı 0,918 olarak yüksek bir güvenilirlik elde edilmiştir.

Kaiser-Meyer-Olkin istatistiğinin 0,940 olması örneklem sayısının yeterli olduğunun bir göstergesidir [63]. Bartlett küresellik testi sonuçlarına göre verilerin faktör analizine uygun olduğu gözlenmiştir ($p < 0,05$).

Açıklanan toplam varyans tablosu incelendiğinde 14 maddelik ölçekte 1 öz değerinden büyük iki faktörün bulunduğu; ancak birinci öz değer büyüklüğü, ikinci öz değer büyüklüğünün yaklaşık 2-3 katı olması sebebiyle baskın tek faktörün olduğu gözlenmektedir. Tek faktörlü bu ölçme aracı ile ölçülen özelliğin %52'sinin ölçüldüğü gözlenmiştir. Öz değerlere ilişkin faktör grafiği (scree plot) sonuçları incelendiğinde belirgin olarak 14 maddenin tek faktör altında toplandığı gözlenmiştir. Öz değerlere ilişkin grafik Şekil 3.2.'de gösterilmiştir.

Şekil 3.2. Öz değerlere ilişkin faktör grafiği (Öğrenciler için)

Ölçek maddelerinin sıralanmış faktör yük değerleri ile birlikte madde toplam korelasyonları Çizelge 3.4'te gösterilmiştir.

Çizelge 3.4. Ölçek maddelerinin faktör yükleri ile birlikte madde toplam korelasyonları

	Faktör Yükü	Madde Toplam Korelasyonu
m1- Dersin başında ders ve uzaktan eğitim sitesi ile ilgili genel bilgiler içeren tanımlar yapıldı.	0,627	0,564
m2- Ödev ve etkinlikler hakkında zamanında ve açıklayıcı dönütler verildi.	0,693	0,640
m3- Dersin hocası, öğretim sürecini yönlendirme ve rehberlik etme konusunda yeterliydi.	0,779	0,722
m4-Yapılacak etkinlikler ile ilgili ayrıntılar süreç içerisinde öğrenciler ile paylaşıldı.	0,762	0,703
m5-Dersi tanımlamak için gerekli ön koşullar konusunda bilgi verilmiştir.	0,766	0,712
m6-Süreç içerisinde dikkat edilmesi gereken kurallar belirtilmiştir	0,715	0,660
m7- Dersi tamamlayabilmek için gerekli teorik beceriler süreç içerisinde belirtilmiştir.	0,760	0,710
m8- İletişim aracılığıyla farklı teknolojik araçlar (bloğu, eposta, internet, bilgisayar, forum) kullanılmıştır.	0,611	0,544
m9- Dersin hocası ile etkileşim uzaktan eğitim yoluyla rahatlıkla yapılabilir.	0,721	0,672
m10- Konular ile ilgili videolar yeterliydi.	0,738	0,695
m11-Ders içeriği açık ve anlaşılır bir şekilde sunulmuştur.	0,733	0,676
m12- Ders işletiminde çoklu ortam (ses, görüntü, video vb.) yeterli, düzeyde kullanılmıştır.	0,711	0,658
m13-Video dosyaları, ses ve görüntü yönünden yeterliydi.	0,712	0,665
m14-Konu anlatımlarına ilişkin video dosyaları yararlıdır.	0,730	0,687

Faktör yüklerinin 0,611 ile 0,779 ve madde toplam korelasyonlarının ise 0,544 ile 0,722 arasında değiştiği gözlenmiştir. Dolayısıyla maddelerin faktör yükleri ve madde toplam korelasyonları arasında 0,30 değerinden düşük bir madde bulunmamaktadır.

Öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin memnuniyet düzeylerine ilişkin vermiş oldukları cevapların iç tutarlılığına (güvenirliğine) Cronbach Alpha katsayısı ile bakıldığında 0,927 olarak yüksek bir güvenilirlik elde edilmiştir.

3.2. Verilerin Toplanması

Araştırmada; Ahmet Yesevi Üniversitesi TÜRTEP, Gazi Üniversitesi Bilişim Enstitüsü, Gazi Üniversitesi Meslek Yüksekokulu ve Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü uzaktan eğitim programlarında öğrenim gören öğrencilerin memnuniyet düzeylerini ölçmek amacıyla Murat Yalman tarafından hazırlanan “Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Bilgisayar Destekli Uzaktan Eğitim Sistemi (MOODLE) Memnuniyet Düzeyleri” adlı anketten yararlanılmıştır [65]. Eğitim veren öğretim elemanlarının uzaktan eğitim memnuniyet düzeylerini ölçmek amacıyla Yrd. Doç. Dr. Şehnaz Baltacı tarafından hazırlanan “Öğretim Yönetim Sistemi UKEY’in Kullanılabilirlik Değerlendirmesi ve Öğretmen Adaylarının Görüşleri” adlı anketten yararlanılmıştır [66]. Ayrıca, sözü geçen üniversitelerdeki uzaktan eğitim programlarında çalışan personele mülakat soruları hazırlanmıştır. Anketin birinci kısmında katılan öğrencilerin demografik bilgileri ve uzaktan eğitim faaliyetlerinin takip edilme durumu olan toplam 7 soru ve öğretim elemanlarının kişisel bilgileri bulunmaktadır. İkinci kısım, uzaktan eğitim programlarında öğrenim gören öğrencilerinin ve eğitim veren öğretim elemanlarının “uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri” ölçeğinden oluşmaktadır. Ölçek 5’li likert tipi olup, olumlu ve olumsuz maddeler “tamamen katılıyorum”, “katılıyorum”, “kararsızım”, “katılmıyorum”, “hiç katılmıyorum” olarak derecelendirilmiş ve öğrenim gören öğrencilerin 14 ölçek, eğitim veren öğretim elemanlarının 14 ölçek maddesinin yer aldığı maddeler oluşturulmuştur. Böylece oluşturulan anket internet ortamına aktarılarak, eğitim gören öğrencilerin ve eğitim veren öğretim elemanlarının erişimine açılmıştır.

3.3. Verilerin Analizi

Bu araştırmada, söz konusu iki üniversitede uzaktan eğitim programlarında öğrenim gören öğrencilerinin ve eğitim veren öğretim elemanlarının, hazırlanmış olan ankete verdiği yanıtlardan elde edilen veriler SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir. Tüm sorulara ayrıntılı açıklama yapılmıştır. Ölçek için faktör analiz yapılmıştır ve ölçeğin iç tutarlılığını

ölçmek için güvenilirlik analizi yapılmıştır. Dağılımın normal olup olmadığı anlamak için Kolmogorov Smirnov testi ve gruplu varyans eşitliği için Levene testi uygulanmıştır. Ölçümler parametrik testlerin varsayımını sağlamadığı için 2 gruplu karşılaştırmalarda Mann Whitney U; 3 ve daha fazla grup karşılaştırmalarında Kruskal Wallis testleri kullanılmıştır.

4. BULGULAR

Bu araştırmada, Gazi ve Ahmet Yesevi Üniversitelerinde uzaktan eğitim programlarında eğitim veren öğretim elemanları ve eğitim gören öğrencileri uzaktan eğitimde memnuniyete teşvik eden faktörlere ilişkin bulgulara 3 kısımda yer verilmiştir. Bunlar:

1. Gazi ve Ahmet Yesevi Üniversitelerindeki uzaktan eğitim programlarında eğitim veren öğretim elemanlarının memnuniyet düzeyi,
2. Gazi ve Ahmet Yesevi Üniversitelerindeki uzaktan eğitim programlarında eğitim gören öğrencilerin memnuniyet düzeyi,
3. Gazi ve Ahmet Yesevi Üniversitesi örneğinde Türkiye’deki uzaktan eğitim sistemi mülakat yöntemleri kullanılarak değerlendirilmiştir.

4.1. Gazi ve Ahmet Yesevi Üniversitelerinde Uzaktan Eğitim Programlarında Eğitim Veren Öğretim Elemanlarının Memnuniyet Düzey Durumları

Araştırma evrenini oluşturan 2014-2015 öğretim yılı Güz Döneminde Ahmet Yesevi Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi’nde uzaktan eğitim programlarında eğitim veren öğretim elemanlarına (TÜRTEP-113, Gazi Üniversitesi-104) anket elektronik posta yolu ile gönderilmiştir. Araştırmada, gönderilen anket formunu yanıtlayan bilgilere ait veriler yer almaktadır.

4.1.1. Memnuniyet düzeyine ilişkin varsayımların testi

Uzaktan eğitim programlarında eğitim veren öğretim elemanlarının memnuniyet düzeylerine ilişkin dağılımın normal olup olmadığını Kolmogorov Smirnov testi ile ve grup varyanslarının eşit olduğu Levene testi ile sınanmış ve sonuçları Çizelge 4.1’de gösterilmiştir.

Çizelge 4.1. Öğretim elemanlarının memnuniyet düzeyine ilişkin varsayımların test bilgileri

Değişkenler			Normallik Testi			Varyansların Eşitliği Testi	
			Kolmogorov Smirnov Testi			Levene Testi	
			İstatistik	Sd	P	F	P
Üniversite	Gazi	84	0,874	70	0,000	5,799	0,018
	Ahmet Yesevi	41	0,957	40	0,136		
Unvan	Öğr. Gör.	3	0,282	3	-	2,476	0,028
	Yrd. Doç. Dr.	12	0,200	120	0,200		
	Doç. Dr.	18	0,131	18	0,200		
	Prof. Dr.	24	0,141	24	0,200		
	Diğer	46	0,167	46	0,003		
	Dr.	5	0,248	5	0,200		
	Öğr. Gör. Dr.	2	0,260	2	-		
Cinsiyet	Kadın	26	0,916	22	0,061	0,115	0,735
	Erkek	92	0,846	88	0,000		

Yapılan analiz sonuçlarına göre, Gazi Üniversitesi'nde görev yapan, unvanı diğer olan ve cinsiyet değişkenleri için memnuniyet ölçek puanlarının dağılımı normal dağılım göstermemektedir. Aynı zamanda unvan ve cinsiyet değişkenlerinden çoğunluğu için örneklem sayısının 30'dan az olduğu gözlenmektedir. Grup varyanslarının eşitliği testi sonuçları incelendiğinde ise üniversite ve unvan değişkenleri için memnuniyet düzeyi ölçek puanlarında varyansları eşitliği varsayımı bulunmamaktadır. Dolayısıyla dağılımların normallliği ve grup varyanslarının eşitliği sayıları karşılanmadığından karşılaştırmalarda non-parametrik istatistikler kullanılmıştır.

4.1.2. Gazi ve Ahmet Yesevi Üniversitelerinde uzaktan eğitim programlarında eğitim veren öğretim elemanlarının cinsiyetine göre uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri farklılıkları

Gazi ve Ahmet Yesevi Üniversitelerinde uzaktan eğitim programlarında eğitim veren öğretim elemanlarının cinsiyetine göre bilgiler Mann Whitney U testi kullanılarak karşılaştırılmıştır.

Çizelge 4.2. Öğretim elemanlarının cinsiyetine göre bilgilerin Mann Whitney U testi sonuçları

Üniversite	Cinsiyet	N	Ortalama	Std. sapma	Mann Whitney U	P
Gazi	Kadın	20	3,56	0,90	427,500	0,080
	Erkek	58	3,92	0,99		
Ahmet Yesevi	Kadın	6	3,94	0,68	88,500	0,608
	Erkek	34	4,08	0,47		
Gazi + Ahmet Yesevi						
Kadın		26	3,65	0,86	879,000	0,039*
Erkek		92	3,98	0,84		

*p<0,05

* Anketi yanıtlarken üniversitelerden bazı öğretim elemanları (7 kişi) cinsiyet bilgileri için veriler kutusu boş bırakmıştır.

Gazi Üniversitesi'nde görev yapan erkek öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri (3,92) bulunmuş olup, kadın öğretim elemanlarına göre (3,56) daha yüksektir. Ancak, istatistiksel olarak Gazi Üniversitesi'ndeki kadın ve erkek öğretim elemanlarının ölçülen uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Ahmet Yesevi Üniversitesi'nde görev yapan erkek öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri (4,08), kadın öğretim elemanlarına göre (3,94) daha yüksek bulunmuştur. İstatistiksel olarak Ahmet Yesevi Üniversitesi'nde kadın ve erkek öğretim elemanlarının ölçülen uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Her iki üniversite için genel bakıldığında kadın öğretim elemanlarına göre erkek öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri (3,98) daha yüksek görünmektedir ve öğretim elemanlarının ölçülen uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

4.1.3. Gazi ve Ahmet Yesevi Üniversitelerinde uzaktan eğitim programlarında eğitim veren öğretim elemanlarının görev yaptıkları üniversitelere göre uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri farklılıkları

Çizelge 4.3. Öğretim elemanların üniversitelere göre kişisel bilgileri

Cinsiyet	Üniversite	N	Ortalama	Std. sapma	Mann Whitney U	P
Kadın	Gazi	20	3,56	0,90	49,000	0,501
	Ahmet Yesevi	6	3,94	0,68		
Erkek	Gazi	58	3,92	0,99	960,500	0,836
	Ahmet Yesevi	34	4,08	0,47		

Üniversiteler arasında bir farklılık oluşup oluşmadığını ortaya koymak için öğretim elemanlarının cinsiyet bilgileri ölçüldü ve veriler Mann Whitney U testi kullanılarak değerlendirildi.

Bu değerlendirilme sonuçlarına göre, Ahmet Yesevi Üniversitesi'ndeki kadın öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri (3,94) bulunmuştur, Gazi Üniversitesi'nde görev yapmakta olan kadın öğretim elemanlarına göre oldukça yüksektir. İstatistiksel olarak kadın öğretim elemanlarının çalıştıkları üniversitelere göre ölçülen uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Ahmet Yesevi Üniversitesi'nde görev yapmakta olan erkek öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri (4,08) bulunup, Gazi Üniversitesi'ndeki erkek öğretim elemanlarına göre yüksek ortalama göstermektedir. İstatistiksel olarak erkek

öğretim elemanlarının çalıştıkları üniversitelere göre ölçülen uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Çizelge 4.4. Öğretim elemanları genel kişisel bilgilerinin Mann Whitney U test sonuçları

		N	Ortalama	Std. sapma	Mann Whitney U	P
Memnuniyet Düzeyi	Gazi	84	3,86	0,95	1601,000	0,524
	Ahmet Yesevi	41	4,04	0,52		

Çizelge 4.4.'te görüldüğü gibi öğretim elemanlarının kişisel bilgilerinin p değeri (0,524)'dür. Uzaktan eğitim ile memnuniyet düzeyleri için Ahmet Yesevi Üniversitesi'nde görev yapan öğretim elemanlarının ortalaması (4,04) bulunmuştur, bu değer Gazi Üniversitesi'nde görev yapan öğretim elemanlarına göre daha yüksektir. Üniversitelerdeki öğretim elemanlarının arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

4.1.4. Gazi ve Ahmet Yesevi Üniversitelerinde uzaktan eğitim programlarında eğitim veren öğretim elemanlarının unvanlarına göre uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri farklılıkları

Gazi ve Ahmet Yesevi Üniversitelerinde uzaktan eğitim programlarında eğitim veren öğretim elemanlarının unvanlarına göre uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı Kruskal Wallis ve Mann Whitney U testi ile test edilmiş ve sonuçları aşağıdaki çizelgelerde gösterilmiştir.

Çizelge 4.5. Öğretim elemanlarının unvanlarına göre bilgilerinin Kruskal Wallis Test sonuçları

Üniversite	Unvan	N	Ortalama	Std. sapma	Kruskal Wallis Testi		
					Ki kare	Sd	P
Gazi	Öğr. Gör.	2	4,71	0,40	6,743	5	0,240

Çizelge 4.5. (devam) Öğretim elemanlarının unvanlarına göre bilgilerinin Kruskal Wallis Test sonuçları

	Yrd. Doç. Dr.	7	3,63	0,30			
	Doç. Dr.	6	3,80	0,70			
	Prof. Dr.	3	3,98	0,59			
	Diğer	46	3,84	1,08			
	Dr.	4	4,39	0,68			
	Öğr. Gör. Dr.	2	3,96	0,35			
Ahmet Yesevi	Öğr. Gör.	1	4,21	-	2,248	4	0,690
	Yrd. Doç. Dr.	5	4,22	0,33			
	Doç. Dr.	12	4,02	0,52			
	Prof. Dr.	21	4,06	0,55			
	Dr.	1	3,64	-			

Gazi Üniversitesi'nde görev yapan öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri (4,71) olmuş, değer unvanlardaki öğretim elemanlarına göre daha yüksek bulunmuştur. Ancak, istatistiksel olarak Gazi Üniversitesi'nde görev yapan öğretim elemanlarının unvanlarına göre ölçülen uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Ahmet Yesevi Üniversitesi'nde görev yapan yardımcı doçentlerin (Yrd. Doç. Dr.) uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri (4,22), değer unvanlardaki öğretim elemanlarına göre daha yüksek bulunmuştur, istatistiksel olarak Ahmet Yesevi Üniversitesi'nde görev yapan öğretim elemanlarının unvanlarına göre ölçülen uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Çizelge 4.6. Uzaktan eğitim veren farklı unvanlardaki bilgelerin Mann Whitney U test sonuçları

Unvan	Üniversite	N	Ortalama	Std. Sapma	Mann Whitney U	P
Öğr. Gör.	Gazi	2	4,71	0,40	-	-
	Ahmet Yesevi	1	4,21	-		
Yrd. Doç. Dr.	Gazi	7	3,63	0,30	2,500	0,013*

Çizelge 4.6. (devam) Uzaktan eğitim veren farklı unvanlardaki bilgelerin Mann Whitney U test sonuçları

	Ahmet Yesevi	5	4,21	0,33		
Doç. Dr.	Gazi	6	3,80	0,70	29,500	0,542
	Ahmet Yesevi	12	4,02	0,52		
Prof. Dr.	Gazi	3	3,98	0,59	25,500	0,599
	Ahmet Yesevi	21	4,06	0,55		
Diğer	Gazi	46	3,84	1,08	-	
	Ahmet Yesevi	0	-	-		
Dr.	Gazi	4	4,39	0,68	-	
	Ahmet Yesevi	1	3,64	-		
Öğr. Gör. Dr.	Gazi	2	3,96	0,35	-	
	Ahmet Yesevi	0	-	-		

* $p < 0,05$

*Anketi yanıtlarken üniversitelerden bazı öğretim elemanları (15 kişi) unvan bilgileri için veriler kutusunu boş bırakmıştır.

Gazi Üniversitesi'nde görev yapan Öğr. Gör. unvanındaki öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri (4,71), Ahmet Yesevi Üniversitesi'nde görev yapan Öğr. Gör. unvanındaki öğretim elemanlarına göre daha yüksek bulunmuştur. Ancak, istatistiksel olarak Öğr. Gör. unvanına sahip öğretim elemanlarının çalıştıkları üniversitelere göre ölçülen uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Ahmet Yesevi Üniversitesi'nde görev yapan Yrd. Doç. Dr. unvanındaki öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri (4,21), Gazi Üniversitesi'nde görev yapan Yrd. Doç. Dr. unvanındaki öğretim elemanlarına göre daha yüksek bulunmuştur. İstatistiksel olarak da yardımcı doçent doktor unvanına sahip öğretim elemanlarının çalıştıkları üniversitelere göre ölçülen uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($p < 0,05$).

Ahmet Yesevi Üniversitesi'nde görev yapan Doç. Dr. unvanındaki öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri (4,02), Gazi Üniversitesi'nde görev yapan doçent doktor unvanındaki öğretim elemanlarına göre daha yüksek bulunmuştur. Ancak, istatistiksel olarak Doç. Dr. unvanına sahip öğretim elemanlarının çalıştıkları üniversitelere

göre ölçülen uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Ahmet Yesevi Üniversitesi'nde görev yapan Prof. Dr. unvanındaki öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri (4,06), Gazi Üniversitesi'nde görev yapan Prof. Dr. unvanındaki öğretim elemanlarına göre daha yüksek bulunmuştur. Ancak, istatistiksel olarak profesör doktor unvanına sahip öğretim elemanlarının çalıştıkları üniversitelere göre ölçülen uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Gazi Üniversitesi'nde görev yapan Dr. unvanındaki öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri (4,39), Ahmet Yesevi Üniversitesi'nde görev yapan Dr. unvanındaki öğretim elemanlarına göre daha yüksek bulunmuştur. Ancak, istatistiksel olarak doktor unvanına sahip öğretim elemanlarının çalıştıkları üniversitelere göre ölçülen uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Öğr. Gör. Dr. ve diğer grubunda Ahmet Yesevi Üniversitesi'nde görev yapan öğretim elemanı olmadığı için Gazi üniversitesi ile karşılaştırmalar istatistiksel açıdan yapılamamıştır.

4.2. Gazi ve Ahmet Yesevi Üniversitelerinde Uzaktan Eğitim Programlarında Eğitim Gören Öğrencilerin Memnuniyet Düzey Durumları

Araştırma evrenini oluşturan 2014-2015 öğretim yılı Güz Döneminde Ahmet Yesevi Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi'nde uzaktan eğitim programlarında eğitim gören öğrencilere (TÜRTEP-1906, Gazi Üniversitesi-601) anket elektronik posta yolu ile gönderilmiştir. Araştırmada gönderilen anket formunu yanıtlayan bilgilere ait veriler yer almaktadır.

4.2.1. Öğrenciler için memnuniyet düzeyine ilişkin varsayımların testi

Uzaktan eğitim programlarında eğitim gören öğrencilerin uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeylerine ilişkin dağılımın normal dağılım gösterip göstermediği

Kolmogorov Smirnov testi ve grup varyanslarının eşitliği Levene testi ile sınanmış ve sonuçları Çizelge 4.7.'de gösterilmiştir.

Çizelge 4.7. Eğitim gören öğrencilerin memnuniyet düzeyine ilişkin varsayımların test bilgileri

		N	Normallik Testi			Varyansların Eşitliği Testi	
			Kolmogorov Smirnov Testi			Levene's Testi	
			İstatistik	Sd	P	F	P
Cinsiyet	Kadın	158	0,114	157	0,000	2,085	0,149
	Erkek	627	0,103	624	0,000		
Üniversite	Gazi	125	0,101	124	0,004	0,347	0,556
	Ahmet Yesevi	660	0,095	657	0,000		
Medeni Durum	Evli	455	0,087	454	0,000	0,437	0,509
	Bekâr	328	0,114	327	0,000		
Yaş	17-22	17	0,199	17	0,074	0,047	0,954
	23-27	196	0,104	195	0,000		
	28+	571	0,094	569	0,000		
Öğrenim Düzeyi	Önlisans	56	0,074	56	0,200	0,148	0,863
	Lisans	394	0,089	394	0,000		
	Yüksek lisans	335	0,118	334	0,000		

Sonuçlara göre memnuniyet düzeyi ölçek puanları grup varyanslarının eşitliği varsayımını karşılamış iken dağılımın normalliği sağlanamamıştır. Dağılımların normal dağılım göstermemesi gerekçesi ile karşılaştırmalarda non-parametrik istatistikler kullanılmıştır.

4.2.2. Gazi ve Ahmet Yesevi Üniversitelerinde uzaktan eğitim programlarında eğitim gören öğrencilerin cinsiyetine göre uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri farklılıkları

Uzaktan eğitim programlarında eğitim gören öğrencilerin cinsiyetine (kadın ve erkek) göre öğrenim gördükleri üniversiteler için uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri

arasında anlamlı bir fark olup olmadığı Mann Whitney U testi ile testi edilmiş ve sonuçları aşağıdaki Çizelge 4.8’de gösterilmiştir.

Çizelge 4.8. Öğrencilerin cinsiyetine göre bilgilerin Mann Whitney U testi sonuçları

Cinsiyet	Üniversite	N	Ortalama	Std. sapma	Mann Whitney U	P
Kadın	Gazi	29	3,77	0,85	1699,000	0,441
	Ahmet Yesevi	129	3,91	0,76		
Erkek**	Gazi	95	3,77	0,82	24804,000	0,796
	Ahmet Yesevi	531	3,72	0,90		
Gazi + Ahmet Yesevi		N	Ortalama	Std. sapma	Mann Whitney U	P
Kadın		158	3,88	0,78	43909,000	0,029*
Erkek		627	3,72	0,89		

* $p < 0,05$

**Yapılan ankette 1 kişi demografik bilgileri kısmını boş bırakmıştır.

Sonuçlara göre üniversiteler arasındaki kadın öğrencilerin uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeylerinin p değeri (0,441) olarak bulunmuştur ve p değeri ($p > 0,05$) büyük olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığını ima etmektedir. Erkek öğrencilerinin memnuniyet düzeylerinin p değeri ise (0,796) olarak bulunmuştur ve bu değere göre de iki üniversitedeki erkek öğrencilerin memnuniyet düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Gazi ve Ahmet Yesevi Üniversitelerinin öğrencilerinin cinsiyete göre uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeylerine birlikte bakıldığı zaman p değeri (0,029) olarak bulunmuştur. İstatistiksel olarak da kadın ve erkek öğrencilerin ölçülen uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($p < 0,05$).

4.2.3. Gazi ve Ahmet Yesevi Üniversitelerinde uzaktan eğitim programlarında eğitim gören öğrencilerin eğitim aldıkları üniversitelere göre uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri farklılıkları

Çizelge 4.9. Üniversiteye göre eğitim gören öğrencilerin bilgileri

	N	Ortalama	Std. sapma	Mann Whitney U	P
Gazi Üniversite	125	3,77	0,82	40673,000	0,915
Ahmet Yesevi Üniversite	660	3,75	0,88		

Mann Whitney U test ile edilen sonuca göre Gazi Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerin uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyinin (3,77), Ahmet Yesevi Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerin memnuniyet düzeyinden çok az yüksek olduğunu göstermiştir. Ancak istatistiksel olarak p değerine (0,915) bakıldığında üniversiteler arasında öğrenim gören öğrencilerin ölçülen uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,05$).

4.2.4. Gazi ve Ahmet Yesevi Üniversitelerinde uzaktan eğitim programlarında eğitim gören öğrencilerin medeni durumlarına göre uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri farklılıkları

Çizelge 4.10. Öğrencilerin medeni durum bilgilerinin Mann Whitney U test sonuçları

Medeni Durumu	Üniversite	N	Ortalama	Std. sapma	Mann Whitney U	P
Evli	Gazi	57	3,75	0,87	11202,500	0,880
	Ahmet Yesevi	398	3,76	0,83		
Bekâr	Gazi*	67	3,79	0,79	8644,000	0,924
	Ahmet Yesevi	260	3,75	0,93		
Gazi + Ahmet Yesevi		N	Ortalama	Std. sapma	Mann Whitney U	P
Evli		455	3,76	0,84	73433,500	0,758

Çizelge 4.10. (devam) Öğrencilerin medeni durum bilgilerinin Mann Whitney U test sonuçları

Bekâr	328	3,77	0,91		
-------	-----	------	------	--	--

*Yapılan ankette 1 kişi demografik bilgileri kısmını boş bırakmıştır.

Sonuçlara göre Ahmet Yesevi Üniversitesi'ndeki evli öğrencilerin uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri (3,76) ve bu ortalama puanın Gazi Üniversitesi'ndeki evli öğrencilerin puanından (3,75) yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ancak, p değerine bakarsak (0,880) ve bu sonuca göre Gazi Üniversitesi'nde öğrenim gören evli öğrenciler ile Ahmet Yesevi Üniversitesi'nde öğrenim gören evli öğrencilerin uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri arasındaki fark anlamlı bulunamamıştır ($p>0,05$).

Gazi Üniversitesi'ndeki eğitim gören bekâr öğrencilerin uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri (3,79) bulunmuştur ve Ahmet Yesevi Üniversitesi'ndeki bekâr öğrencilere göre (3,75) daha yüksektir. İstatistiksel olarak Gazi Üniversitesi'nde öğrenim gören bekâr öğrenciler ile Ahmet Yesevi Üniversitesi'nde öğrenim gören bekâr öğrencilerin uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

İki üniversitenin bekâr öğrencilerinin uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri (3,77), evli öğrencilere göre (3,75) nispeten yüksek bulunmuştur. İstatistiksel olarak bekâr ve evli öğrencilerin ölçülen uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

4.2.5. Gazi ve Ahmet Yesevi Üniversitelerinde uzaktan eğitim programlarında eğitim gören öğrencilerin yaşlarına göre uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri farklılıkları

Üniversiteler arasındaki yaş grubuna göre uzaktan eğitim ile memnuniyet düzeyleri arasında fark olup olmadığını Mann Whitney U testi ve toplam olarak üniversiteler için Kruskal Wallis testi ile test edilmiştir ve sonuçlar aşağıdaki Çizelge 4.11'de ve Çizelge 4.12'de gösterilmiştir.

Çizelge 4.11. Öğrencilerin üniversitelere göre yaş grup bilgilerinin karşılaştırma Mann Whitney U test sonuçları

Yaş	Üniversite	N	Ortalama	Std. sapma	Mann Whitney U	P
17-22 arası	Gazi	5	3,27	1,22	18,500	0,225
	Ahmet Yesevi	12	4,02	0,70		
23-27 arası	Gazi	48	3,74	0,76	3497,000	0,927
	Ahmet Yesevi	147	3,71	0,90		
28 üstü	Gazi	71	3,82	0,83	17258,500	0,705
	Ahmet Yesevi	500	3,76	0,87		

Çizelge 4.12. Öğrencilerin üniversitelere göre yaş grup bilgilerinin Kruskal Wallis test sonuçları

Gazi + Ahmet Yesevi	N	Ortalama	Std. sapma	Kruskal Wallis Testi		
				Ki-kare	Sd	P
17-22 arası	17	3,80	0,92	0,784	2	0,676
23-27 arası	196	3,72	0,87			
28 üstü	571	3,77	0,87			

17-22 yaş grubu öğrencilerinin uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeylerinin p değeri (0,225) bulunmuştur, istatistiksel olarak iki üniversite arasında 17-22 yaş grup öğrencilerinin uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeylerinin farklı olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$). Ahmet Yesevi Üniversitesi 17-22 yaş grubu öğrencilerinin uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyi (4,02)'dir ve bu puan Gazi Üniversitesi'ndeki eğitim gören öğrencilere göre daha yüksek açıklamıştır.

23-27 yaş grubu öğrencilerinin uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeylerinin p değeri (0,927) bulunmuştur. İstatistiksel olarak üniversiteler arasında 23-27 yaş arasında bulunan öğrencilerin uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$). Gazi Üniversitesi 23-27 yaş arasındaki eğitim gören öğrencilerin uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyi Ahmet Yesevi Üniversitesi'nde aynı yaş grubundaki öğrencilere göre daha yüksektir.

28 yaş ve daha üzerinde olan üniversiteler arasındaki öğrencilerinin uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeylerinin p değeri (0,705) bulunmuştur ve iki üniversite arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$). Gazi Üniversitesi'nde 28 yaş ve üstü eğitim gören öğrencilerin uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyi Ahmet Yesevi Üniversitesi'nde aynı yaş grubundaki öğrencilere göre daha yüksek olduğunu görülmektedir.

Kruskal Wallis test sonuçlarına göre öğrencilerin yaşlarına göre uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeylerinin p değeri (0,676) bulunmuş olup, istatistiksel olarak üniversitelerde yaşa göre öğrencilerin uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

4.2.6. Gazi ve Ahmet Yesevi Üniversitelerinde uzaktan eğitim programlarında eğitim gören öğrencilerin eğitim düzeylerine göre uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri farklılıkları

Farklı eğitim düzeylerindeki öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversitelere göre uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı Mann Whitney U testi ve Kruskal Wallis testi ile test edilmiştir.

Çizelge 4.13. Öğrencilerin üniversiteye göre eğitim düzey bilgileri

Eğitim Düzeyi	Üniversite	N	Ortalama	Std. sapma	Mann Whitney U	P
Önlisans	Gazi	9	3,55	0,87	209,000	0,955
	Ahmet Yesevi	47	3,60	0,81		
Yüksek lisans	Gazi	115	3,79	0,82	12244,500	0,678
	Ahmet Yesevi	219	3,76	0,94		
Gazi + Ahmet Yesevi		N	Ortalama	Std. sapma	Kruskal Wallis	P
Önlisans		56	3,59	0,81	3,414	0,187
Lisans*		394	3,78	0,84		
Yüksek lisans		334	3,77	0,90		

*Lisans eğitim düzeyi TÜRTEP uzaktan eğitim programlarına aittir.

Analiz sonuçlarını incelediğimizde, önlisans düzeyinde eğitim gören öğrencilerinin uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeylerinin p değeri (0,955) olarak bulunmuştur, bu p değeri iki üniversite arasında önlisans düzeyinde eğitim gören öğrencilerin uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri arasındaki istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir ($p>0,05$).

Gazi Üniversitesi'nde yüksek lisans düzeyinde eğitim gören öğrencilerinin uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri (3,79), Ahmet Yesevi Üniversitesi'nde yüksek lisans düzeyinde eğitim gören öğrencilerinin uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyine göre (3,76) yüksektir. p değerine (0,678) bakıldığında yüksek lisans düzeyinde eğitim gören öğrencilerin uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Eğitim düzeylerinin üniversiteler için analiz yapılan test sonuçlarında lisans düzeyinde eğitim gören öğrencilerin uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri (3,78) daha yüksek bulunmuştur. Ancak, istatistiksel olarak p değeri (0,187) öğrencilerin eğitim düzeylerine göre ölçülen uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri arasındaki farkın anlamlı bulunmadığını göstermektedir ($p>0,05$).

4.2.7. Gazi ve Ahmet Yesevi Üniversitelerinde uzaktan eğitim programlarında eğitim gören öğrencilerin evden, işyerinden ve hem ev hem işyerinden faaliyetleri takip eden öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversitelere göre uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri farklılıkları

Çizelge 4.14. Uzaktan eğitim faaliyetlerini takip edebilme durum bilgilerinin Mann Whitney U test sonuç bilgileri

	Üniversite	N	Ortalama	Std. sapma	Mann Whitney U	P
Evden	Gazi	108	3,80	0,83	31284,000	0,723
	Ahmet Yesevi	592	3,77	0,86		
İş yerinden	Gazi	7	3,52	0,41	140,000	0,394
	Ahmet Yesevi	50	3,66	0,80		

Çizelge 4.14. (devam) Uzaktan eğitim faaliyetlerini takip edebilme durum bilgilerinin Mann Whitney U test sonuç bilgileri

Evden ve işyerinden	Gazi	9	3,54	0,94	71,500	0,624
	Ahmet Yesevi	18	3,62	1,42		

Bu bilgilere göre Gazi Üniversitesi'nde eğitim alıp dersleri evden takip eden öğrencilerinin uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri (3,80), Ahmet Yesevi Üniversitesi'nde eğitim alıp dersleri evden takip eden öğrencilere göre (3,77) daha yüksektir. Ancak, Gazi Üniversitesi'nde eğitim alıp ders faaliyetlerini evden takip eden öğrenciler ile Ahmet Yesevi Üniversitesi'nde eğitim alıp ders faaliyetlerini evden takip eden öğrencilerin uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Ahmet Yesevi Üniversitesi'nde eğitim alıp dersleri iş yerinden takip eden öğrencilerinin uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri (3,66), Gazi Üniversitesi'nde eğitim alıp dersleri işyerinden takip eden öğrencilere göre (3,52) daha yüksektir. Gazi Üniversitesi'nde eğitim alıp dersleri işyerinden takip eden öğrenciler ile Ahmet Yesevi Üniversitesi'nde eğitim alıp dersleri işyerinden takip eden öğrencilerin uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Ahmet Yesevi Üniversitesi'nde eğitim alıp dersleri hem evden hem iş yerinden takip eden öğrencilerinin uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri (3,62), Gazi Üniversitesi'nde eğitim alıp dersleri hem evden hem işyerinden takip eden öğrencilere göre (3,54) daha yüksektir. Ancak, Gazi Üniversitesi'nde eğitim alıp dersleri hem evden hem işyerinden takip eden öğrenciler ile Ahmet Yesevi Üniversitesi'nde eğitim alıp dersleri hem evden hem işyerinden takip eden öğrencilerin uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

4.2.8. Gazi ve Ahmet Yesevi Üniversitelerinde uzaktan eğitim programlarında eğitim gören öğrencilerin öğrenim alanlarında bulunan öğrenim gördükleri üniversitelere göre uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri farklılıkları

Çizelge 4.15. Öğrencilerin öğrenim alan bilgilerinin Mann Whitney U testi sonuç bilgileri

Öğrenim Alanı	Üniversite	N	Ortalama	Std. sapma	Mann Whitney U	P
Fen Bilimleri*	Gazi	93	3,84	0,81	14063,000	0,102
	Ahmet Yesevi	340	3,68	0,85		
Sağlık Bilimleri	Gazi	2	3,32	0,56	4,000	0,167
	Ahmet Yesevi	11	3,86	0,55		
Sosyal Bilimleri	Gazi	29	3,57	0,87	3557,000	0,066
	Ahmet Yesevi	309	3,83	0,91		

*Yapılan ankette 1 kişi demografik bilgileri kısmını boş bırakmıştır.

Çizelge 4.15’de görüldüğü gibi Gazi Üniversitesinde Fen Bilimleri alanında öğrenim gören öğrencilerin uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri (3,84), Ahmet Yesevi Üniversitesinde Fen Bilimleri alanında öğrenim gören öğrencilere göre (3,68) daha yüksektir. Ancak, Gazi Üniversitesinde Fen Bilimleri alanında öğrenim gören öğrenciler ile Ahmet Yesevi Üniversitesinde Fen Bilimleri alanında öğrenim gören öğrencilerin uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Ahmet Yesevi Üniversitesinde Sağlık Bilimleri alanında öğrenim gören öğrencilerin uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri (3,86), Gazi Üniversitesinde Sağlık Bilimleri alanında öğrenim gören öğrencilere göre (3,32) daha yüksektir. Ancak, Gazi Üniversitesinde Sağlık Bilimleri alanında öğrenim gören öğrenciler ile Ahmet Yesevi Üniversitesinde Sağlık Bilimleri alanında öğrenim gören öğrencilerin uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Ahmet Yesevi Üniversitesinde Sosyal Bilimler alanında öğrenim gören öğrencilerin uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri (3,83), Gazi Üniversitesinde Sosyal Bilimler alanında öğrenim gören öğrencilere göre (3,57) daha yüksektir. Ancak, Gazi

Üniversitesinde Sosyal Bilimler alanında öğrenim gören öğrenciler ile Ahmet Yesevi Üniversitesinde Sosyal Bilimler alanında öğrenim gören öğrencilerin uzaktan eğitim ile ilgili memnuniyet düzeyleri arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

4.3. Gazi ve Ahmet Yesevi Üniversitesi örneğinde Türkiye’deki uzaktan eğitim sistemi ile mülakat bulguları

Gazi ve Ahmet Yesevi Üniversitelerindeki uzaktan eğitim programlarında çalışan ve görev yapmakta olan uzmanlarla yüz yüze soru ve cevap mülakat yapıtlarıyla görüşme sonuçları aşağıda verilmiştir:

1. *“Uzaktan eğitim sistem geliştirilmesinde ortaya çıkan problemler nelerdir?”* sorusuna ilişkin olarak uzaktan eğitim için verimli ve etkin ders materyallerinin üretilmesinin maliyetli ve zor bir iş olmasına rağmen teknolojik yenilikleri takip ederek gelişmeleri sisteme adapte edebilmenin gerekli olduğu söylenmiştir.

2. *“Geliştirilmesi için planlarınız nedir? Sizce beklentiler nelerdir?”* sorusuna ilişkin, uzaktan eğitimin geliştirilmesi için önce insanların bakış açılarının değiştirilmesi gerektiği söylenmiştir. Çünkü insanlar uzaktan eğitime “bilgisayarda mı ders işleyeceğiz?”, “olur mu öyle bir şey?”, “uzaktan eğitim nasıl oluyor ki bilgisayarda ders mi işlenir?” gibi şaşkın bir yaklaşım içindedirler. Uzaktan eğitimin gelişmesi için önce bu düşünceleri değiştirmek gerektiği ve internet üzerinden eğitim veren bir kurumdaki teknik personel olarak, sistemin geliştirilmesinin tamamen internet teknolojilerinin gelişimine bağlı olduğunu kanıtlayan cevaplar verilmiştir. Buna bağlı olarak, her ülkede gittikçe yaygınlaşan akıllı televizyonlar (internete bağlanabilen TV’ler) sayesinde artık dersleri televizyondan izleme fırsatı öğrencilere sağlanabilir gibi modern yanıtlar da verilmiştir. Beklentiler olarak, mobil teknoloji uyumlu bir sistem olmalı, sanal sınıf ses ve görüntü akışındaki aksaklıklar giderilmeli ve eğitim içerikleri güncellenmeli cevapları konuşmalarda yer almıştır.

3. *“Uzaktan eğitimde materyal hazırlamada karşılaşılan problemler ve çözüm önerileri nelerdir?”* sorusuna ilişkin, ders kapsamı yeteri kadar geniş ve aynı zamanda yeteri kadar sınırlı olması gereklidir. İçeriklerin mutlaka, hem konu alanına hem de uzaktan eğitim sürecine hâkim kişiler tarafından hazırlanması gerektiği belirtilmiştir.

Hazırlanan içeriklerin sanal ortama aktarılmasında çalışan bireylerin de gerekli yazılım bilgisine sahip, yaratıcı ve dünyadaki gelişmeleri takip eder nitelikte olması gerekmektedir. Çünkü materyal hazırlama işi çok önemlidir. İçeriklerin zenginleştirilmesi ve üniversitelerin işbirliği yaparak zengin veri kütüphanelerinin oluşturması gibi mantıklı sonuçlara varılmıştır.

4. “*Günümüzdeki uzaktan eğitimin mevcut durumu nedir?*” sorusuna ilişkin, uzaktan eğitimin geçmiş yıllara göre çok ilerlediği, bu ilerlemenin sebebi olarak insanların uzaktan eğitime alışmaya başladıklarını, uzaktan eğitimi kabullendiklerini ve avantajlarını görüp kullanmaya başladıklarını söyleyebilmek mümkündür. Dolayısıyla uzaktan eğitim hızla gelişmeye devam etmektedir. Artan bilgisayar kullanımı ve internet bağlantı hızları da bu gelişime olumlu katkı sağlamaktadır. Gelişen teknolojiyle paralel olarak uzaktan eğitimin kullandığı platformda genişlemektedir. Buna örnek vermek gerekirse akıllı telefonların kabiliyetleri bu kadar yüksek değilken yalnızca bilgisayar üzerinden uzaktan eğitim gerçekleştirilebilirken, günümüzde tablet ve akıllı telefonlardan da uzaktan eğitim yapılabilir. Kullanılan nesne ambarları sürekli yeni öğrenme nesneleri ile güncellenerek dolduğu için uzaktan eğitimin kapsamı da artmaktadır gibi personellerin olumlu görüşleri ile birlikte mevcut donanımların yetersizliğinden kaynaklanan sistem aksamaları, uzaktan eğitim sistemindeki eğitimcilerin ve öğrencilerin, sistem hakkında yeterli bilgi sahibi olmamasından kaynaklanan aksaklıklar ortaya çıkmaktadır şeklinde olumsuz cevaplar da alınmıştır.

5. *Günümüzde Kazakistan’da, Türkiye’ye göre daha az gelişmiş uzaktan eğitimin gelişmesi için sizce neler yapılabilir?* sorusuna ilişkin, “öncelikle ihtiyaç analizi yapılmalıdır”. Kazakistan için gerçekten uzaktan eğitime ihtiyaç var mıdır? Eğer ihtiyaç var ise bu hangi şartlarda(uydu, televizyon, internet üzerinden) yapılmalıdır? Ülkenin altyapısı hangi şartlara elverişlidir? Ne tür eğitim yapılmasına ihtiyaç vardır? Örgün eğitime destekleyici olarak mı yoksa mesleki gelişime yönelik olarak mı? Bu sorulara yanıt alındıktan sonra sistem tasarımına gidilmelidir. Özellikle eğitim sistemlerinin ülkelere has olması gerekir. Başka ülkelerde işleyen bir sistem bir başka ülkede işlemeyebilir, bu ve bunun gibi sosyal nedenlerden dolayı uzaktan eğitim sistemi Kazakistan’a özgü olmalıdır. Bunlara ek olarak, teknoloji, her geçen gün gelişmekte ve yenilenmekte olduğu için tüm ülkelerin (ve uzaktan eğitim veren kurumların) bu gelişmeleri takip etmesi gerekir. Bu süreçte, yeni bir adım atmak düşüncesinde olan ülke veya kurumların kendilerine göre

daha ileride gördükleri ülke veya kurumlarla bilgi alışverişinde bulunmaları, onların tecrübelerinden yararlanmaları gerektiğini doğrulayan öneriler sunulmuştur.

6. “*Türkiye’deki Uzaktan Eğitim Merkezlerinden TÜRTEP ve Gazi’nin gelişmesinin farklılıklarını ve avantajlarını söyleyebilir misiniz?*” sorusuna ilişkin uzmanlar tarafından aşağıda maddelendirilen görüşler alınmıştır:

TÜRTEP için:

- Teknolojik altyapısının her zaman güncel ve ileriye dönük planlanmış olması,
- Eğitim içeriklerinin konusunda uzman kişiler tarafından özenle hazırlanması,
- Öğrenciler için öğrenim ücretlerinin makul seviyelerde olması,
- Öğrenci odaklı bir yaklaşımla sistemin sürekli güncellenmesi ve geliştirilmesi,

Gazi Üniversitesi için:

- Kendi içerisinde birden fazla birim ile uzaktan eğitim hizmeti vermesi ve altyapı kullanması,
- Kalabalık ve uzman öğretim üyesi kadrosu,
- Çok köklü fakültelere sahip olması vb. (Gazi Eğitim Fak., Teknik Eğitim Fak.). olarak belirttirilmiştir.

Uzaktan eğitimin kullanıma geçiş nedeni sadece yeniçağdaki yeni bireyin meslek gelişiminde kendini geliştirme ihtiyacı sayılamaz. Günümüzde uzaktan eğitiminden yararlananların büyük bir kısmı, çalışmakta olan ve çalışırken kendini geliştirme ihtiyacı duyan ya da bir başka meslek sahibi olmaya çalışan insanlar oluşturmaktadır. Açıklamalardan istatistiksel olarak, uzaktan eğitim sistemi ülkelerde geliştirilmesi için öncelikle insanların “Uzaktan Eğitim Sistemi” hakkında bilgileri olması ve gün geçtikçe çağdaş teknolojileri kullanılarak ders materyallerinin hazırlan konusunda hâkimli olduğunu ve örgün eğitim sistemine göre uzaktan eğitim sistemleri daha kolay, daha avantajlı, kullanışlı olduğunu düşünmekteyiz.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Tüm dünyada ülkelerin gelişmişlik düzeyleri ile paralel olarak uzaktan eğitim uygulamalarının da geliştiği görülmektedir. Bu uzaktan eğitimin sadece bir teknolojik transfer değil, bununla birlikte sosyal, kültürel ve siyasal içerikli bir sistem olduğu gerçeğini bir kez daha ortaya koymaktadır. Uzaktan eğitim aynı zamanda küreselleşmenin bir gereği olarak, istense de istenmese de dünyanın her köşesine ulaşmakta ve hiçbir sınır gözetmeksizin yaygınlaşmaktadır. Ancak burada gelişmiş ülkelerle diğerleri arasındaki uçurum belirgin bir şekilde hissedilmektedir. Bilgi teknolojilerini üretemeyen bir ülke için bu teknolojiler sadece nasıl uygulayabilirim sorunu olarak gözükmektedir. Oysa asıl olan, teknolojiyi niye, niçin soruları ile ihtiyaçlarına göre geliştirerek kullanmak olmalıdır.

Araştırmanın evrenini Gazi ve Ahmet Yesevi Üniversitelerindeki uzaktan eğitim programlarında eğitim veren öğretim elemanları ve eğitim gören öğrenciler oluşturulmuştur. Gazi Üniversitesi'nde eğitim veren öğretim elemanları %67, %33 ise Ahmet Yesevi Üniversitesi'ndeki eğitim veren öğretim elemanları oluşturmuştur. Araştırma bulguların değerlendirildiğinde öğretim elemanlarının memnuniyet düzey oranlarına bakıldığında en çok 5 faktör tercih edilmiştir. Gazi Üniversitesi'ndeki öğretim elemanları için en yüksek tercih:

1. UE kolay kullanılabilir bir platformdur,
2. UE'i kullanarak uzaktan eğitim yoluyla da katılmayı tercih ederim,
3. UE zaman tasarrufu sağlıyor,
4. Ders materyallerine UE üzerinden ulaşmak günlük yaşamımı kolaylaştırıyor,
5. Öğrencilerin büyük çoğunluğu UE'i kullanmayı kolaylık öğrenebilirler olarak belirlenmiştir.

Ahmet Yesevi Üniversitesi'ndeki öğretim elemanları için en yüksek tercih:

1. UE'in çevrimiçi kullanım kılavuzu, sistemi öğrenmemde çok yararlı oldu,
2. UE üzerinden materyallere herhangi bir zamanda herhangi bir yerden erişebiliyorum,
3. UE'in ara yüz öğeleri (semboller, ikonlar, düğme isimleri vb.) anlaşılır niteliktedir,

4. UE öğrenme sürecine genel anlamda olumlu katkıda bulunuyor,
5. UE'le işlemleri (ödev teslimi, duyuru form paylaşımı vb.) hızlı bir şekilde gerçekleştirebiliyorum.

Teknoloji, uzaktan eğitim için fırsatlarını genişletmiştir. Eğitim öğrenme sürecinde e-posta, telefon, video, telekonferans, audio-grafik vb. mültimedya ile kullanabilme mümkündür. Elde edilen önerilerden eğitim veren öğretim elemanların uzaktan eğitim sistemi için olumlu görüş olduğunu, programların içeriği yeterli ve yönelik değerlendirilmeler olduğunu vb. yer aldığı görülmektedir. Uzaktan eğitim sistemi için teknolojilerin gelişmesi çok avantajlı olduğunu söyleyebiliriz.

Araştırmanın ikinci bölümünde, uzaktan eğitim programlarında eğitim gören öğrencilerin % 16'sı Gazi Üniversitesi'nde, %84'ü Ahmet Yesevi Üniversitesi'nde eğitim gören öğrenciler oluşturulmuştur. Ankete yanıtlayan en yüksek seçilen 5 faktörü belirttirilen iki üniversiteler için aşağıda belirtmiştir. Gazi Üniversitesi'ndeki uzaktan eğitim gören öğrencileri:

1. Yapılacak etkinlikler ile ilgili ayrıntılar süreç içerisinde öğrenciler ile paylaşıldı,
2. Dersi tamamlayabilmek için gerekli teorik beceriler süreç içerisinde belirtilmiştir,
3. Dersin hocası, öğretim sürecini yönlendirme ve rehberlik etme konusunda yeterliydi,
4. Süreç içerisinde dikkat edilmesi gereken kurallar belirtilmiştir,
5. Ödev ve etkinlikler hakkında zamanında ve açıklayışı dönütler verildi olarak

belirirmiştir, Ahmet Yesevi Üniversitesi'ndeki uzaktan eğitim programlarında eğitim gören öğrencilerin en yüksek seçilen faktörü tercih etmiştir:

1. Dersi tanımlamak için gerekli on koşullar konusunda bilgi verilmiştir,
2. Süreç içerisinde dikkat edilmesi gereken kurallar belirtilmiştir,
3. Yapılacak etkinlikler ile ilgili ayrıntılar süreç içerisinde öğrenciler ile paylaşıldı,
4. Dersin başında ders ve uzaktan eğitim sitesi ile ilgili genel bilgiler içeren tanıtımlar yapıldı,
5. Dersin hocası, öğretim sürecini yönlendirme ve rehberlik etme konusunda yeterliydi.

Bu düşüncelere istinaden, insanların eğitime olan talebinin artmasına karşın modern teknolojilerin aracılığıyla eğitim vermeye yola koymaktadır. Yukarıda gösterildiği gibi öğretmen elemanları ile öğrencilere anket uygulaması yapılarak değerlendirildi. Bu uygulamaya göre katılımcıların uzaktan eğitim programlarından memnun olduğu tespit edildi.

Uzaktan eğitim sistemi modern eğitim sisteminde öğretim elemanları ile öğrencilerin ilişkileri modern teknolojilerin sayesinde en iyi seviyede kullanılmaktadır. Buna bilimsel çalışmaların entelektüel bakımdan gelişmesiyle birlikte, dış ülkelerin deneyimlerini kullanarak eğitim bilgilerinin artması neden olmaktadır.

Bu araştırma kapsamında yapılan mülakat sonuçlarında tespit edilen bulgularla ilgili uzaktan eğitim sisteminin geliştirilmesi için;

- teknolojik yenilikleri takip ederek gelişmeleri sisteme adapte edilmesi;
- uzaktan eğitim sistemine insanların bakış açılarının değiştirilmesi;
- uzaktan eğitimde ders kapsamı yeteri kadar geniş ve aynı zamanda yeteri kadar sınırlı olması; içeriklerin hem konu alanına hem de uzaktan eğitim sürecine hâkim kişiler tarafından hazırlanması ve zenginleştirilmesi;
- üniversitelerin işbirliği ile zengin veri kütüphanelerinin oluşturması;

Ayrıca, Kazakistan’da uzaktan eğitim sisteminin geliştirilmesi için:

- önce durum tespiti ve ihtiyaç analizi yapılması;
- uzaktan eğitimin kullanılması ve yaygınlaşması için hukuki sorunların çözülmesi;
- Dünya’daki bilgi, bulgu ve teknolojileri takip ederek ülkedeki uzaktan eğitim sisteminin tasarlanması gereklidir.

Sonuç olarak modern dünyada uzaktan eğitim sistemi, eğitim alanı gün geçtikçe yenilenmektedir. Bu esnada “Kartal yavrusuna yükseklerde uçmayı öğretir; Hoca ise, öğrencisine araştırmayı öğretir” Kazak atasözüne istinaden bu başarıların sağlanmasında sadece yeni teknolojilerinin değil, bununla beraber kaliteli öğretim elemanlarının da büyük rolü vardır.

KAYNAKLAR

1. Açıkgöz, E., (1999). *İnternette Eğitim ve Sanal Sınıflar*, Ankara.
2. Sözen, Ü., (2003). *Hizmet içi eğitimde yeni açılım e-eğitim*, Polis Dergisi, 37(9): 46-48.
3. Soldatkin, V. İ., (2003). İnternet üzerinde öğretim: Ders kitabı M: Yüksek Öğretim Okulu. (*Преподавание в сети интернет: Учебное пособие* M: Высшая школа - 792с.)
4. İnternet: Uzaktan eğitim bilgi portalı, Uzaktan eğitimin gelişimi (Дистанционное обучение информационный портал, *Развитие дистанционных форм обучения*). Web:<http://www.distance-learning.ru/db/el/B61C0C7E728739C3C3256C84005252A2/doc.html> adresinden 10 Ekim 2014'te alınmıştır.
5. İnternet: İstanbul Bilgi Üniversitesi Mezunlar Derneği., Bilgi'de online öğrenme-1. URL:<http://www.webcitation.org/query?url=http%3A%2F%2Fwww.vitae.gen.tr%2F%3Fp%3D6142&date=2015-01-31>. Son Erişim Tarihi: 12.10. 2014.
6. Yükseköğretim Kurulu, Öğrenim Türüne Göre Öğrenci Sayıları Raporu, URL: <http://www.webcitation.org/query?url=https%3A%2F%2Fistatistik.yok.gov.tr%2F&date=2015-01-31>. Son Erişim Tarihi: 27.10.2014.
7. Watkins, L. B., ve Wright, S. J., (1991). *The foundations of American distance education: A century of collegiate correspondence study*, Dubuque, IA: Kendall/Hunt.
8. Almenda, M. B., (1988). *Speaking personally with Gale B. Childs*. American Journal of Distance Education, 2(2), 68-74.
9. Gerrity, T. W., (1976). *College-sponsored correspondence instruction in the United States: A comparative history of its origin (1873-1915) and its recent development (1960-1975)*, Unpublished doctoral dissertation., Teachers College., Columbia University, New York.

10. Wright, S., (1991). Critique of recent research on instruction and learner support in distance education with suggestions for needed research, *In Second American Symposium on Research in Distance Education*. University Park, PA: Pennsylvania State University.
11. Moore, M.G., (1985). Some observations on current research in distance education, *Epistologidaktika*,1, 35-62.
12. Rumble, G., ve Harry, K., (1982). *The Distance Teaching Universities*, Croom Helm. London, 15-13.
13. İnternet: V. Türkiye’de İnternet Konferansı, Ankara Üniversitesi ve The Evolution of Distance Learning in Higher Education, URL: <http://www.webcitation.org/query?url=http%3A%2F%2Fwww.evolution-of-distance-learning.com&date=2015-01-31>. Son Erişim Tarihi: 10.03.2013.
14. İnternet: Distance Learning College Guide, *Advantages and Disadvantages of Distance Learning*, URL: <http://www.webcitation.org/query?url=http%3A%2F%2Fwww.distance-learning-college-guide.com%2Fadvantage-and-disadvantage-of-distance-learning.html&date=2015-01-31>. Son Erişim Tarih: 20.11.2013.
15. Oliver, R. L., (1997). *Satisfaction a Behavioral Perspective on the Consumer*. McGrawHill.
16. Oliver, R. L., (1980). *A Cognitive Model of the Antecedents and Consequences of Satisfaction Decisions*, Journal of Marketing Research Vol. XVII , 460-9.
17. Cadotte, E. R., Woodruff, R. B., & Jenkins, R. L., (1987). *Expectations and Norms in Models of Consumer Satisfaction*. Journal of Marketing Research Vol XXIV, 305-14.
18. Tse, D. K., ve Wilton, P. C., (1988). *Models of Consumer Satisfaction Formation: An Extension*, Journal of Marketing Research Vol. XXV, 204-12.
19. Picciano, A. G., (2001). *Distance learning: Making Connections Across Virtual Space and Time*, Upper Saddle River, NJ: Merrill Prentice Hall.

20. García, L., (1996). *La educación a distancia y la UNED*, Universidad Nacional de Educación a Distancia (UNED), Madrid, 532.
21. İnternet: Universidad a Distancia de Madrid, URL:<http://www.webcitation.org/query?url=http%3A%2F%2Fwww.udima.es%2F&date=2015-01-31>.
22. Cecconi. L., ve Piria. L., *Open and Distance Learning in Italy*. The TEEODE Project. URL:<http://www.webcitation.org/query?url=http%3A%2F%2Fwww.lmi.ub.es%2Fteeode%2FTHEBOOK%2Ffiles%2Fenglish%2Fhtml%2F4ital.htm&date=2015-01-31>. Son Erişim Tarihi: 15.11.2013.
23. Delling, M., (1997). *Das Fernkurse in Deutschland* (Distance Education courses in Germany), University of Tuebingen, Deutsches Institut fuer Fernstudien. Tuebingen.
24. İnternet: Interactive Media Laboratory. URL:<http://www.webcitation.org/query?url=http%3A%2F%2Fwww.lmi.ub.es%2Fteeode%2FTHEBOOK%2Ffiles%2Fdeutsch%2Fhtml%2F3germ.htm&date=2015-01-31>. Son Erişim Tarihi: 15.11.2013.
25. İnternet: Technology Enhanced Evaluation in Open and Distance Learning. URL:<http://www.webcitation.org/query?url=http%3A%2F%2Fwww.lmi.ub.es%2Fteeode%2FTHEBOOK%2Ffiles%2Fdeutsch%2Fhtml%2F3germ.htm&date=2015-01-31>. Son Erişim Tarihi: 15.11.2013.
26. Delling, M., (1997). *Fernkurse in Deutschland* (Distance Education courses in Germany). *Deutsches Institut fuer Fernstudien*. Tuebingen: University of Tuebingen.
27. İnternet: Desirée Joosten-ten Brinke, Recognition of Prior Learning at the Open University of the Netherlands. URL:http://www.webcitation.org/query?url=http%3A%2F%2Fwww.eucen.eu%2FBeFlex%2FCaseStudies%2FNL_OpenUniversityNetherlands.pdf&date=2015-01-31. Son Erişim Tarihi: 15.12.2013.

28. İnternet: Türkçe Öğretim. URL:
<http://www.webcitation.org/query?url=http%3A%2F%2Fwww.turkcede.org%2Fyeni-ogrenenlere-turkce-ogretimi%2F69-fransa-milli-egitim-bakanliginin-bir-kurulusu-olan-cnedde-yabanci-dil-turkce-ogretimi.html&date=2015-01-31>. Son Erişim Tarihi: 25.11.2013.

29. İnternet: UNESCO, Education-Under Construction, İndia, URL:
http://www.webcitation.org/query?url=http%3A%2F%2Fportal.unesco.org%2Feducation%2Fen%2Fev.php-URL_ID%3D26844%26URL_DO%3DDO_TOPIC%26URL_SECTION%3D201.html&date=2015-01-31. Son Erişim Tarihi: 15.05.2013.

30. Kawatra, P. S., ve Singh, N. K., (2006). *E-learning in LIS education in India*, Asia-Pacific Conference on Library & Information Education & Practice, Singapore, 3-6, 605-611.

31. İnternet: Дистанционное обучение в Канаде. (Distansiyonnoe obuçeniye v Kanade), URL:
<http://www.webcitation.org/query?url=http%3A%2F%2Fwww.newcanadian.ru%2Feducation%2Fdistsionnoe-obuchenie-v-kanade.html&date=2015-01-31>. Son Erişim Tarihi:13.03.2013.

32. İnternet: Athabasca Üniversitesi, URL:
<http://www.webcitation.org/query?url=http%3A%2F%2Fwww.athabascau.ca%2Faboutau%2Fdistanceeducation.php&date=2015-01-31>. Son Erişim Tarihi: 27.12.2013.

33. İnternet: Kanada Sanal Üniversitesi, URL:
<http://www.webcitation.org/query?url=http%3A%2F%2Fwww.cvu-uvc.ca%2Fpartners.html&date=2015-02-01> . Son Erişim Tarihi:15.11.2013.

34. İnternet: University of Chicago Distance Learning, URL:
<http://www.webcitation.org/query?url=http%3A%2F%2Fcontinuingstudies.wisc.edu%2Fdistance.htm&date=2015-02-01> . Son Erişim Tarihi:15.11.2013.

35. Santibanez, L, Vernez, G, and Razquin P, (2005). *Education in Mexico: Challenges and Opportunities*, Santa Monica, CA,. Also referred to as The Rand Report.

36. Reifschneider. M. B., (2006). *Distance Education in Brazil and in the United States: a comparative view*, Touro University International, Cypress, USA, E-Learning, 3(4).
37. Moiseeva, M., (2005). *Distance Education in Russia: Between the Past and the Future*, Quarterly Review of Distance Education, 6 (3), 217-225.
38. TÜBİTAK, (1996). Dünya’da Türkiye’de Uzaktan Eğitim Uygulamaları ve Yeni İletişim Teknolojilerinin Uzaktan Eğitimde Kullanılması, Temmuz.
39. Verduin. R. ve Thomas, A., (1994). *Uzaktan Eğitim: Etkin Uygulama Esasları*, Anadolu Üniversitesi Basımevi: 7. Eskişehir.
40. İnternet: Açık Öğretim Lisesi, URL: http://www.webcitation.org/query?url=http%3A%2F%2Fwww.aol.meb.gov.tr%2Fsa-yfa_goster.asp%3FID%3D50&date=2015-02-01. Son Erişim Tarihi: 23.10.2014.
41. İnternet: Uzaktan Eğitimin Tarihsel Gelişimi. URL: http://www.webcitation.org/query?url=http%3A%2F%2Ftr.wikipedia.org%2Fwiki%2FUzaktan_e%25C4%259Fitimin_tarihsel_geli%25C5%259Fimi%23endnote_3+&date=2015-02-01. Son Erişim Tarihi: 12.10.2013.
42. Yükseköğretim Kurulu. *Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi ve Kurumsal Değerlendirme Raporu*. URL: http://www.webcitation.org/query?url=https%3A%2F%2Fistatistik.yok.gov.tr%2Fyuksekogretim_temel_gostergeleri_14042014_1.pdf&date=2015-02-01. Son Erişim Tarihi: 15. 06. 2014.
43. İnternet: Akademik Personel. URL: <http://www.webcitation.org/query?url=http%3A%2F%2Fwww.akademikpersonel.org%2Fanasayfa%2Fogretim-eleman-basina-21-ogrenci-dusuyor.html&date=2015-02-01>. Son Erişim Tarihi: 12.10.2014.
44. İnternet: Anadolu Üniversitesi. Açık öğretim ve Uzaktan Eğitim Sistemi, URL: <https://http://www.webcitation.org/query?url=http%3A%2F%2Fwww.anadolu.edu.tr%2Ftr%2Facikogretim-egitim-sistemi&date=2015-02-01>. Son Erişim Tarihi: 15.06.2013.

45. Kurmanaliyev. M. ve Köksoy. M., (2009). *Ahmet Yesevi Üniversitesinde Uzaktan Eğitim Uygulamaları*, Ankara.
46. Ahmet Yesevi Üniversitesi-TÜRTEP Yıllık raporundan, Ankara. 25.10.2014 tarihinde alınmıştır.
47. İnternet: Akdeniz Üniversitesi, Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi, URL:
<http://www.webcitation.org/query?url=http%3A%2F%2Fakuzem.akdeniz.edu.tr%2Ftr.i132.misyon-ve-vizyon%23i&date=2015-02-01>. Son Erişim Tarihi: 15.06.2013.
48. İnternet: Amasya Üniversitesi, Uzaktan Eğitim Merkezi, URL:
http://www.webcitation.org/query?url=http%3A%2F%2Fuzem.amasya.edu.tr%2F%3Fpage_id%3D142&date=2015-02-01. Son Erişim Tarihi: 15.06.2013.
49. İnternet: Ankara Üniversitesi, Uzaktan Eğitim Merkezi, URL:
http://www.webcitation.org/query?url=http%3A%2F%2Fwww.uzem.ankara.edu.tr%2Findex.php%3Foption%3Dcom_content%26view%3Darticle%26id%3D178%26Itemid%3D112%26lang%3Dtr+&date=2015-02-01. Son Erişim Tarihi: 15.06.2013.
50. Gazi Üniversitesi, *Uzaktan Eğitim Meslek Yüksekokulu Tanıtım Kitapçığı*.
51. Gazi Üniversitesi, Bilişim Enstitüsü, Yıllık Raporundan, Ankara. 25.10.2014 tarihinde alınmıştır.
52. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (2014). Ekim 2014 tarihinde alınmıştır.
53. İnternet: İstanbul Teknik Üniversitesi, URL:
<http://www.webcitation.org/query?url=http%3A%2F%2Fwww.uzem.itu.edu.tr%2F&date=2015-02-01>. Son Erişim Tarihi: 15.06.2013.
54. İnternet: Mersin Meslek Yüksekokulu Uzaktan Eğitim, URL:
<http://www.webcitation.org/query?url=http%3A%2F%2Fuzak4.mersin.edu.tr%2F%23&date=2015-02-01>. Son Erişim Tarihi: 15.06.2013.

55. İnternet: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Uzaktan Eğitim Merkezi, URL: <http://www.webcitation.org/query?url=http%3A%2F%2Fuzem.omu.edu.tr%2Fc%2Fhakkimizda%2F&date=2015-02-01>. Son Erişim Tarihi: 15.06.2013.
56. Randolph, P.H. (1996). *Distance Learning: An İnternet Experience Between Turkey and Texas*. Türkiye 1.Uluslararası Uzaktan Eğitim Sempozyumu, 12-15 Kasım, Ankara.
57. İnternet: Sakarya Üniversitesi, Uzaktan Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi, URL: <http://www.webcitation.org/query?url=http%3A%2F%2Fwww.uzem.sakarya.edu.tr%2FMakaleler.aspx%3FMakaleid%3D31&date=2015-02-01>. Son Erişim Tarihi: 15.06.2013.
58. İnternet: Süleyman Demirel Üniversitesi. URL: <http://www.webcitation.org/query?url=http%3A%2F%2Fuacbs.sdu.edu.tr%2F&date=2015-02-01>. Son Erişim Tarihi: 15.10.2014.
59. İnternet: Uşak Üniversitesi, Uzaktan Eğitim Meslek Yüksekokulu, URL: <http://www.webcitation.org/query?url=http%3A%2F%2Fue.usak.edu.tr%2F&date=2015-02-01>. Son Erişim Tarihi: 15.06.2013.
60. İnternet: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Uzaktan Eğitim Merkezi, URL: <http://www.webcitation.org/query?url=http%3A%2F%2Fwww.yyu.edu.tr%2Fakademikbirimler%2Findex.php%3Fbolumid%3D69%26islem%3Dgenelbilgi&date=2015-02-01>. Son Erişim Tarihi: 15.06.2013.
61. Nurbekov. B. Zh., (2010). *Қашықтықтан Оқытуды Дамыту Мәселесі* (Kaşıktıktan Okıtudı Damıtu Maselesi), *Вестник ПГУ №1*, УДК 378.147.
62. Uzaktan Eğitim Araştırma Merkezi, Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi, Yıllık Raporundan, Türkistan. 25.10.2014 tarihinde alınmıştır.
63. Kalaycı, Ş., (2005). *SPSS Uygulamalı Çok değişkenli İstatistik Teknikleri*, Asil Yayın Dağıtım, Ankara.

64. Büyüköztürk, Ş., (2002). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı İstatistik, Araştırma Deseni SPSS Uygulamaları ve Yorum*, Pegem Yayınları, İkinci Baskı, Pegem Yayıncılık, Ankara.
65. Yalman, M., (2013), *Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Bilgisayar Destekli Uzaktan Eğitim Sistemi (MOODLE) Memnuniyet Düzeyleri*. Turkish Studies-İnternational Periodical for The Languages, Literature and History of TurkishorTurkic Volume 8/8 Summer. 1395-1406, Ankara-Turkey.
66. Baltacı,Ş., Alyaz.Y., ve ark., (2014). *Öğretim Yönetim Sistemi UKEY'in Kullanılabilirlik Değerlendirmesi ve Öğretmen Adaylarının Görüşleri*. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları, 3(37), ISSN:2146-9199.

EKLER

EK - 1. Uzaktan Eğitim Öğretim Elemanlarının Memnuniyet Düzeyi Anketi

Uzaktan Eğitim Öğretim Elemanlarının Memnuniyet Düzeyi Anketi

Bu anket, Gazi Üniversitesi Bilişim Enstitüsü Yönetim Bilişim Sistemleri bölümünün yüksek lisans öğrencisi Khadisha BEĞİMBETOVA tarafından hazırlanmıştır. "Uzaktan Eğitim, Dünya'daki Ve Türkiye'deki Gelişmeleri" adlı tezin uygulaması olarak geliştirilen anketin amacı uzaktan eğitimdeki öğretim elemanlarının memnuniyet durumunu saptamaktır. Bu amaçla sizlerin görüş ve önerilerinize ihtiyaç duyulmaktadır. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, kişisel bilgilere, ikinci bölümde ise öğrencilerin uzaktan eğitim memnuniyet durumuna ilişkin ifadeler yer verilmektedir.

İçtenlikle verdiğiniz cevaplar ve katılımınız için teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım, iyi çalışmalar diliyorum.

Khadisha BEĞİMBETOVA
khadisha.kazakeli@gmail.com

Sayın danışmanım Prof.Dr. Bilal GÜNEŞ
bilalgunes@gmail.com

Uzaktan Eğitimde Ders Verdiğiniz Birim

- ☐ Gazi Üniversitesi
- ☐ Ahmet Yesevi Üniversitesi - TÜRTEP
- ☐ Diğer:

Ünvanınız

Cinsiyetiniz

- ☐ Erkek
- ☐ Bayan

EK - 1. (devam) Uzaktan Eğitim Öğretim Elemanlarının Memnuniyet Düzeyi Anketi

Lütfen aşağıdaki maddeleri dikkatle okuduktan sonra size göre en uygun beşli ölçeği Kesinlikle Katılıyorum (1), Katılıyorum (2), Kararsızım (3), Katılmıyorum (4), Kesinlikle Katılmıyorum (5) arasında değerlendirerek ilgili kutucuğu işaretleyiniz.

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum
UE öğrenme sürecine genel anlamda olumlu katkıda bulunuyor.	☐	☐	☐	☐	☐
UE zaman tasarrufu sağlıyor.	☐	☐	☐	☐	☐
UE'le işlemleri (ödev teslimi, duyuru forum paylaşımı vb.) hızlı bir şekilde gerçekleştirebiliyorum	☐	☐	☐	☐	☐
UE ders içeriğini daha iyi öğrenmeme imkân sağlıyor.	☐	☐	☐	☐	☐
UE üzerinden materyallere herhangi bir zamanda herhangi bir yerden erişebiliyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
UE'in kullanılması derse olan ilgimi artırıyor.	☐	☐	☐	☐	☐
Ders materyallerine UE üzerinden ulaşmak günlük hayatımı kolaylaştırıyor.	☐	☐	☐	☐	☐
UE'i sıkça kullanmak isterim.	☐	☐	☐	☐	☐
Derslere UE'i kullanarak uzaktan eğitim yoluyla da katılmayı tercih ederim.	☐	☐	☐	☐	☐
UE kolay kullanılabilir bir platformdur.	☐	☐	☐	☐	☐
UE'i kullanabilmem için teknik bir personelin bana yardım etmesi gerekmektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
UE'in arayüz öğeleri (semboller, ikonlar, düğme isimleri vb.) anlaşılır niteliktedir.	☐	☐	☐	☐	☐
Öğrencilerin büyük çoğunluğu UE'i kullanmayı çabucak öğrenebilirler.	☐	☐	☐	☐	☐
UE çok kullanışsız bir sistemdir.	☐	☐	☐	☐	☐
UE'in tüm derslerde ve sürekli kullanılmasını isterim.	☐	☐	☐	☐	☐
UE'in online kullanım kılavuzu, sistemi öğrenmemde çok yararlı oldu.	☐	☐	☐	☐	☐

EK - 2. Uzaktan Eğitim Öğrencilerin Memnuniyet Düzeyi Anketi

Uzaktan Eğitim Öğrencilerin Memnuniyet Düzeyi Anketi

Bu anket, Gazi Üniversitesi Bilişim Enstitüsü Yönetim Bilişim Sistemleri bölümünün yüksek lisans öğrencisi Khadisha BEĞİMBETOVA tarafından hazırlanmıştır. "Uzaktan Eğitim, Dünya'daki Ve Türkiye'deki Gelişmeleri" adlı tezin uygulaması olarak geliştirilen anketin amacı uzaktan eğitim öğrencilerinin memnuniyet durumunu saptamaktır. Bu amaçla sizlerin görüş ve önerilerinize ihtiyaç duyulmaktadır. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, kişisel bilgilere, ikinci bölümde ise öğrencilerin uzaktan eğitim memnuniyet durumuna ilişkin ifadeler yer verilmektedir.

İçtenlikle verdiğiniz cevaplar ve katılımınız için teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım, iyi çalışmalar diliyorum.

Khadisha BEĞİMBETOVA
khadisha.kazakeli@gmail.com

Sayın danışmanım Prof.Dr. Bilal GÜNEŞ
bilalgunes@gmail.com

Cinsiyeti

- ☐ Erkek
☐ Bayan

Yaş

- ☐ 17-22 arası
☐ 23-27 arası
☐ 28ve üstü

Medeni Durumu

- ☐ Bekar
☐ Evli

Eğitim Düzeyi

Eğitim Gördüğü Üniversite

- ☐ Ahmet Yesevi Üniversitesi - TÜRTEP
☐ Gazi Ünivesitesi

Öğrenim Alanı

- ☐ Fen Bilimleri
☐ Sosyal Bilimleri
☐ Diğer:

Uzaktan Eğitim Faaliyetlerini Takip Edebilme Durumu

- ☐ Kütüphaneden
☐ Evden
☐ Kafeden
☐ Araçtan
☐ İşyerinden
☐ Diğer:

EK - 2 (devam) Uzaktan Eğitim Öğrencilerin Memnuniyet Düzeyi Anketi

Lütfen aşağıdaki maddeleri dikkatle okuduktan sonra size göre en uygun besli olceği Kesinlikle Katılıyorum (1), Katılıyorum (2), Kararsızım (3), Katılmıyorum (4), Kesinlikle Katılmıyorum (5) arasında değerlendirerek ilgili kutucugu işaretleyiniz.

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum
Dersin başında ders ve uzaktan eğitim sitesi ile ilgili genel bilgiler içeren tanımlar yapıldı.	☐	☐	☐	☐	☐
Ödev ve etkinlikler hakkında zamanında ve açıklayıcı dönütler verildi.	☐	☐	☐	☐	☐
Dersin hocası, öğretim sürecini yönlendirme ve rehberlik etme konusunda yeterliydi	☐	☐	☐	☐	☐
Yapılacak etkinlikler ile ilgili ayrıntılar süreç içerisinde öğrenciler ile paylaşıldı.	☐	☐	☐	☐	☐
Dersi tanımlamak için gerekli ön koşullar konusunda bilgi verilmiştir.	☐	☐	☐	☐	☐
Süreç içerisinde dikkat edilmesi gereken kurallar belirtilmiştir.	☐	☐	☐	☐	☐

EK - 2 (devam) Uzaktan Eğitim Öğrencilerin Memnuniyet Düzeyi Anketi

Dersi tamamlayabilmek için gerekli teorik beceriler süreç içerisinde belirtilmiştir.	☐	☐	☐	☐	☐
İletişim aracılığıyla farklı teknolojik araçlar (blog, eposta, internet, bilgisayar, forum) kullanılmıştır.	☐	☐	☐	☐	☐
Dersin hocası ile etkileşim uzaktan eğitim yoluyla rahatlıkla yapılabilmektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
Konular ile ilgili videolar yeterliydi.	☐	☐	☐	☐	☐
Ders içeriği açık ve anlaşılır bir şekilde sunulmuştur.	☐	☐	☐	☐	☐
Ders işletiminde çoklu ortam (ses, görüntü, video vb) yeterli, düzeyde kullanılmıştır.	☐	☐	☐	☐	☐
Video dosyaları, ses ve görüntü yönünden yeterliydi.	☐	☐	☐	☐	☐
Konu anlatımlarına ilişkin video dosyaları yararlıdır.	☐	☐	☐	☐	☐

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, Adı : Khadisha BEGIMBETOVA
Uyruğu : Kazakistan Cumhuriyeti
Doğum tarihi ve yeri : 27.01.1985, Türkistan
Medeni Hali : Bekâr
E-mail : kiss_milashka@mail.ru

Eğitim Bilgileri

Eğitim Derecesi	Okul/Programı	Mezuniyet yılı
Yüksek Lisans	Gazi Üniversitesi/Bilişim Ens. YBS	Devam Ediyor
İkinci Yüksek Uzman	Ahmet Yesevi Üniversitesi/ Finans	2010
Lisans	Ahmet Yesevi Üniversitesi/ Bilişim Ens. YBS	2007

Yabancı Dili

İngilizce, Rusça, Türkçe

Hobiler

Müzik, Yüzme, Yemek yapmak

GAZİ GELECEKTİR..